

JULIAN SYMONS

AFFERE

JULIAN SYMONS

Poput ljubavne

AFERE

POSLIJE SVEGA

"Kažem vam da sam vidio tijelo." Osjetivši nevjericu u držanju sugovornika, starac se sav zatrese od srdžbe. S obje strane i otopzadi smiješne kapice koju je nosio izvirivahu mu čuperci kose, sijedi brkovi su mu neznatno podrhtavali, dlaka na rukama posutim staračkim pjegama stajala je uspravno. Sav je treperio od gnjeva, zbog sumnje koju je osjetio u nastupu dežurnog policijskog narednika.

"Mrtvo tijelo", sasvim nepotrebno je dodao.

Dežurni narednik progovorio je s izvještačenom ljubaznošću: "Gledajte, gospodine Gant..."

"Ime mi je Harrison Gant, kao što sam već i rekao vašim ljudima". Izgovaranje punog imena bilo je ipak prezamorno za dežurnog narednika koji jedva primjetno kimnu glavom.

"Prije mjesec dana prijavili ste požar u kući u Heathfield Wayu, izjavili ste kako ste vidjeli vatru koja dopire iz dimnjaka i unutar kuće. Na kraju se ustanovilo da su stanari pripremali roštilj, te su greškom prolili ulje po posudi za žeravicu." "No plamen je bio visok kao kuća."

"Ali nije dopirao iz kuće kao što ste vi izjavili. Osim toga, savršeno su s time i sami izašli na kraj."

"Barem se vi niste s time gnjavili."

"Ne, budući je poziv bio upućen vatrogasnoj službi. No tada ste i nas zaposlili, kao što se vjerojatno i sjećate."

Pogledao je dolje u papire ispred sebe. "Prijava provalnog obijanja i nasilnog ulaska adresa ulica Mallam. Ispalo je daje kućepaziteljica izgubila ključeve. Potom je uslijedila prijava o napadnutoj ženi u ulici Langlev."

"Pa ona je i bila napadnuta."

"Muž i žena su se porječkali. Ona nije, kako ste vi opisali, niti krvarila niti bila u nesvijesti. Naprotiv, udarila je policajca u trbuh kad je stigao i izgrebla mu lice." Starac je slegnuo ramenima. "Ja samo vršim svoju građansku dužnost."

"U to sam siguran. Hajde, sada, recite mi što je bilo s tim tijelom?"

"Navečer imam običaj ići na šetnju. To mi bistri glavu, održava um budnim, a i dobro je za tijelo. Ne idem uvijek istom rutom, te sam tako te večeri stigao do mjesta Burlev Common. Išao sam putem koji

vodi do crkve Svetog Anselma, pa sve kroz ono malo šumsko područje ...“

"Svima poznato kao 'ljubavno gnijezdo'", nadovezao se dežurni narednik nezainteresiranog izraza na licu.

"Nisam to znao. Tijelo je bilo malo podalje od ceste, skriveno u grabi, moglo bi se reći.“

"Pa ipak, vi ste ga našli. Kako to da ste skrenuli s ceste?“

"Kakve sad to ima veze?" Starac je ponovno zadrhtao. "'Zov prirode', ako vas baš zanima. Nakon toga sam se spotaknuo o tijelo.“

"Jeste li imali svjetiljku?“

"Da, imao sam malu svjetiljku." "Njome ste osvijetlili tijelo?“

Po prvi put Harrison Gant pokaza tjeskobu. "Što to znači? Što vi to sada pokušavate reći?“

Dežurni narednik je uzdahnio. "Gledajte, gospodine Gant, samo se nastojim uvjeriti da opet ne trošite naše vrijeme kao prije. Ukoliko ste bili dovoljno blizu da osvijetlite svjetiljkom to tijelo i možda ga dodirnete, to je jedna stvar. No, ukoliko ste ga osvijetlili samo na trenutak ili dva i to nekoliko koraka dalje, ono što ste vidjeli, samo je nagađanje. Pa sad, što je od toga bilo?“

Starac je skinuo kapu, oslobodivši kosu koja je odmah suknula uvis.

"Nisam došao ovamo da biste me vrijeđali. Prijavio sam ono što sam vidio i izvršio svoju građansku dužnost. Ako to zanemarite, mladiću, naći ćete se u nevolji." Ponovno je navukao kapu, okrenuo se i izašao van.

Dežurni narednik kratko pribilježi posjetu s naznakom vremena 9h i 40 min. Te večeri bijaše prilično burno u policijskoj postaji u Wyfleetu, s nekoliko kućnih provala, jednom tučnjavom izvan gostionice, te pokušajem provale u tvornicu, i mada je dežurni narednik naložio policijskom redarstveniku Lewisu da provjeri prijavu, bilo je očito kako unutar preostalog vremena nema povjerenja u brzinu njegova djelovanja.

Stoga je kazao Lewisu, koji baš i nije bio najsvjetlija figura u postaji: "Vražja stara budala Gant bio je ovdje. Opet je njušio oko zaljubljenih parova na Burlev Commonu i kako čujem, misli da je vidio tijelo. Negdje nedaleko od 'ljubavnog gnijezda'. Dvadeset prema jedan da se radilo o nekom zagrljenom paru, on ih je osvijetlio svojom lampom i oni su ga uplašili, a on je običan osvetoljubiv brbljavac koji se nada

da su oni još uvijek tamo, te da ćemo ih mi srediti. Ali dvadeset prema jedan da se tamo nešto uistinu zbilo, zato pođi dolje i baci pogled.“

"U redu, šefe.“

Lewis je samo bacio pogled na mjesto na koje ga je narednik uputio, no i to je bilo dovoljno da uznemiri zaljubljeni par napola skriven u jednom od grmova blizu uskog puteljka. Muškarac gaje sočno opsovao na što im je Levvis rekao kako su počinili prijestup, no ovog puta će im oprostiti, potom se vratio se u svoju Pandu i u detalje opisao slučaj svome partneru redarstveniku Baconu. Kad su se prestali smijati, zatrubiše jedan drugom za pozdrav i krenuše svaki svojim putem, a potom podniješe izvješće kako su našli ono o čemu je govorio Harrison Gant, međutim, radilo se o dva, a ne jednom tijelu.

Zbog toga tijelo nije bilo nađeno sve do jutra, kad gaje vidjela neka žena koja je išla prečicom na ranojutarnju smjenu u tvornicu, isprevrnula ga, te iz obližnje kuće telefonirala policiji. Do vremena njihova dolaska na lice mjesta, vidio ga je, također, i neki bračni par, koji je šetao svog psa prije doručka, pa je tako zemlja i trava oko njega bila već potpuno ugažena.

PRVO POGLAVLJE

Zasebna Judith Bilo je trenutaka kad se Judith Lassiter osjećalo podvojeno.

To se obično događalo ujutro kad je pripremala doručak. Izvodila je to sa savršenom rutinom podgrijavajući Viktorova dva kroasana u pećnici, potom umatajući ih u ubrus kako bi bili upravo onakvi po njegovom ukusu, ne vrući, ali dovoljno topli, zatim je grijala sebi tost sve do tamno smeđe boje, tako da je skoro, no ne i sasvim zagorio. Roščići maslaca bijahu uredno oblikovani u rollice, džem od marelica i med već čekahu na stolu, kava je bila napravljena i pušila se na vrućem pladnju. Sve to činila je svakog jutra, no s vremena na vrijeme zatekla je samu sebe kako promatra svoje mršave ruke, pomičući prste kao da se čudi njihovoj poslušnosti.

Ili je pak stajala kraj zaleđenog prozora koji je gledao na vrtnu beskorovne puteljke i lijepo uznjegovane gredice cvijeća, mrmrlajući nesvjesna značenja svojih riječi zasebna Judith.

Tog lijepog ranog lipanjskog jutra bavila se pismima, razvrstavajući ih na uobičajeni način. Za Viktora je bilo par nebitnih pisama, jedno od banke, a drugo od "Grupe Jugoistok" arhitektonske zadruge kojoj je i sam pripadao i s kojom je razmjenjivao informacije o mogućem razvoju zgrada na tom području. I za nju je bilo jedno pismo. Iz adrese bijaše vidljivo daje pismo pisala čvrsta, ukočena ruka, marka je bila lokalna.

Stavila je pismo kraj pladnja, te tako nije bilo previše istaknuto, a opet, moglo se vidjeti. Potom se zaogrnu kućnom haljinom, lagano uzdrhtavši unatoč dnevnoj toplini, natoči si kavu pa stade čekati Viktora.

Pojavio se na hodniku koji je s drugog kraja bungalova vodio prema dnevnom boravku u obliku slova "L"

i zasebnoj blagovaonici koju je od boravka odvajao metalni paravan, doimajući se tako poput zavjese koja se spušta na pritisak dugmeta.

Korak mu je bio živahan, njegova uredna plava jaknica i raznoliko prugasta leptir mašna stvarahu dojam profinjene nekonvencionalnosti.

Sjeo je, natočio kavu i dok je gledao pristiglu poštu, ona je razmišljala o tome u kojem ga svjetlu doživljava njena druga osoba, onaj dio zasebne, nepristrane Judith koji poništava Judith kao Viktorovu suprugu.

To bespoštedno oko nepristrane Judith moglo bi možda otkriti čovjeka, ponešto nižeg od prosjeka, u svakom slučaju ne višeg od nje same, začuđujuće urednog, dotjeranog, gotovo uvijek nasmijanog, čovjeka koji ne može proći kraj ogledala, a da se pri tom ne pogleda, koji vječito prolazi rukom kroz svoju gustu kosu boje miša ili pak dodiruje rub svog brka kao da se želi uvjeriti da je on još uvijek tamo. Takav je on bio izvana. Što bi zasebna Judith kazala o onom unutrašnjem Viktoru? Baš ništa, s obzirom da nije bila sigurna da li takav čovjek uopće postoji.

Tako je ona razmišljala, a onda u samo jednom trenutku, poput gašenja televizora, kad trenutni bljesak zamijeni tama, takve bi misli nestale te bivale zamijenjene svakodnevicom i čovjekom koji je sjedio nasuprot nje za doručkom, čovjekom s kojim je dijelila život.

Viktor je upravo pojeo svoj prvi kroasan s medom i već je mazao džem na drugi. Nije ni taknuo maslac, pa ipak mu uputi primjedbu: "Čini se da si nabacio par kila, morao bi biti pažljiviji". Njegove plave oči, nasmijane oči kako ih je ona običavala zvati, pronicljivo je gledahu: "Ti se nemaš razloga brinuti ili zbog toga jesti izgorjeli tost".

"Nije izgorio, samo je prhak. Na taj način mi je najukusniji".

"Najbolji razlog." Nasmijane Viktorove oči i dalje je promatrahu. Da li se njena pojava njemu doimala smiješnom? Moguće da je tako, mislila je, možda se neuredna žena u kućnom haljetku doima smiješnom urednom muškarcu s prugastom leptir mašnom. Shvatila je da je propustila Viktorove zadnje riječi.

"Pitao sam ima li štogod pošte za tebe?"

"Jedno pismo." Pokazala je prema mjestu na kojem je ležalo, još neotvoreno, kraj pladnja. "Ništa važno." Hoće li je zatražiti da ga otvori? No znala je da neće, nesumnjivo je osjećao daje to ne bi trebao moliti. Umjesto toga, rekao je da ga očekuje naporan dan, te je upitao koji su njeni planovi za danas, kimnuo s odobravanjem kad mu je priopćila da ide s Debbie na ručak, a potom u kupovinu.

"Ne zaboravi da izlazimo večeras." "Moramo li?"

"Bojim se da moramo. Sto ćeš, viša sila. No bit će zanimljivih ljudi." Potom se ispravio: "Barem jedno ili dvoje." Zatim je zastao: "Žao mi je što je to baš večeras."

Poljubio ju je i nestao. Trenutak kasnije, već je vidjela kako se njegova Lagonda spušta strminom. Kao i uvijek, spuštao se prebrzo, te je morao naglo kočiti kad se domogao ceste.

Nekoliko trenutaka prepustila se osjećaju potpune samoće, potom si natoči drugu šalicu kave i baci pogled na novine. Viktor je uzeo Times u ured, a njoj je ostavio sažetak. Na Srednjem istoku kamenovali su izraelski autobus, vozača su pogodili, te je autobus sletio s ceste, dvadeset troje ljudi pri tome je ozlijeđeno.

Tri vojnika ubijena su u zapadnom Belfastu od eksplozije bombe. U vlastitom domu Grk je izboden nožem od Poljaka, vjerojatno zbog zajedničke djevojke. Protiv rockzvijezde dignuta je optužba da je namamio dvije djevojke u svoj stan, a potom ih drogirao i silovao. U Birmighammu je neki tip angažirao čovjeka da mu ubije ženu. Čovjek koji je živio od socijalne pomoći umro je i ostavio državi vrijednost od četvrtine milijuna funti.

Pročitala je sve te priče, no iz određenog razloga zainteresirala se posebno za onu o plaćenom ubojici. Navodno je muž rekao nekom znancu kako se dosađuje sa svojom ženom te poželio da joj se nešto desi. Kad bi doživjela kakvu nesreću, dao bi sto funti u dobrotvorne svrhe.

"Kako ste vi to shvatili?" upitao je tužitelj svjedoka čije je ime bilo Wimbley. Svjedok je odgovorio da je on to shvatio kao prijedlog da upriliči nesreću. "Znači, vi bi za njega bili taj dobrotvor?" Svjedok se složio.

"I, kako ste na to reagirali?"

"Rekao sam da to ne dolazi u obzir."

"Ali, da li ste ga zatim povezali sa svojim prijateljem?"

Wimbley je odgovorio kako se njegov prijatelj zatekao u gostionici dok su o tome razgovarali. Slučaj se nastavlja.

Judith se pitala da li se Viktor dosađuje s njom. Uzdahnula je na tu misao, uzela još uvijek neotvoreno pismo i uputila se hodnikom ne zastavši da pogleda Viktorove skice vodenim bojama, koje je napravio u Toscani, Siciliji i sjevernoj Španjolskoj, za njenu spavaću sobu koja se nalazila tik do njegove.

Kratko se osvrnula na Viktorovu sobu, te uzela školsku fotografiju sa zida koja prikazivaše obiteljski skup Viktor, kao tinejdžer, stoji između majke, zabrinutog, gotovo tjeskobnog izgleda, i Starog, čije ruke čvrsto počivaju na sinovljevim ramenima. Bilo je još nekih fotografija na kojima je bila i ona sama, fotografija s vjenčanja, njih dvoje pokraj starinskog automobila negdje blizu Viga, no upravo na toj fotografiji jasno se isticala posjednička ruka Viktorovog Starog preko koje se ona samo naginjala. Osim fotografija, Viktorova soba bila je ogoljela i blijeda, zavjese i krevet pokrivala je siva boja kamena, ormar i komoda bili su od jednostavne, neukrašene borovine. Spavaća soba, Viktor je govorio, mora biti funkcionalna, ne smije zbunjivati suvišnim ukrasima. Kao za inat njegovom stavu, premda joj to nije bila svjesna namjera, njena soba bijaše bogatstvo boja i oblika, izražajan cvjetni uzorak na tapetama ponavljao se u raznovrsnim kombinacijama na rubovima toaletnog stolića i krevetnog pokrivača. Nije bilo fotografija, ali su Seurat¹ i Monet² našli svoje mjesto na zidu, budući su se boje tih slika dobro uklapale s onima na tapeti. Voljela bi daje Viktor rekao što misli o njoj

dekoraciji, da bude kritičan pa čak i podrugljiv, no on se samo smiješio gladeći svoj mali brk, govoreći da je to njen izbor. Imali su odvojene sobe od kad je bungalov izgrađen po njegovom nacrtu prije sedam godina.

Stavila je pismo na toaletni stol te se uputila u kupaonicu koja bijaše nešto manja od Viktorove spavaće sobe, zatim je skinula kućni haljetak i spavaćicu i dok je puštala vodu, promatraše svoje tijelo u zrcalu. "Dobra figura", reče na glas, odobravajući pogledom svoje male, no čvrste grudi, potom spusti ruku do nagiba između nogu, te uzdrhti kratko dodirnuvši vaginu.

Dvadeset minuta poslije već se okupala i obukla. Vrijeme je da pročita pismo. Dala je mašti na volju razmišljajući kakva bi bila njena reakcija da je Viktor inzistirao 1 Georges Seurat (1859.1891.) francuski slikar, tvorac metode poentilizma, načina slikanja koji koristi točkice boje za stvaranje dojma 2 Claude Monet (1840.1926.), francuski slikar, jedan od preteča impresionizma, najpoznatiji po pejzažnim motivima u kojima je isticao igru svjetlosti da ga pred njim otvori i pročita. Ostaviti pismo samo tako na stolu za doručak bila je neka vrsta izazova, no takva u kojoj nije bio uključen rizik jer je dobro znala da su takvi zahtjevi posve oprečni Viktorovoj prirodi. Otvorivši pismo, stade čitati prve retke:

Najdraža, najslađa rođakinjo, Dani koji su uslijedili od našeg rastanka za mene bijahu nesnošljivi. Čeznem za neopisivim uzbuđenjem dodira tvoje ruke, umirem od želje da te ponovno osjetim u svome naručju i čujem slatki šapat tvojih riječi meni najdražih, dok mi govoriš, draga, prelijepa i obožavana, te nevjerojatne riječi da me voliš.

Bile su još dvije stranice, stranice u kojoj se uglasto pisanje promijenilo, tako da je kraj potpisa "Philo" više nalikovao njenom vlastitom rukopisu.

Pismo je zapravo potjecalo iz "Lorda dvorca Courtney" jednog od romantičnih povijesnih romana koje je doslovce gutala u posljednjih dvanaest mjeseci, i bilo je već treće koje si je sama poslala.

Pročitavši ga ponovno, samoj je sebi rekla: "Mora da sam poludjela", te razderala pismo i kuvertu na sitne dijelove i bacila u košaru za stari papir. Zveket tanjura i suda, popraćen vikom i vriskom koja je dopirala s televizije, najavi joj Pattin dolazak s Derekom.

Stoga se pripremila na suočenje s danom. Viktor je bungalovu nadjenao ime "Zeleni dijamant" po svjetlucavom, zelenom natpisu u obliku dijamanta koji je po njegovu nalogu stajao na krovu bungalova. Bila je to kuća u stilu američkog ranca, sagrađena na dijelu povišene zemlje koji je oblikovao mali plato ispod kojeg se zemlja koso spuštala, pa se tako s trijema dnevnog boravka pružao pogled dolje na besprijeckorno uređenu tratinu i cvjetne gredice polja Sussexa, te svjetlucavu rječicu koja se vijugajući u slovo "S" slijevala prema moru nekoliko milja u daljini. Viktorov Stari odobrio je položaj bungalova i njegovu udaljenost svega milju od grada, no svjetlucavi natpis na njemu ocijenio je kao komadić vulgarnosti. Da li je Viktor tim sićušnim znakom pobune namjerno izazivao očevo neodobravanje? Ponekad je zaista tako i mislila.

Patty je postala neudanom majkom s nepunih dvadeset godina. Stanovala je u naselju zbijenih kućica izgrađenih prije pet godina, nazvanom Orchard Estate, premda nitko nikad nije izgovarao puni naziv mjesta, već ga svi zvali samo Estate. Živjela je u stambenoj kući koju je također nastanjivao njen ljubavnik Rocky i petogodišnji sin Derek čiji je otac bio neki tip po imenu Carl. Rocky je bio vozač kamiona na duge rute koji je prilično mnogo vremena provodio kod kuće. Kad je vozio teret u Lyon, Amsterdam ili Varšavu, useljao bi Carl. Gdje je on živio dok je Rocky bio odsutan, i čime se uopće bavio u životu, ostalo je tajnom za Judith. No opet, nije se radilo o tome da bi kovrčava Patty, inače prijazna djevojka, nevoljko pričala o svojim muškarcima, no njene priče o njihovim aktivnostima i ulogama u njenom životu bile su toliko zamršene i oprečne svemu što je Judith poznavala, da joj se s vremena na vrijeme činilo kao da sluša o zbroju ljudi različitih vrsta. Dok su tako zajedno ispijale instant kavu, Judith je saznala da Carl, za kojeg je pretpostavljala daje Nijemac, to nije, kao i to da Carl nije njegovo pravo ime.

"To je ime dobio još dok je bio u glumačkoj družini, nazvanoj 'Legija stranaca', tamo su si, znate, davali svakojaka imena poput Carl, Anders, Franz ili Gerhart, itd, a bila je tamo i neka djevojka koju su zvali Lena, pa su znali okolo bacati stvari, i sudjelovati u borbama, kao daje to dio njihove uloge. Nosili su uniforme, salutirali i tome slično. Naravno, problem je bio u tome što nitko od njih nije znao pjevati."

"Pa koje je onda pravo Carlovo ime?" Patty je izgledala iznenađeno. "Pa kak' bi ja to znala. Mislim, ta ja sam ga uvijek zvala Carl."

"A čime se on sada bavi?"

"Pa obavlja neke povremene poslove, već ovisi što ispadne, on vam radi sve." "Vozi kamion?"

"A, ništa poput toga, ne bi vam on prlj'o ruke, moj Carl." Zahihotala se na tu ideju. "Neko kraće vrijeme bavio se oglasima, izmišljao je rime i tome slično. Također je radio i na pozornici. Mislim, pravoj pozornici, a ne u onoj poput 'Legije stranaca'. On nije poput Rockvja, Rocky je glup. Premda, Rocky je ujedno i drag, za razliku od Carla."

"Carl nije drag?" Makar nije bilo lako zbuniti Patty, skoro je u tome uspjela.

"Ponekad je, znate, zločest. Posebiće prema Dereku. Želim reći, čovjek bi pomislio, Carl je njegov otac, pa je to u redu, no nije. Derek je pak pravo sunce kad je s Rockvjem. Naravno, djeca predstavljaju smetnju, ali tko bi to mogao predvidjeti, zar ne?"

"Ne bi li Derek trebao biti u školi?"

"Bolestan je danas. Zapravo ne znam vam ja, je li bolestan ili nije, ali on tvrdi daje, a ja ga nemam vremena voditi doktoru. No, vi ste rekli da ga smijem dovesti ovamo."

"Naravno, ali zašto ga otac ne odvede doktoru, ukoliko danas ne radi?"

"Carl? Ta vam zbilja vrijedi. On bi ga prije dobro nalupao remenom. Njemu su djeca gnjavaža, on se od tog stava ne može nikako odlijepiti. Rockvju djeca uopće ne smetaju, čudno, zar ne? Bilo bi bolje da nastavim usisavati." Judith odustane od daljnjih priča o Carlu i Rockvju i uputi se prema Dereku.

Sjedio je na podu, tri stope od televizora, jeo čips i gledao crtić. Uočila je daje blijed, no nije bilo tragova masnica. Upitala gaje da lije sve u redu, na stoje on potvrdno kimnuo glavom. Zatim posegne rukom u vrećicu čipsa, prinese par krumpirića ustima i nastavi buljiti u ekran.

Upitala gaje o čemu se radi, a on joj odgovori da se radi o slonicu koji je pao s neba. Oglasilo se zvono i ona ga napusti.

"Mora daje nečiji rođendan", kaza Patty i stavi umotano cvijeće u njene ruke. Judith odstrani celofan koji otkrije crvene ruže zajedno s karticom na kojoj je pisalo: "Naša petnaestogodišnjica. Voli te Viktor".

Zbunjeno je promatrala petnaest crvenih ruža, a onda se sjeti da im je danas petnaestogodišnjica braka. Nema sumnje daje to bio razlog što je Viktor za doručkom bio raspoloženiji nego obično i što joj se ispričavao zbog "onoga" večeras. Umjesto da sami negdje proslave svoju petnaestogodišnjicu, ići će na večeru u Trgovačku komoru, sve to, dakako, u korist nekog višeg cilja. Vrativši se u spavaću sobu osjetila je suze u svojim očima. "Nemaš radi čega plakati", rekla je svom licu u ogledalu, "no, opet, nemaš baš niti nekog razloga za slavlje." Ponovno reče naglas, nesvjesna značenja svojih riječi, osim saznanja da one znače potvrdu njenog postojanja: "Ja sam Judith, zasebna Judith."

Nazvala je Viktora, znajući da on to očekuje, te mu rekla kako je predivno od njega što se je sjetio njihove petnaestogodišnjice, budući ju je ona smetnula s uma. Potom je platila Patty, ušla u svoju Ford Fiestu i odvezla se u grad na ručak s Debbie Hatter u Luigijev bistro.

Judith se ponekad pitala zašto je tako dobra s Debbie te je zaključila daje razlog tome njena zavist zbog Debbieene hrabrosti da svakom kaže ono što misli i ležernost kojom je uspješno otklonila publicitet prije par godina kad je propao njen brak s mjesnim doktorom. Doktor je zbrisao u London sa ženom svog pacijenta, a Debbie, koja je toliko javno obznanjivala svoju vezu s Johnnvjem Hatterom da su detalji priče bili poznati čitavom gradu, udala se za "Ludog Hattera", kako gaje sama i nazvala i to tijekom trajanja brakorazvodne parnice. Unatoč glasinama o njegovoj gadnoj naravi i njenom počestom zagledavanju u muške hlače, njihov je brak sasvim dobro štimao.

A zbog čega se Debbie gnjavila s njom? Možda zato jer se suprotnosti privlače ili je u njoj vidjela dobru publiku. U svakom slučaju, Debbie ju je već čekala za stolom s čašicom serija, malena, živahna, crnka, koja je kao i uvijek bila prepuna vijesti. Johnnv Hatter bio je poduzetnik za nekretnine i želio je graditi na dijelu Burlev Commona, području s druge strane Wyfleeta. No očigledno, postojao je problem glede tog dijela Burlev Commona koji je prije pet godina bio dan gradu na korištenje, na zadovoljstvo i dobrobit njegovih stanovnika, te se stoga pokrenula lavina prigovora zbog gradnje na tom dijelu zemljišta na kojem bi samo mala skupina ljudi Wyfleeta imala koristi od izgradnje tih luksuznih kuća koje bi projektirao Viktor.

Johnnv, Debbie je pričala, ljut je kao ris te spreman opravdati svoj nadimak Ludi Hatter, tako što će Nethersolea samljeti u kašu.

"A tko je taj Nethersole?" upita Judith.

"Judith Lassiter, ta ja naprosto ne mogu vjerovati svojim ušima. Zar ti baš ništa ne znaš što se zbiva u ovom gradu? Norman Nethersole je u Vijeću, rada naravno, on uvijek stvara probleme. U većini slučajeva nitko za to ne mari, ali ovoga puta, dovukao je valjda desetak organizacija "Očuvajte Englesku zelenom", "Prijatelja planeta Zemlje", "Sačuvajte naš okoliš" koje sve stoje uz njega. Za Boga miloga, Burlev Common ionako prilično jadno izgleda, a opet, ostalo bi ga sasvim dovoljno. Zar ti Viktor ništa nije rekao? On i Johnnv rade zajedno na tim planovima, pretpostavljam da barem to znaš."

Judith odgovori kako zna, premda u stvari nije znala. Viktor je rijetko pričao o poslu, a kad je i pričao, slabo je tome pridavala pozornost. Vjerojatno je i Debbie osjetila pomanjkanje njenog interesa za temu, pa je prestala pričati o Nethersoleu.

"Danas ću se baš prejesti tijesta i poslati liniju do vraga. A stoje to s tobom, djevojčice moja, izgledaš mi totalno potonulo. Reci sve, svojoj maloj Debbie." A što bi joj uopće i mogla reći? Priznati joj neznatan osjećaj srama koji ju je obuzeo, jer je zaboravila na petnaestogodišnjicu braka? Osim toga nije bilo ničeg opipljivog, ama baš ničega. Nije imala namjeru priznati Debbie kako je samoj sebi slala ljubavna pisma. Umjesto toga, upita je, iz nekog i njoj nepoznatog razloga, da lije ikada poželjela imati djecu. Njena prijateljica niječno odmahnu glavom. "Ja nisam majčinski tip." Njene oštre oči mjerkahu Judith.

"Ne misliš valjda da ti jesi?" Njene riječi počivahu negdje između pitanja i tvrdnje.

"Ne znam, ponekad mislim da jesam. Znaš, imala sam dva spontana pobačaja. Drugi je bio u šestom mjesecu trudnoće, trebao je biti dječak. Nakon toga nisam više htjela pokušavati, a mislim da nije ni Viktor. Možda smo ipak trebali pokušati još jednom." Razgrtala je pileću salatu, a onda naivno upitala: "A što ti misliš?"

"Ja mislim da tebi treba muškarac. Treba ti veza, nešto što će te prodrmati iz te učmalosti, nešto što će te izvući iz tvog oklopa. Koliko ti je uopće godina, trideset pet?"

"Trideset i sedam."

"Izgledaš mlađe. Ja sam pet godina starija, a svakih šest mjeseci dobijem za tim želju."

"I što se onda događa?"

"O tome bi se dalo pričati. Ali, kad to već radim, dobro se pobrinem da Johnnv nikad ne sazna. Inače bi me tako prebio da bi bila sva crna i plava." Jedan trenutak razmatrala je tu mogućnost, a onda rekla: "Obožavam ovaj fettucini."

Već se bolje osjećam. Kažu daje hrana nadomjestak za seks."

"Astoje s Viktorom?" Njene oči opetpostadu stroge. "Što bi on učinio da sazna da ga varaš?"

"Ne znam." Ja nisam poput tebe, željela je reći, ja želim ljubav, želim da mi muškarac govori kako sam prelijepa bez obzira misli li tako ili ne. Poput drhtaja koji ju je prožeo na dodir vlastite ruke u kupaonici, tako se i sada jedva suspregla od drhtaja na grubost Debbiene usporedbe između hrane i seksa. Jedan trenutak osjetila je naglu odbojnost prema prijateljici, koju Debbie, birajući puding s jelovnika nije ni primijetila, no da je i primijetila, ne bi je razumjela. Jedna joj misao pade na um: Ruže su nadomjestak za ljubav. Potom reče:

"Danas nam je petnaestogodišnjica braka. Viktor mi je poslao ruže."

"Kako lijepo! Naručit čnhnenadenje sa Sicilije. Mogu jesti koliko god hoću, a da nikada ne dobijem niti jednu kilu. Takav metabolizam je, kažu, divna stvar." Trenutak kasnije, uronivši duboko žlicu u gustu kremu Sicilijanskog iznenađenja, Debbie reče: "Znači, danas slavite. Noć u gradu, zabava, a potom večera u Savovu."

Judith se kratko nasmija, te joj ispriča njihov plan za večeras. Debbie joj, prinoseći drugu žlicu guste kreme ustima, priopći da će i ona s Johnnvem biti tamo.

"Johnnv uvijek govori daje bitno vidjeti i biti viđen. Ti si, Judith, poput mene, treba ti jedan tečaj osvježanja, onaj koji ja sada polazim."

"Tečaj osvježanja", zaklopila je oči i jasno vidjela sebe u kričavoj, lepršavoj odjeći, kako počiva na jastuku, dok joj zgodni Arapin, klečeći ispred nje, govori: "Obožavam te, tvoja svijetla ljepota mene stalno osvježava."

Zamišljenu sliku popraćenu nekom od tih riječi vidjela je doduše na televiziji, na jednoj reklami za čokoladu, a opet, nije željela otvoriti oči i napustiti je.

Debbie je nešto govorila. "Mogla bi ti ja to srediti."

Debbiene riječi posve joj otjeraše sliku. Sto bi joj to ona mogla srediti? "Mogla bih dogovoriti za tebe."

"Što?"

"Tečaj osvježenja. Znala sam da ne slušaš. Gledaj, 'Ronovi automobili' započeli su taj osvježavajući tečaj za vozače koji osjećaju da nisu dorasli svim novim znakovima, svim tim crvenim trokutima i sličnim oblicima koje bi trebali razumjeti, no ne razumiju, zapravo nitko osim staraca i djece to ne razumije.

Naime, možeš li ti odgovoriti na pitanje što trokut okrenut prema dolje znači? Osim toga, uče te i praktičnim stvarima, primjerice vožnji unatrag i bočnom parkiranju koje smo svi već zaboravili. A stvar je u tome", Debbie pomaknu Iznenadjenje sa Sicilije i obliže usne, "instruktor kojeg sam dobila je stvarno seksi." Judith kaza kako zaista ne shvaća zašto bi morala odgovarati na pitanja o Cestovnim propisima, a Debbie više tužno, no ljutito zatrese glavom: "Dušo, sva si klonula, moraš izaći iz svog oklopa. Ja ću te upisati na taj tečaj, četiri lekcije, to će ti biti poklon odludih Hatterovih. Poklon za petnaestogodišnjicu braka, zajedno s ružama."

Rastavši se s Debbie, nije prestajala razmišljati o njenim riječima. Parkirala je Fiestu pokraj nekadašnje prostorije za plesove i koncerte pretvorene u samoposluživanje, i potom se uputila Gornjom ulicom prema dućanu za milodare³ u kojem je radila tri popodneva u tjednu. "Trebaš izaći iz svog oklopa...", jasno je vidjela taj događaj ona suštinska Judith izronjava iz školjke, pažljivo polažući nogu ispred noge po pločniku, krećući se pored nje same, to je Judith lagana koraka sa sjajem u očima koji budi muške poglede. Ta duhovna Judith bijaše vidljiva, hodala je uspravno, neznatno se zanoseći na lijevo, diveći se sebi, sve dok se netko u nju nije tako zabubao da je skoro pala, a čovjek crvena lica s tamnim naočalama i štapom u ruci upitao je zašto ne gleda gdje hoda.

"Ali, vi ste me skoro oborili."

"Zar ja? Zaletjela se pravo u mene, kao da ne vidi ni par koraka ispred sebe, a onda govori kako sam ja nju oborio. Na što čovjek sve

ne naleti.“

Prolaznici mrmljahu s odobravanjem, a jedan ga upita da li je sve u redu. "Nije, zahvaljujući njoj. Da bar imam psa vodiča, pa da njega onda pokuša nagaziti." Judith kaza kako joj je žao i stade gledati u slastičarski izlog. U odsjaju stakla od izloga više ne bijaše znaka one druge Judith. Moram prestati s time, pomisli ona, ne postoji druga Judith, ja sam zasebna, jedina.

Gospođa Buttenvorth, gospođa Chappel i gospođa Bell, koje su radile u dućanu za milodare toplo je pozdraviše, te se ona osjeti kao da tone u jastuke. U dućanu bijaše Dućan za milodare (orig. charity shop) dućan koji prodaje rabljene stvari, skupljajući na taj način novac za milostinju gomila odjeće koju je trebalo razvrstati i na koju je trebalo staviti cijenu, kolekcija bezvrijednih jastuka za igle, serija minijturnih odvijača s čavličima koji se mogu zabijati u zid bez uporabe čekića i još tucet nataloženih, bezvrijednih stvari koje su stajale tamo, u nadi da će naći kupca.

Osobita Judithina vrijednost ležala je u činjenici što je ona bila profesionalna tipkačica te bijaše sposobna koristiti staru drvenu ručnu mašinu brže i efikasnije od ostalih. Upravo se posvetila mehaničkom dijelu posla, praveći listu stvari koje je valjalo poslati u glavne poslovnice u Londonu, budući da se nisu mogle prodati u Wyfleetu, nakon čega stade pisati pisma dućanima i trgovačkim kućama, predlažući načine na koje bi mogli pomoći u dobrotvorne svrhe, a na kraju je napravila skicu specijalne prodaje koja će se održati u Wyfleetu sljedećeg mjeseca. Gospođa Bell, debela pedesetogodišnjakinja, žena lokalnog mesara, nije se mogla načuditi vještini i brzini Judithinog tipkanja na stroju. "Pohađala sam tečaj strojopisa. To je skoro jedina stvar u kojoj sam dobra." "Ma hajde, ne vjerujem ti ni riječ od toga." Gospođa Bell udobno se zaveli na stolicu do njene. "Netko je micao stvari, nakon smrti jedne stare gospođe, te su tako nađene neke stare fotografije. Ne znam što ćemo učiniti s njima, spremite ih u kutiju za fotografije, pretpostavljam, ali neke je doista šteta za to. Čovjek bi pomislio da ih obitelj želi zadržati, no gospodin koji ih je donio tvrdi da ih ne želi, to je njegova strina koja je umrla i nitko za fotografije ne mari, sve je to sada prošlost. Mislim daje uistinu šteta rješavati se takvih stvari, zar ne? Te fotografije

zaista su prava prošlost. Nisi li ti jednom živjela na Raskrsnici puteva, želiš li ih možda ti pogledati?“

Judith uze paket zgusnutih razglednica i fotografija, nezainteresirano ih motreći. Većina njih bijaše potpisana imenima Jack, Peter, Bili, Eleanor, koji su se zahvaljivali za ovo ili ono, pišući o sretnim praznicima, propuštenim vlakovima, oporavcima od bolesti. Razglednice su bile namijenjene, kao što je i rekla gospođa Bell, za kutiju za razglednice gdje će možda naći kupca u kakvom kolekcionaru kojeg će privući stari vidici gradova i sela, morskih ljetovališta, a koji možda pokaže interes i za poruke na njima.

Odjednom, njenu pozornost privuče kvadratić s imenom primaoca. Tada spazi adresu Eldred koliba.

"Gospođa Noon!" kaza Judith, "Emily Noon."

"Gospodin koji je donio fotografije i razglednice zove se Stanford. Da li ste poznavali gospođu?“

"Gospođa Noon i njen suprug bili su prijatelji moje majke i oca." Onda reče gotovo optužujuće: "Većina tih razglednica poslana je na drugu adresu, a ne u Eldred kolibu.“

"Točno, dušo. Gospodin Stanford rekao je daje ta dama, vaša prijateljica, provela posljednje godine svog života u staračkom domu. Pretpostavljam da ste izgubili kontakt s njome.“

Judith ne odgovori, već napeto nastavi gledati u razglednice i fotografije. Negdje malo ispod sredine, u gomili razglednica nađe onu koju je možda podsvjesno i tražila. Marka je bila odnekud iz Engleske, razglednica je bila naslovljena na gospodina i gospođu Noon, dječjim je rukopisom bilo napisano: Meni je ovdje lijepo. Puno plivam, tata se morao vratiti u London, a vrijeme je dobro. Voli vas Judy. Imala je tada deset godina, svi su je zvali Judy i bila je sretna. Godinu nakon toga, njen svijet se srušio. Sada više nije mogla podnijeti daje zovu bilo kako drugačije osim Judith. Znala je da će naći još nešto i potom to i ugleda iznad razglednica, između fotografija. Bila je to prilično mutna fotografija, nesumnjivo ju je napravio gospodin Noon koji je uvijek loše fokusirao, no kuća i likovi bili su nepogrešivo prepoznatljivi.

Fotografija je bila snimljena u ružičnjaku na imanju Tri zabata. Tamo, ispred tamno crvenog krova viktorijanske kuće i šest stepenica koje vodiše od terase na vrt, stajahu njen otac i majka, on, pogleda

zapljenog u kameru ispod ljetnog šešira, a ona s podignutom rukom u namjeri da popravi frizuru. Odvojila je fotografiju i razglednicu od ostalih.

"Ovo su moji majka i otac i naš stari dom. A ja sam napisala ovu razglednicu." Žestina njenog tona zbuni gospođu Bell. "Kakvo lijepo iznenađenje.

Pretpostavljam da bi željela razgovarati s gospodinom Stanfordom."

"Ne, za njega nikad nisam čula. Ne znam kako itko može biti toliko beščutan, da samo tako odbaci stvari."

"Ljudi to čine stalno. Naime, ne možeš očekivati da one imaju isto značenje za njega, kao što imaju za tebe, nije li tako? Naravno, možeš ih zadržati, one pripadaju tebi."

"Ne želim ih. Ali ne želim ni da ih gleda netko drugi." Razderala je razglednicu na pola, a fotografiju na nekoliko dijelova i bacila ih u košaru za smeće pokraj stola. Gospođa Bell kimnu glavom, pokupi ostatak fotografija i razglednica i zaputi se prema prednjem dijelu dućana gdje je gospođa Buttenthorth prodavala kožnu jaknu nekom mladiću.

Judith nastavi tipkati na stroju.

Misli o razglednici i fotografiji nisu je napuštale tijekom čitavog popodneva i rane večeri. Prodirale su u roman koji je pokušavala pročitati, "Jenniferini problemi", o mladoj ženi (sve su žene u pričama koje je čitala bile mlade), koja je napustila muža kako bi ostvarila karijeru novinarka, i nije željela djecu.

Spetljala se s nekim u redakciji, a potom se pokušala ubiti kad ju je ostavio da bi se na kraju vratila mužu, pomirivši se s činjenicom da neće postati novinarkom, već osnovati obitelj. Čitava priča bila je toliko nerealnija od njenog bajkovitog života na imanju Tri zabata da je, došavši na pola knjige, odustala od čitanja, pogledala kraj, a potom odložila knjigu, znajući da je smeće. Život nije bio takav. Ali opet, kakav je zapravo život, ili kakav bi trebao biti? Nije nalik romantičnom romanu, no isto tako, ne bi se trebao svoditi na pripremanje doručka za Viktora, rad u dućanu za milodare, održavanje Zelenog dijamanta po Viktorovom ukusu, odlazak u kupovinu i kuhanje, te sastavljanje jelovnika za razne ručkove za Viktorove poslovne partnere ili njegove kolege iz "Grupe Jugoistok". Ako je to život, koja je, zapravo svrha toga? Gospođa Butterworth

bila je vrlo zadovoljna svojom pripadnošću Institutu žena ili je to možda bio Skup gradskih žena, no Judith nije željela biti okružena mnoštvom žena koje raspravljaju o tome hoće li sljedećeg mjeseca glas biti dan nekom tko deset godina živi na Borneu, ili o čovjeku koji je otkrio način pravljenja atraktivnih šešira od kartona.

Ponekad se pitala što je zapravo doista zaokuplja i jedini odgovor koji je na to mogla dati bijaše ideja o ljubavi. Misli bi joj se vraćale i na uspomene iz djetinjstva, te bi joj se ukazala slika Tri zabata slika njenog voljenog oca i zamišljene, pomalo odsutne, no šarmantne majke, zatim nasmijanog ujaka Puffina, ujne Lilian crvenog nosa i Huberta, premda, bijahu to stvari koje je nastojala potisnuti iz sjećanja. No, opet, prihvatila je činjenicu da je način njenog življenja već sačinjeni model te je prihvaćala njegova pravila. Kad je Viktor došao kući, ponovno mu se zahvalila za ruže, rekavši mu kako se glupo osjeća zbog toga što je zaboravila njihovu petnaestogodišnjicu, indirektno mu tako dajući do znanja kako je divno što je on na to mislio. Viktor je očito bio zadovoljan, poljubio ju je te rekao kako nema potrebe da se posebno oblači, jer prije svega, radi se samo o večeri u Trgovačkoj komori, pa joj obeća slavljeničku večeru sutradan navečer u Grandu, gdje je bila najrazvikanija, premda ne i najbolja hrana u gradu. Viktor je rijetko kada bio loše volje, zapravo njegova radost bila je prva stvar koja ju je privukla na njemu, no te večeri, veselje u ponašanju i blistavu svjetlost u oku pripisala je njegovoj nadi da će večeras uspjeti sklopiti neke ugovore kojima će se u nedjelju hvaliti Starom kad mu dođu u posjetu. Pošto se okupao i obukao u "čisti pamuk" kako je sam nazivao svoju odjeću, premda u stvari nije imao ništa pamučno, i navukao na sebe (jedina prava riječ za to) drugo odijelo i drugu prugastu leptir mašnu, došao je do njenog kreveta, poljubio je u rame i rekao: "Znadeš li da si prelijepa?" Judith je sjedila za toaletnim stolom, svjesna da on u stvari gleda sebe, a ne nju u ogledalu. Zahvalila mu se, te stade promatrati svoju dugu, tamnu kosu koja je uokvirivala njeno duguljasto lice i neznatno isturenu bradu, i zaključila daje on u krivu. Postoje odobrio njenu crnu haljinu i bijeli ovratnik koji je nosila uz to, Viktor joj reče: "Danas si se vidjela s Debbie na ručku, zar ne? Pretpostavljam da ti je rekla da će i Johnnv biti tamo. Kao i onaj prokleti MacGregor koji izdaje

ono lokalno smeće od novina, Mayor, naravno, te Dick Casement, predsjednik Vijeća, obojica dolaze sa ženama.“

Sličnih se litanija već i prije naslušala, stoga je samo polovično tome pridavala pažnju.

"Kao što sam i rekao, to je viša sila." "A što to?"

"Čovjek po imenu Nethersole i njegova žena Norah. On je neugodna mušterija, nema potrebe da se zamaraš s njime, ali mogla bi isprobati svoj šarm na Norah. Trenutno joj je prilično teško, mislim da bi joj bilo drago kad bi je netko želio saslušati. Dakako, ne moraš to učiniti ako ne želiš.“

"Misliš li pod time da bi ona u tom slučaju uvjerala svog muža da promijeni svoje mišljenje u svezi Burlev Commona?"

Viktorov smijeh bijaše neusiljen. "Znači, Debbie je opet okolo pričala. Nitko tko poznaje Nethersolea nikad ne bi ni pomislio da bi brbljanje s njegovom ženom moglo promijeniti njegovo mišljenje u vezi bilo čega. No, radi se o tome, da bi ljubaznost prema njegovoj ženi mogla i njega učiniti malo pristupačnijim." Večera i ples u Wyfleetskoj Trgovčkoj komori, za pomoć gladnima u Etiopiji, održavala se u produžetku zgrade gradske uprave. Bilo je prisutno oko sto i pedeset ljudi, većina žena nosila je duge haljine dok su muškarci bili ležerno odjeveni. Johnnv Hatter i Debbie bijahu zapravo prvi ljudi koje su ugledali on, dobro raspoložen, zdepast, u elegantnom sakou koji mu je bio premalen, a Debbie je, Judith mišljaše, ne baš mudro odabrala svijetlocrvenu haljinu. Muškarci se pridružiše skupini za barom, što je u takvoj prigodi bilo i uobičajeno. Ona se pak pridruži skupini žena, od kojih je polovicu već poznavala od prije. Naokolo su posluživali pića, te uze suhi seri. Debbie joj prišapnu: "Sredila sam ti ono.“

Judith je smeteno pogleda. "Tečaj osvježenja. Govorila sam ti o tome za ručkom. Rekla sam ti da je to poklon od ludih Hatterovih." "Vrlo ljubazno, doista. Ali mislim da mi to ne treba.“

"Izađi već jednom iz svog oklopa. Kažem ti, uživat ćeš. I više nećeš predstavljati opasnost na cesti. Prvi sat ti je sutra u dva popodne, već je dogovoreno. Dala sam im tvoj broj, netko će te ujutro nazvati, samo da potvrdi dogovor.“

Već se spremala kazati Debbie kako nema pravo za nju raditi aranžmane, no ugledavši izraz zabrinutosti na njenom prijateljskom

licu, predomisli se i ušuti.

Kao da to potvrđuje, Debbie reče: "Zabrinjavaš me Judith, doista me zabrinjavaš." U isti čas, ona začuje kako netko govori: "Gospođo Nethersole", te spazi gospođu Buttervorth iz dućana za milodare kako razgovara sa ženom mršavog lica, obučenom u plavu, kratku haljinu, s niskom bisera i naočalama s plavim okvirima. Trenutak kasnije, gospođa Buttervorth ih upozna i čas iza toga već je nestala poput vjetra. Gospođa Nethersole motrila je Judith kroz plave okvire svojih naočala, a onda rekla : "Odvratno". Zatim se nadopunila: "Jesti u dobrotvorne svrhe. Ako žele pomoći jadnim ljudima, možda bi mogli početi od Wyfleeta."

"Mislila sam daje ovo uspješan grad."

Gospođa Nethersole ispusti čudan zvuk kroz svoj uzak nos, nešto između hrkanja i frktanja. "Oni jesu uspješni, ovi koji su ovdje došli. Svinje, koje svuda zabadaju svoje noseve. No, otiđete li malo dolje, prema Estateu, vidjet ćete kako se tamo stvari odvijaju."

"Pa, zapravo, djevojka iz Orchard Estatea radi za mene." Prekasno je shvatila da gospođi Nethersole to neće zvučati nimalo simpatično. Isto tako, znala je da ni neuvjerljiv dodatak: "Ona je vrlo draga", neće pomoći. Gospođa Nethersole, naglašenim tonom ponovi za njom: "Radi za vas?" te ponovno frknu kroz svoj uzak nos. Vježbanje šarma na njoj bilo je uistinu nemoguće. Stoga odustade od daljnjih pokušaja, te je upita kako to daje gospođa Nethersole ovdje, s obzirom da se tako snažno protivi svrsi ove večeri. "Prvi puta. I zadnji. Moj suprug je tamo, prijeko."

Pokazala je na čovjeka mršavog lica i nosa poput njenog koji bi joj mogao biti brat. "Norman je mislio ...", no nije rekla stoje Norman mislio, već je agresivno dodala: "On je u Vijeću, te je smatrao da i ja moram doći. Nego, nisam čula vaše ime, malo sam nagluha."

Judith joj kaza i odmah postade svjesna promjene u njenom ponašanju. Nije bilo ništa manje agresivno, no stjecao se dojam kao da uzaludno nastoji biti ljubazna kad je rekla: "Udati ste za arhitekta."

"Da, moj muž je arhitekt."

"Imate li djece?" Prije no što ju je uspjela upitati što je se to tiče, gospođa Nethersole je iznenada rekla: "Oprostite, nisam trebala pitati. Mi imamo samo jedno dijete, Edgara, on je dobar dječak. I pametan. Samo, sada ima jedan problemčić."

"Žao mi je."

"Vaš muž je arhitekt", ponovi gospođa Nethersole. "Prilično je prislan s onim Hatterom, zar ne?" Potom doda ljutito: "On bi mogao učiniti nešto."

Oglasi se gong koji najavi večeru. Judith se osjećala kao boksač kojeg je spasilo zvono.

Za večerom je sjedila između Johnnija Hattera i predsjednika Vijeća, Dicka Casementa koji se osjećao prilično neudobno u svojem dva broja prevelikom sakou i pretijesnoj košulji. Mali nosić podrhtavaše mu k'o u zečića dok je govorio o lijepom vremenu i strašnoj gladi Etiopljana. Kad je Judith spomenula, ne naznačujući daje to opaska gospođe Nethersole, neumjesnost večere u dobrotvorne svrhe, uznemireno je trznuo nosićem, popravio ovratnik i okrenuo se susjedu na drugoj strani.

Johnnv je bio mnogo pričljiviji. Kazao je kako je Viktor nadmašio samog sebe u projektiranju kuća na Burley Commonu, pet različitih tipova kuća, posve osobenih, a opet savršeno ukomponiranih u okoliš i uzajamno. Potom ju je iznenada upitao, poznaje li MacGregora. "Bojim se da ne", odgovorila je. "Da li si vidjela novine, koje on izdaje?"

"Merkur? Ne, mi ih ne kupujemo."

"On ti vodi, pretpostavljam da i sam to tako zove, kampanju protiv projekta Burlev Common. Izgleda da sam mu ja posebno zapeo za oko, premda ne znam zašto. On igra prljavo, taj MacGregor." Zatim se naceri: "Ne zna on na koga se namjerio. Znadeš li ti zašto sam si dao oduška pred tobom?" Ona reče da ne zna. "Ti si najdiskretnija osoba na svijetu, moja voljena žena stalno mi to govori. Što dakako ne mogu reći za nju. Kakvu sad glupost smjera, nešto u svezi osvježavajućeg tečaja za vozače, tko to uopće treba?"

Judith reče da ju je Debbie upisala na taj tečaj.

"Nema u tome nikakvog zla, pretpostavljam, premda ne vjerujem Debbie niti bilo kojoj ženi koja to čini. Sve one žele biti promatrači. I vratiti se na pravi put, kad pogriješe."

Smijeh, koji je popratio njegovu primjedbu trebao je značiti da se šali, no ona je znala daje ozbiljan ili da barem nije daleko od toga. Debbiena primjedba o tome da bi bila premlaćena na mrtvo ime očigledno nije bila bez smisla, budući su povremeno bile vidljive

masnice na njenim ramenima, a par godina ranije je prepirka zbog dolaska Debbie na parkiralište u autu drugog muškarca završila tako što je Johnnv ovom drugom razbio čeljust.

Johnnv je bio četvrtaste, zbijene građe boksača srednje kategorije, a njegove plave oči bijahu kako ljutite tako i razroke, te se doimahu kao da bulje u nevidljivu scenu nasilja. Taj pogled možda je i opravdao njegov nadimak Ludi Hatter.

Bio je, kao što je često i sam govorio, čovjek koji je uspio sam, njegov je otac vodio mjesnu pivovaru, potom je izgubio posao i umro od alkohola, a majka mu je bila spremačica. Johnnv je neko vrijeme raznosio novine, zatim dobio posao kao činovnik u osiguravajućem društvu, te uspio uštedjeti i posuditi nešto novca kojim je kupio komad zemlje koji je dobio na vrijednosti kad je preko njega trebala proći nova cesta i odonda su se njegovi uspjesi samo nastavljali. Ženama je bila atraktivna njegova agresivna muškost, tamna maljavost na krajevima njegovih ruku, i bez sumnje inim dijelovima tijela, njegov vatreni pogled koji je istodobno prijetio i obećavao da će se pretvoriti u plamen. Viktor se nalazio na drugom kraju okruglog stola i s vremena na vrijeme osjećala je njegov pogled na sebi. Poslije večere, kad su plesali, rekla mu je da joj se doimao zabrinuto zbog onog što bi ona mogla reći.

"Zašto bih se brinuo? Zar ne znaš da je moja žena poznata po tome što nikad ne kaže krivu stvar? Znadem da ti je Johnnv katkad malo zamoran, to je sve." "Možda. Ali stvarno, nije me zamorio. On je takav kakav je. Rekao mi je kako MacGregor vodi neku vrstu kampanje protiv njega."

"Da, putem onog lokalnog smeća. Nitko na to ne obraća pozornost. Vidio sam da si razgovarala s Norah."

"Ne znam kako si mogao pomisliti da bi nju bilo tko mogao šarmirati. Činila mi se zainteresiranom za tebe."

"To pokazuje da ima ukusa. Što je rekla?"

"Spomenula je tebe, a potom svog sina Edgara. O čemu se radi?"

Nije joj odgovorio već je upita što misli o Norinu izgledu. "Prava roda, zar ne?"

Ili jedna od onih dugonosatih životinja, čini mi se mravojed. Hvala ti ljubavi što si pričala s njom. Odoh ja ohrabriti mravojeda."

Otišao je do gospođe Nethersole koja je sjedila prekrivenih ruku gledajući s neodobravanjem plesače. Judith vidje kako je odlučno kimnula glavom, a potom je Viktor sjeo do nje i započeo živahno razgovarati. Sto je on želio od nje? Nije imala vremena nagađati jer ju je neki stranac zamolio za ples. Toliko se iznenadila daje pristala, ali opet, zašto bi trebala biti iznenađena ili odbiti. Bio je tamnokos, nosio je plavo odijelo, a na obrazima nazirahu mu se tanki čuperci dlake i nije bio tako lagana koraka kao Viktor. Nisu bili niti minutu na podiju kad joj je rekao: "Reći ću vam nešto. Vi ste najatraktivnija žena u ovoj prostoriji". Glas mu je imao lokalni, grleni prizvuk, ali s određenom dozom oporosti, te je naposljetku zvučao gotovo profinjeno.

Rekla mu je da mu pristup i nije baš originalan. "Zao mi je zbog toga".

"I nije istinit. Ona plavuša u kutu je deset godina mlađa i pet puta ljepša". "Nisam govorio o ljepoti, već o atraktivnosti." Privukao ju je k sebi, tako da se našla s njim oči u oči. Ugledala je grubo lice ispod tankih dlačica na obrazima i prema čelu, nos, blago povijen prema dolje, a nazirao mu se već iščeznuo trag ožiljka visoko na obrazu. "Nije za usporediti. Ona je, doduše, lijepa, ali drvo od vrata na gore."

"Vi je poznajete?"

"Ja poznajem sve. Njeno ime je Verne, Verne Upwood. Ona je hostessa kluba koji se zove 'Crveni zmaj'. Doveo ju je čovjek koji je sjedio do vas za vrijeme večere."

"Johnny Hatter?"

"Ne taj, već onaj s druge strane, Casement, vođa Vijeća." "Ali ona nije sjedila do njega."

"To nije bilo ni moguće, gospođa Casement je također ovdje. Casement je uredio daje dovede njen bivši dečko. Ima on oko za dame, naš Dick Casement, premda tko bi to pomislio. I to skupe dame. Verne je doista zgodna, no glupa je k'o klada. Zašto bi inače sudjelovala u takvoj prijeveri."

"Kako to da toliko o njoj znate? Tko ste vi?"

"Ime mije Jack Craxton. Mi se poznajemo, ili smo se barem poznavali. Sjećate li se škole na Raskrsnici puteva i stare gospođe Richards? Imali ste tada plavu kosu, svezanu u pletenicu. Vi me se sigurno ne sjećate, zašto biste me se i sjetili. Bio sam godinu stariji,

ne suviše pametan, mali šmrkavac. Vi ste mi se sviđali jer ste uvijek izgledali tako sretno. Mnogo sretnije nego večeras.“

"Ne sjećam se, mislim, ne sjećam vas se iz škole. Napustila sam Raskrnicu puteva s deset godina.“

"Znam što se dogodilo. Mogu li vas zamoliti za sljedeći ples?“

"Mislim da ne. Moj suprug je ovdje.“

"On se neće ljutiti. Previše je zauzet, trudeći se oko projekta u kojem je zajedno s Hatterom, da bi se brinuo zbog vašeg plesnog partnera.“

"Vidim da vi zaista sve poznajete.“

"Bilo bi čudno da ne poznajem. Živim ovdje čitav život. U svakom slučaju on će znati da ste sa mnom sigurni.“

"Zašto bi on tako mislio?" "Ja sam policajac.“

Bilo je trenutaka, a ovo subotnje jutro bio je jedan od njih, kad se osjećala zadovoljnom, čak štoviše, sretnom. Zadovoljnom što je udana za čovjeka uvijek raspoloženog, sa smislom za humor (čovjeka koji seje sjetio njihove petnaestogodišnjice braka), zadovoljna sa Zelenim dijamantom, koji je osim toga na svoj način bio prilično poseban, jedinstvena kuća na kojoj su joj zavidjeli mnogi znanci, zadovoljna sa svojim životom u Wyfleetu i položajem koji je ovdje zauzimala, čak zadovoljna sa samom sobom.

Tog jutra, nakon plesa i večere u Trgovačkoj komori, probudila se s osjećajem slobode, koji je, shvatila je to nakon par trenutaka zbunjenosti, počivao u tome, što je sada znala daje završila sa čitanjem knjiga poput "Jenniferini problemi" i "Lord dvorca Courtnev".

Nije više osjećala želju da pročita bilo koju od tih knjiga, a također je znala daje sada gotova igra pisanja pisama samoj sebi od zamišljenog ljubavnika.

Nije mogla kazati što je uvjetovalo ovu promjenu, ona se naprosto desila. Kada se pogledala u ogledalo, oči joj bijahu svijetle, koža sjajna, a čitavo njeno tijelo doimaše se kao skup živaca koji podrhtavaju od ugone. "Ja sam sretna žena", mislila je. Da je bilo moguće da zagri lik u ogledalu, ona bi to i učinila.

Za vikend su si priuštili kuhani doručak, i veselje je nije napuštalo dok je spremala šunku, rajčice i pekla kruh šunku s hrskavom koricom kako je Viktor najviše volio, a kruh začinjeno, ali suh. "Imam zgodnog muža", mislila je, kad je Viktor ušao plesna koraka, poljubio

je, te istupivši na trijem, zapjevao: "Oh, kakvo prelijepo jutro." Potom se vratio natrag i smijući se kimnuo glavom. "Nije li to prekrasno? Taj pogled. Zar nismo bili pametni što smo gradili baš na ovom mjestu?"

"Ti si bio pametan."

"Učinio sam to za tebe. Ne, nije tako, sagradio sam je ovdje, jer sam ovdje uvijek želio sagraditi kuću." Uputio joj je, čak je i u svojoj euforiji toga bila svjesna "bit ću iskren prema tebi" pogled, pogled koji je inače čuvao za svoju klijentelu.

"Ali, ovo je radi nas oboje, bez tebe toga ne bi ni bilo."

Jeo je brzo, slasno, držeći vilicu i nož tako lagano, da se je činilo kao da će ih ispustiti. "Bilo ti je dosadno sinoć. Žao mi je zbog toga."

"To je bila viša sila." Pogledao ju je zbunjeno.

"To si mi sam jučer rekao. Kao razlog polaska."

"Jesam li? Na neki način to je i istina. Kako si uspjela izići na kraj s onom Nethersoleovom, ne baš dobro, pretpostavljam. Ali, nema veze."

"Upitala me je imam li djece, a potom kazala kako ima finog sina koji je međutim, naletio na neki problem.

"To je rekla?" Gurnuo je pladanj na stranu. "Odlično. Savršeno skuhan. Premda je miris šunke još važniji od okusa. Engleska šunka miriše posve različito od danske ili kanadske."

"Viktore, molim te. O čemu se tu zapravo radi, zašto ju je zanimalo jesam li ja žena arhitekta, a potom počela pričati o svom sinu?"

Stavio je komadić maslaca na jedan kraj pladnja, a žličicu marmelade na drugi, potom izrezao tost na kvadrate i na jednu krišku razmazao maslac i marmeladu. "Edgar je njen miljenik. Ujedno je vrlo pametan za kompjutore. On radi kod Bradenovih." Bradenovi su bili najveća firma građevinskih poduzetnika u gradu. Viktor nastavi: "Edgar je ovisnik. A bio je i zločest."

Znala je daje Viktor pod ovisnošću podrazumijevao drogu, no nije znala što znači to daje Edgar bio zločest.

"Ne pitaj me detalje, mene se ne tiče kako prčkaš po kompjutorima, no on je dodavao izmišljene podatke, nadajući se da nitko neće primijetiti. Činio je to prilično pametno, kako sam shvatio, samo stoje neki drugi kompjutorski mag to primijetio, te je tako Clive Braden doznao što se dogodilo."

"Znači, on je sada otpušten, pa ona želi da mu ti pomogneš naći drugi posao?" "Nije baš tako." Namazao je maslac i marmeladu na drugu krišku kruha. "Pitanje je, hoće li Edgar biti tužen."

Premda je podigao obrvu na blag, šaljiv način, pošto je to rekao, ona nije shvaćala. Clive Braden, koji je došao radi nadgledanja obiteljske firme, putem Winchestera i Balliola, imao je besprijekorno vladanje, a glas mu je zvučao zagušenije i piskutavije od glasa njegove žene, Eleanor, koja bijaše kći umirovljenog generalbojnika. Za vrijeme jedne njihove posjete Zelenom dijamantu s nevjericom je gledala krov i potom rekla: "Kako je to originalno." Za Edgarovu sudbinu, možda je relevantnija bila Bradenova reputacija najstrožeg poslodavca u tom okrugu. Ponovno je pokušala pogoditi: "Braden ga želi tužiti, a ti ga u tome pokušavaš spriječiti."

"Ne, nije to posrijedi. Ako se Burlev Common projekt realizira, Clive će biti glavni poduzetnik. Pretpostavimo, dazloća Norman prestane udarati u svoj visoko moralni bubanj zbog tog dijelića zemlje, i prije no što išta kaže, nitko neće nikada ni primijetiti daje on žrtvovan ljudima Wyfleeta, a ostala slomljena srca, brzo će izgubiti interes. A, ako se to dogodi, Edgaru Nethersoleu biti će dozvoljeno da se dostojanstveno povuče, zajedno s preporukom o njegovoj poslovnoj genijalnosti, ali je uslijed promjene sustava na žalost iskorišten, itd, itd." Pošto je "provarila" to što je čula, samo je kazala: "To je ucjena."

"Ni najmanje, to je posao."

"Zato si želio da razgovaram s njom? Čemu onda to okolišanje, zašto netko ne popriča s njim?"

"Govoriš to tako, da zvuči okrutno. Nitko još ni s kim nije razgovarao. Cliveov računovođa dao jezloći Normanu do znanja, da se pitanje progona njegova sina još uvijek razmatra, ali da nitko ne želi naštetiti njegovoj obećavajućoj karijeri. Clive mu je i sam poslao pismo u kojem mu je izložio sve detalje u svezi projekta Burlev Common, pozivajući ga da se očituje o možebitnim preinakama koje ima na umu. Nije on takva budala da ne bi spojio dva i dva."

"No, ipak, rekao je ne."

"U tri reda priopćio je da se tu nema o čemu raspravljati. Simon Čistunac Norman ne želi preinaku projekta, on ne želi projekt uopće, pa će tako mladi naraštaji moći skakutati i cupkati po svakom dijeliću Commona, dok će njihovi stariji mozgati o tome da li je mudro ići tim

putem po mraku. Ali Nethersolica bi ga možda uspjela pridobiti, zato sam želio da popričaš s njom. Vjerujem daje posebice uznemirena činjenicom neizbježnog publiciteta, koji će prilično vjerojatno uslijediti, ako Edgar bude suspendiran.“

Pojeo je zadnju krišku tosta. Judith osjeti kako se čahura njenog zadovoljstva slama, kad je čula priču. Reče mu kako čitavu stvar smatra gnjusnom i kako je upravo odvratno što je u to uključen i što je i nju nagovorio da u tome odigra malu ulogu. Jedna od stvari zbog koje mu se divila, dok je istovremeno zbog toga i žalila, bijaše ta što on nikada nije gubio živce. Tako ih nije izgubio ni sada, no kad je progovorio, po prizvuku njegova glasa, ponešto višeg od uobičajenog shvatila je da je prilično blizu toga.

"Zaista me čudi da ti nakon toliko vremena još uvijek ne živiš u stvarnom svijetu, te užasno sklapaš ruke kad otkriješ što se tamo zbiva. Rekao sam ti to, jer si sama tražila, ali trebao sam znati daje bolje da šutim. Pri potpisivanju ugovora uvijek se nekoga mora podmititi, a kad se uklone prepreke koje stoje na putu pregovora, netko uvijek biva povrijeđen. Nethersoleov mali potkradao je svoje poslodavce, zar ti misliš da bi trebao proći nekažnjeno? Možda ti tako i misliš, ali ako Nethersole pristane na ono što ti nazivaš ucjenom, a ja uspijem s prijateljskim uvjeravanjem, svi će profitirati. Dečku će se pružiti još jedna šansa, a ljudi u Wyfleetu će dobiti nekoliko kuća, što arhitektonski gledano neće nimalo naružiti okoliš, jer se u stvari nitko, osim par ekscentrika, tome ne protivi. A što se tvoje uloge u svemu tome tiče, sve što sam te tražio, bilo je da popričaš s Nethersoleovom ženom. Žao mi je ako sam time nastetio tvom nježnom moralu, te više nikada neću nešto slično od tebe tražiti.“

Čahura je bila slomljena i ona se vrati svom prijašnjem svijetu, životu s čovjekom koji joj se emotivno činio tako dalekim, kao da živi na suprotnom dijelu svijeta. Ona reče nešto poput toga. Viktor se okrenu od prozora. "Ne razumijem.“

"Da smo na suprotnim dijelovima svijeta, mogli bi pričati preko telefona, što bi možda bilo bolje. Pretpostavimo da si ti u Japanu i vlada je prihvatila tvoj projekt za izgradnju burze, a ja recimo i dalje sjedim ovdje. Mogli bi svaki dan razgovarati telefonski, te tako nikada ne bi mislili o Cliveu Bradenu ili gospođi Nethersole.“

Viktor se nikada dugo nije ljutio, te se i sada nasmija. "Volim kad pričaš besmislice."

"Ali zamisli, samo pokušaj zamisliti. Netko iz Finske ili Italije vidi Hillermanovu tvornicu i zaposli te da projektiraš nešto poput toga u Helsinkiju ili Rimu." Prije par godina, Viktorov projekt Hillermanove tvornice bio je pohvaljen u jednim arhitektonskim novinama, kao jedna od deset najboljih zgrada godine.

"Divna ideja."

"Ja bih ti se uskoro pridružila te tako više ne bi bili na suprotnim dijelovima svijeta. I ne bi više bilo ni Bradenovih, ni Nethersoleovih, ni Trgovačke komore. To bi bilo realno, a ne ono prije."

Osjetila je njegove ruke na svojim ramenima i njegove usne spustiše se na njene. "Ti si trebala biti arhitekt, a ne ja. Ti bi stvorila nešto uistinu originalno. Ali to nije stvarnost. Stvarnost te pritišće kako bi dovršio stvari koje si započeo. Volim kada o tome pričaš, no to je puka maštarija."

"Može postati stvarnost ukoliko to dovoljno jako želiš." Popila je kavu. "Možda ti to ne želiš dovoljno. U svakom slučaju, neću više pričati besmislice."

"Rekao sam ti da ja to volim, samo, ja sam ti običan čovjek. Lassiter, koji čvrsto stoji na zemlji, to sam ja." Raširio je ruke, u znak predaje.

"Tko je Jack Craxton?"

"Policajac. A uz to, i glavni inspektor, u stvari građansko lice. Zašto pitaš?" "Razgovarala sam s njim sinoć. Rekao je da smo išli zajedno u školu, onda kad sam živjela na Raskrsnici puteva. A onaj Casement, čovjek koji izgleda poput zeca, voli škicati žene. Što misliš, da li je to istina?"

"Pojma nemam. Dick Casement je dobar momak. Da li je Craxton još nešto rekao o njemu?"

"Samo to, daje doveo neku hostessu iz jednog kluba kao svog gosta, premda ona nije sjedila do njega. Čini se da on sve poznaje."

"I ja mislim. Od njega se i očekuje da bude tvrd orah." "Meni se on sviđa."

Viktor ništa ne prokomentira, nego samo reče kako se sastaje sa Johnnvjem Hatterom te ga neće biti na ručku.

"Pogodi o čemu ćemo pričati? Čula si za 'Volvo', finskog rivala Volvu. Izgleda daje direktor proizvodnje te kompanije očaran Hillermanovom tvornicom, te želi razgovarati o projektiranju takve nove zgrade baš na kraju grada koja će uposliti petsto ljudi. Kao što vidiš, mašta i stvarnost ponekad se isprepliću". Poljubio ju je i nestao.

Oko jedanaest sati zazvonio je telefon. Javio se nesiguran, muški glas: "Billy Gay ovdje."

"Tko? Ne poznajem nikakvog Billija Gaya."

"'Ronovi automobili'. Zovem u svezi tečaja."

"O, da. Ispričavam se." Potom kaza nedužno: "Nisam vam znala ime." "Imate zakazano u dva sata, je li to u redu?"

"Pretpostavljam daje."

"Međutim, dobio sam samo vaš broj telefona, nemam adresu."

Judith mu kaza adresu i nekoliko trenutaka poslije provela je listajući novine. Ovoga puta čitala je Times, budući ga Viktor nije ponio sa sobom u ured. Izraelci su ubili sedam Palestinaca koji su sudjelovali u pobuni. Neki glasnogovornik za dobrobit medicinske profesije predvidio je da će pola bolnica u zemlji biti zatvoreno u narednih deset godina ukoliko vlada hitno ne poduzme neke mjere. Stručnjak za proučavanje učinka staklenika govorio je kako je sada prekasno za bilo što, osim za krajnje mjere da bi se dva kontinenta spasila od gladi, zastupajući potpunu obustavu svekolike automobilske industrije diljem svijeta. Maltežanka, djevojka ubijenog Grka, posvjedočila je kako Poljak nije imao nikakve veze s ubojstvom, izjavivši daje mornar sjevernjačkog naglasaka za to odgovoran. U slučaju plaćenog ubojice, čovjek koji je s Wimplyjem razgovarao u gostionici priznao je kako je ovom priopćio daje zainteresiran za ponudu koju je spomenuo muž dotične dame, čije ime bijaše Foster. Ugovorili su sastanak, te je priopćio Fosteru da će on za njega obaviti taj posao. "Da li ste ga namjeravali izvršiti?" upitao je tužitelj. Svjedok je izjavio da ga nije namjeravao izvršiti, već je o tome odmah obavijestio policiju od koje je dobio naputak da i dalje pregovara s Fosterom i uredi sastanak na kojem će ga uloviti u zamku. "Uloviti u zamku?" upitao je sudac. On mu objasni značenje fraze.

Odustala je od čitanja, zatvorila oči i pustila da joj sunce miluje vjeđe. Telefon se ponovo oglasio, i ona je bila gotovo sigurna da joj mladi čovjek otkazuje sastanak. Umjesto toga začu Debbien glas pun entuzijazma i ona odmah stade pričati kako je nazvala radi malo čavrljanja, te reče kako je prošla večer bila čista dosada, kako bijaše svega par muškaraca koje je vrijedilo udostojiti pogleda i ona je plesala s jednim od njih, ali nije doznala njegovo ime. Judith potvrdi kako je to bio onaj koji je nosio plavo odijelo, a na obrazima je imao čuperke dlaka, te odmah otkri njegov identitet.

"O Bože. Johnnv kaže daje on loša vijest, preveliko njuškalo. Kaže, da je jedna stvar koju nikako ne voli, znatiželjan pajkan. Srećom nije primijetio kako smo plesali obraz uz obraz, prebio bi me do smrti." Debbie se tresla od smijeha.

"Što Johnnvja brine ako je on znatiželjan. Meni se svidio."

"I meni također, dušo. Ali, znaš, Johnnvju ti je to u krvi, on nikad ne bi priznao da postoji nešto poput dobrog policajca. Osim kad zaustavljaju šljam, u tome ih podržava."

Judith spomenu tečaj, kazavši kako ga mora platiti, no glas njene prijateljice preraste u vrisak.

"Draga, o tome ne želim čuti niti riječi, to je poklon koji će te razveseliti, koji osim toga plaća Johnnv, a ne ja, ako ti je sada lakše, a on se u potpunosti slaže sa mnom da je krajnje vrijeme da izađeš malo iz tog svog oklopa, rekao je da si za večerom jedva otvorila usta."

Judith se suzdrži od komentara kako joj za to i nije baš dao neku šansu.

Debbie joj poželje ugodno popodne i završi razgovor sa svojim poznatim hihotanjem. Nije bilo sumnje da je Debbie pokazala interes za Billvja Gaya i kad ga Judith ugleda njena prva reakcija bila je daje on razočaravajuće običan. Bio je nešto viši od Viktora, imao je plavu kosu koja je izgledala kao da ju je isušio vjetar, plave oči, pravilne crte lica i okruglastu dječju bradu. Nosio je traperice, majicu s natpisom: "Gdje god to bilo, tamo sam već bio" i tenisice. Njegova odjeća i pojava bijahu kao u polovice tinejdžera koje je viđala u gradu.

I glas mu je bio tipično tinejdžerski, gotovo đaćki, s naglašenim slogovima, dok je istovremeno ispuštao pojedine suglasnike, pa kad

je rekao: "Ovdje Billy Gay, imate zakazan sastanak u dva sata", to je zazvučalo više poput: "Ovdje Billy Gay, imaezakaansastanau dvasata".

Auto je bio Nissan Suny. Kazao joj je da može voziti i svoj vlastiti ako želi, no odgovorila mu je da voli voziti strane aute, zatim se smjestila na mjesto vozača i kad je namjeravala krenuti on je rekao: "Pričekajte malo, ima stvari koje sam vam dužan reći. U vezi tečaja."

Dok je pričao o koristi osvježavajućeg tečaja koji je nesumnjivo njemu predstavljao pokretačku snagu, te postavljao pitanja o Cestovnim propisima, na koja ona nije umjela odgovoriti, postade fizički svjesna njegove blizine na način da je razumjela Debbien komentar o njegovoj seksualnoj privlačnosti. Bilo je neke prostodušnosti u njegovim pogledima koje joj je upućivao dok je pričao o tečaju, a sa svojim ispričavajućim smiješkom dok ju je ispravljao, doimao se poput školarca. Utisak o njegovoj mladosti još su više povećavali izgrizeni nokti na malim, nježnim rukama. Kad je rekao: "To bi bil' to. Mislim da vam je već dost' moga glasa. Hajd' krenimo", smiješak mu je bio toliko šarmantan, da je osjetila da bi ga mogla slušati zauvijek, unatoč sporosti kojom je govorio. Umjesto toga samo je kimnula glavom, pa kad ju je upitao da li razumije da će je on zaustaviti kad nešto pogriješi, ponovno kimnu, i onda riječi su joj potekle same od sebe upita ga koliko ima godina.

"Dva'est jednu. No, vozim od svoje sedamnaeste, a u zadnjih par godina obavljam poslove oko automobila, vozio sam sve vrste automobila, stoga ne morate brinuti, razumijem se u aute."

"Ne, nisam na to mislila, samo izgledate tako mlado."

"Mislim da će se to uskoro promijeniti. Imam problema kao i svatko drugi, ponekad dovoljno da preko noći posijedim. Kamo želite poći?"

Riječi kao da su dopirale negdje iz njene podsvijesti kada je rekla: "Raskrsnica puteva."

"U redu, idemo tamo."

Uputila se prema izlazu iz grada, potom skrenula prema lijevom raskrižju koji je uvijek izbjegavala, zatim otišla na desnu stranu prema skupini jablanova koji je njen otac iz nekog neobjašnjivog razloga zvao žirafe, zatim sišla dolje na zavojitu cestu poznatu pod nazivom Glavni brežuljak, pa kroz polja koja u doba njenog djetinjstva bijahu ograđena živicom, no sada je to bilo jedno veliko

polje, pretvoreno u nasad uljanih repica, živica koja je dijelila cestu od polja je uklonjena, i zamijenjena skupinom novih, malih kuća, ponovno skrenula na desno, i potom stala, promatrajući i pokušavajući se sjetiti pjesme o putevima koji te vode kroz život, no njen pratilac poviče: "Pazi", i pojavi se drugi automobil dok su zaobilazili zavoj, te je ona morala trgnuti volanom tako naglo, da su skoro završili na travi, ona se ispriča, a on reče da bi ovaj drugi stvarno morao ići na ispitivanje glave. Potom je uslijedio dug, beskonačan put, koji se sterao kraj farme gljiva, uz koji je iznikla niska, trošna zgrada na kojoj je pisalo: "J. Cooper, Prodaja i popravak svih vrsti strojeva", zatim još jedan zavoj i pojavilo se križanje puteva po kojem je Raskrsnica puteva i dobila ime.

Kuća se nalazila na desnoj strani i izgledala upravo onako kakvom je se sjećala, crvena cigla, zabati, solidni tavanski prozori na kosom krovu viktorijanska postojanost. Kolibe su također stajale na istom mjestu, a dolje, na desnoj strani puta, spazila je farmu na koju je odlazila radi nabavke jaja, te ih jednom ispustila iz ruku pri povratku kući. Na lijevoj strani puta nalazila se anglikanska škola⁴ koju je pohađala s pet godina, a koju je očigledno pohađao i Jack Craxton. Sve je bilo kao i prije, osim benzinske crpke koja se nalazila na samom stjecištu puteva, na kojem je nekoć bila samo pustopoljina. Zaustavila je auto pogleda prikovana na kuću, a onda spustila glavu do samog volana i zajecala. Dečko do nje upita je o čemu se radi, te joj kaza kako nema potrebe za uzrujavanjem, ta vozila je dobro.

"Ovo nema nikakve veze s vožnjom. Ovdje sam nekoć živjela, u ovoj kući, Tri zabata. Do svoje desete godi ne."

"Ah, da, malo ste se prisjetili." Ali, opet, kako bije on mogao razumjeti kad je još tako mlad, pa ne broji toliko uspomena.

"Bila sam vrlo sretna. Tada su mi umrli majka i otac, sasvim iznenada, u nesreći, i ja sam morala napustiti kuću. Samo tako. To je bilo grozno."

Pobojala se da će joj ponovno navrijeti suze, a onda osjeti njegovu ruku oko sebe, i to joj se učini prirodnim, gotovo neizbježnim, pa položi glavu na njegovo rame.

Reče mu kako joj je žao što je bila tako glupa, te kako će joj uskoro biti bolje, iz nje navre bujica riječi, kao da je pokrenula govorni okidač, a on joj kaza kako se ne mora ispričavati, jer je on dobro

razumije, te ispriča kako 4 anglikanska škola orig. Church of England school osnovna škola u Engleskoj koju djelomično kontrolira crkva su se njemu djeca u školi rugala zbog njegovog imena, pa se on morao tući, premda to nije volio, i to je završilo tako da je istukao dječaka dva puta višeg od sebe, po imenu Tank, no bio je tako ljut, da nije mario što će se dogoditi. Tank mu je tako raskrvario nos, da je krvi bilo posvuda, no on je zato Tanka nokautirao, te su ga poslije toga i ostali ostavili na miru.

Kad je to ispričao, ona je već prestala plakati, obrisala je lice, te maknula glavu s njegova ramena, zaprepaštena što ju je uopće tamo i stavila.

"Bojim se da ne razumijem. Ovo u svezi vašeg imena".

"Gay, razumijete?"

"Ah, da. Dječaci znadu biti okrutni."

"Takav je život, prihvati ga, no ne moraš ga odobravati. No, ja nisam takav." Ponovno se na trenutak zbunila, sve dok joj on kroz smijeh ne objasni značenje zadnjih riječi. Bila je dirnuta skoro do suza, kako se taj dječak s tako malo iskustva nosi s okrutnostima života, te još pokušava i nju utješiti.

On joj reče: "Trebali ste ovdje doći prije, to je svega par milja od vaše kuće."

Odgovorila je iskreno kako je to mjesto uvijek izbjegavala, no danas je osjetila potrebu za povratkom. Kimnuo je s razumijevanjem.

"Da, to je najbolji način, riješiti se stvari koje vas brinu."

Pomislila je, premda nije rekla naglas, kako se toga nikad neće riješiti. On joj kroz smijeh kaza da je bolje da nastave s onim što se od njih i očekuje. Zatim doda da ona uopće nije loša, štaviše, sasvim je dobar vozač, no par stvari treba imati na umu, stvari koje su u redu što se njega tiče, no nisu u redu prema Cestovnim propisima.

: Gay (žargonski) homoseksualac, peder Dok joj je govorio o njenom oklijevanju na zaobilaznici, i pogrešnom mijenjanju brzina na Glavnom brežuljku, te njenom nepoznavanju znaka koji pokazuje raskršće, osjetila je kako se u pozadini ovog razgovora krije njihovo uzajamno povjeravanje tajni njena čežnja za neispunjenom prošlosti i njegove muke koje je trpio u školi.

Kad su se vratili u Zeleni dijamant, on joj reče: "Čuo sam za ovo mjesto, no nisam znao tko ovdje živi, ali pametan je onaj tko je ovdje

gradio. Sviđa mi se. To je sagradio vaš muž, zar ne?“

"Da, on je to projektirao. Kako ste čuli za to?“

"Svašta se okolo priča. Ja živim u Estateu, nedaleko odavde. S mamom." Iako pogled njegovih plavih očiju nije bio izravan, odražavao je povjerenje.

"Premda, neću tamo ostati zauvijek." Kad ga je upitala da li poznaje Patty, bio je neodređen. "Ne znam, mislim da sam je vidio u discu par puta, jer imamo zajedničke prijatelje, znate što mislim.“

Nije znala, no kazala je da zna. Dok su se rastajali, ugovorivši sljedeći sastanak za tri dana, u utorak, kratko joj je dodirnuo ruku, nasmiješio se i već je nestao iza zavoja.

Viktor se još nije vratio. Razodjenula se, legla na krevet i stala razmišljati o idili u kući Tri zabata. Da li je to uistinu bila idila, ili samo njena dječja fantazija? Njen bi otac svakog jutra odlazio u City6, gdje se, majka joj je objasnila, bavio kupnjom i prodajom dionica i transakcijama poduzeća. Njena majka nikad joj nije pobliže objasnila njegov posao, možda zato jer ga ni sama nije razumjela, ili se nije htjela gnjaviti s time. Dolazio bi kući svake večeri, na vrijeme da se poigra s njom i pročita joj priču prije spavanja, pošto bi je dadilja okupala.

Otkada zna za sebe, ' City poslovno središte Londona dadilja je bila s njima, i tako su je i nazivali, premda je ona u stvari bila prije domaćica negoli dadilja. Ostala je kod njih i kad je Judith krenula u školu, jer je mamica bila posve bespomoćna u izlaženju na kraj sa svim tim stvarima. Bilo je nekoliko stvari za koje je mamica priznala, čak i tvrdila, daje bespomoćna, između ostalog, bilo je to kuhanje i uređivanje vrta, te financijski poslovi, no na svu sreću imali su kuhara i vrtlara. Uistinu je bila dobra u vođenju razgovora s ljudima na večernjim zabavama, aranžiranju cvijeća, i ljubaznoj ophodnji prema tatinim dosadnim poslovnim partnerima koji su ih pohodili vikendom.

A mamica je bila uvijek dobro raspoložena, ponekad se svemu smijala, čak i kad je tata bio ozbiljan ili kad bi s vremena na vrijeme eksplodirao od ljutnje zbog pristizanja računa, premda je uvijek iskazivao obožavanje prema svojoj jedinoj kćeri.

Možda je tatina ozbiljnost bila prirodna, budući je on bio, kako je dadilja govorila, čovjek koji je sam uspio, dok je mama potjecala iz prilično imućne obitelji. Ona je nekako znala da bi bilo mudrije da ga

ništa o tomu ne pita, no činilo se posve prirodnim, da netko tko je uspio sam u životu bude ozbiljan i ponekad zabrinut kad osjeća raspad sistema. U svakom slučaju, u njenom sjećanju, to bijaše idila. Ljeti bi se održavale večernje i vrtne zabave, zimi se sanjkala od brežuljka do kraja vrta, potom bi mamini rođaci dolazili za Božić ..., tatini nisu nikada dolazili, jer izgleda da ih nije ni imao. Da lije uistinu bilo baš tako? Daje željela mogla bi se sjetiti tatinih pritužbi zbog načina na koji je mamica trošila novac, te maminih prigovora zbog tatine apsurdne zabrinutosti zbog svega i svačega.

"Za Boga miloga, pa ovo su šezdesete", mamica je jednom rekla i unatoč njenim primjedbama o stilu i slobodi šezdesetih kad ne postoji ništa što bi bilo zabranjeno kazati ili činiti, ipak gaje smatrala dragim, mada starim konzervativcem. Ali, Judith se nije željela prisjećati tih stvari ili neslaganja oko toga gdje će je poslati kad završi malu, mjesnu školu i započne, kako je mamica to nazivala, odgovarajuće školovanje. Takve stvari izbacila je već godinama iz sjećanja, zajedno s drugim uspomjenama, poput pisama i fotografija. Voljela se sjećati ili čak zamišljati idilu koja je završila kad je tata odletio na poslovnu konferenciju u Hamburg, a mamica odlučila da će poći s njim radi razgledavanja i eventualne kupnje sitnica, a privatni avion kojim su letjeli srušio se u La Manche. Od trenutka kad joj je dadilja, očiju crvenih od suza priopćila užasnu vijest, njen život se promijenio. Ujak Puffin došao je s ujom Lilian da bi je odveo u njihov dom u Islingtonu i ona se nikada više nije vratila u Tri zabata. Tek je postepeno, poslije nekoliko tjedana i mjeseci, saznala o neuspješnim pothvatima koje je tatica poduzeo te tako izgubio sav novac. Ostali su samo dugovi, pa je kuća Tri zabata, i sve u njoj, prodana, a ona je shvatila da će od sada zauvijek živjeti s ujakom Puffinom i ujom Lilian.

Naravno, to nije bilo zauvijek ali tako se njoj s deset godina činilo. Mnogi su ljudi tu godinu zapamtili kao godinu u kojoj je ubijen predsjednik Kennedv, ali ona ju je zapamtila kao godinu u kojoj je jedan život završio, a započeo drugi.

Viktor je te večeri bio u svom najboljem raspoloženju, te ga ona nije mogla kriviti za njen neuspjeh. No, opet možda je djelomice bilo i njegove krivnje u tome, s obzirom da joj nije rekao da je pozvao Hatterove i Bradenove da im se pridruže za večerom. Morao bi znati

kako ona ne voli Eleanor Braden, premda, vrlo je vjerojatno da je to i znao, te ih, unatoč tome, ipak pozvao. U svakom slučaju, Judith to nije bilo drago, stoje i pokazala, prekidajući Clivea Bradena, dok je pričao o koristima koje će očekivani porast od dvadeset i pet posto wyfleetske populacije u narednih pet godina donijeti gradu.

"Tko to uopće želi? Građani, sigurno, ne."

"Nikad ne bih proturječio dami", reče Clive, "posebice onoj koja slavi svoju godišnjicu braka. No, građani ne mogu uvijek procijeniti što je dobro za grad.

Da li si prije znala za prednosti koje pružaju pješačke zone? No kada su stvorene svatko ih je zavolio, pa čak i trgovci koji su smatrali da će ih to upropastiti."

"To nema s tim nikakve veze. I ne moraš se ponašati tako pokroviteljski, kao da sam dijete." Nasmiješivši se, Clive se ispriča, a Eleonor reče kako nije znala daje gospođa Lassiter stručnjak za planiranje gradova, na što Johnnv Hatter, koji je prije večere "trgnuo" dva dupla viskija, dometnu daje, ako se njega pita, to što Judith govori prokleta besmislica. Wyfleet će se proširiti, sviđalo se to ljudima ili ne, i bez obzira na njeno odobrenje, a jedino je pitanje, hoće li proširenje biti znatno ograničeno ili tek djelomično. Upitala je: Da li znatno ograničenje podrazumijeva da će Edgar Nethersole biti tužen, ukoliko projekt Burlev Common ne bude odobren.

Požalila je zbog tih riječi, prije no što ih je do kraja izgovorila. Zavladao je tišina, a onda se Viktor lupi po glavi kao da se nečeg prisjetio te reče: "Posve sam vam zaboravio reći da je večeras posao zabranjena tema. Sad ćemo se lijepo zabaviti, pa mi recite mogu li vas poslužiti čistim šerbetom prije sljedećeg obroka?"

Lice Johnnvja Hattera bilo je posve crveno. Potom se začu prasak sličan pucketanju prstima. Crveno vino prosulo se i zamrljalo stolnjak. Tada, ili je to bilo trenutak ranije, razbila se vinska čaša, a on je sasvim razgovijetno rekao: "Jebeš sve, u vražju mater." Eleanor odvratila pogled od stola, dok su kutovi njenih usana odražavali gnušanje. Viktor spasi stvar."Johnnv, da li sam razumio da si izrazio želju za serbetom?" Potom se nasmija, a pridruži mu se Clive, Debbie, čak i sama Judith. Vrativši se u Zeleni dijamant negdje blizu ponoći, ona se ispriča. Viktor se lagano osmijehne: "Ne moraš se

brinuti. Trebao sam ti reći za Hatterove i Bradenove, no, to je trebalo biti iznenađenje. Mislio sam da bi ti bilo dosadno da smo sami.“

"Johnnv je bio jako ljut. Nisam to trebala reći.“

"Preboljet će on to. Edgar Nethersole je naš najmanji problem." Nije joj rekao koji su to drugi problemi, već natočio čašicu viskija, te ju pozvao da mu se pridruži. Osjetivši njegovu potrebu da produži ovu večer, ona pristane.

"Petnaest godina. Spazio sam te u trenutku kad si se pojavila u uredu.

Sramežljiva mala djevojčica." Ruku položenih oko koljena, Viktor je upita: "Što si ti mislila o meni?"

"Mislila sam da si zgodan. I ljubazan.“

"Stari te se htio riješiti, rekao je da izgledaš jadno." "Takva sam i bila.“

"Mogu si i misliti, ona stara kučka od ujne izbacila te iz kuće, samo zato što si ostala vani cijelu noć.“

Naime, tako mu je ona opisala taj događaj, a on nikada nije ispitivao detalje, niti mu se činilo nevjerojatnim što je ujna Lilian toliko konzervativna.

"A nisu čak došli ni na vjenčanje. Kao da smo mi marili zbog toga, zar ne?" Možda i nisu, ali je zato mario Stari, natuknuvši joj kakva je sreća za siročić bez novaca što se udaje za sina uspješnog arhitekta. Složila se s Viktorom da nisu za to marili. Kao da joj čita misli upita je neće li joj smetati ako sutra posjete Starog, a ona odgovori daje upitno želi li on vidjeti nju. "On želi vidjeti svog sina", reče mu, "a ne njegovu ženu.“

"Nije tako. On zna da sam se oženio ženom koja meni najbolje odgovara." Ona na to ništa ne odgovori. Ljuljajući se, ruku još uvijek položenih oko koljena, on joj reče: "Bilo bi bolje da sutra ne kažeš ništa o Burlev Commonu. Mislim, nešto poput ovog što si rekla večeras.“

Nije mogla odoljeti, a da ga ne upita da li se boji da bi ga Stari mogao nazvati zločestim dječakom. "Kakve to ima veze, pa nisi više ovisan o njemu. No, ne brini, neću mu ništa kazati.“

"Ma, radi se o tome da ga ne želim uzrujavati, on to ne bi shvatio.“

"Mislim da bi. Shvatio, dakako. Možda bi se čak i složio s time.“

"Ne bi trebali o tome više raspravljati. Ovo je naš slavljenički dan." Zavalio se natrag u stolac, mrzovoljna izraza na licu, spuštenih usta od zlovolje i nezadovoljstva. Evo, što si ti, mislila je, sin koji je uvijek nastojao ugoditi svom ocu, a sad želi i drugim ljudima. Ona ponovi da joj je žao, i on se odmah razvedri, rekavši joj kako danas nije samo slavljenički dan, već i slavljenička noć. Na trenutak, nije shvatila, a onda je odmahнула glavom. No, on je već ustao, smijući se. "Hajde, dođi."

Ponovno je odmahнула glavom.

"Zašto ne?"

"Sjećaš li se prošlog puta?"

"Prije nekoliko tjedana. Što misliš ...?" "Pitam se, što bi rekao Stari kad bi znao."

"A što misliš kako se ja osjećam? Kako bi se samo Johnnv smijao da zna da Viktorova žena ne želi poći u krevet s vlastitim mužem."

"Pitala sam, da li sjećaš prošlog puta?" Odmahnuo je glavom i skrenuo pogled. Ona popi viski te mu reče da ide u krevet. Zapriječio joj je put, ščepavši je čvrsto za ramena, pokušavajući strgnuti haljinu s nje. Kada se počela opirati, bijesno ju je udario po ramenu, potom po vratu, vukući haljinu još nasilnije, tako da se poderala. Zvuk trganja tkanine ga zaustavi. Stajao je, zaprepašteno je gledajući trenutak, a onda rekao: "U redu, kučko", okrenuo se i gotovo otrčao od nje. Vrata njegove spavaće sobe se zatvore.

Promatrala je u svojoj sobi već potamnjele ožiljke na ramenima i vratu. "Ljubav grize", mislila je, da su je Johnnv ili još vjerojatnije Debbie mogli vidjeti kazali bi kako misle da je slavljenička noć bila uistinu strastvena. Nije željela razmišljati o detaljima one noći prije par tjedana kad je Viktor zadnji puta pokušavo s njom voditi ljubav, ali sat prije nego je zaspala pitala se nije li ona pogriješila u čitavom tom braku. Zaključila je da je vjerojatno tako, no da je sada prekasno da išta mijenja. Nemirno je spavala, sanjajući kako je Stari ispituje o Cestovnim propisima, pa kad bi pogriješila, on bi joj se rugao, govoreći joj, kako je oduvijek znao daje ona pogrešna žena za njegovog sina. "Pogrešna žena, pogrešna žena", riječi su joj neprestano odzvanjale u snu. Sljedećeg jutra Viktor više nije bio tako živahan kao obično. Na putu u starački dom, k Starom, on joj reče: "Znaš, on je vrlo slab."

"Znači, moramo se doimati poput sretnog para. Sumnjam da to njemu išta znači, ali u redu."

"Što se mene tiče, to je istina." "Točno, poslao si mi ruže."

"Da li sam pogriješio?" Ona ništa na to ne odgovori. Kad se lagano nasmijao, kao da mu je u potpunosti svejedno, stoje nju oduševljavalo u ranijim danima, ona ga upita zašto se smije.

"Zar ti nije smiješno ovo rječkanje o onome što na sudu nazivaju bračnim pravima? Takve vrste komedija godinama su izazivale smijeh. Pretpostavimo da smo životinje, tada ne bi bilo problema."

"Međutim, nismo životinje."

"Točno, oh, kako si mudra. Ponekad poželim da jesmo, život bi bio mnogo jednostavniji." Razgovor ga je izgleda iz neobjašnjivog razloga oraspoložio te on stade pjevati pjesmu iz svog omiljenog filma "Casablanca": "Moraš zapamtiti, da poljubac je samo poljubac, a uzdah samo uzdah."

Da li se on to njoj smijao? Kad su stigli u starački dom on joj reče: "Životinje poštuju starije u skupini ili čoporu i brinu o njima. To nam je zajedničko s njima. Ili bi barem trebalo biti."

Posjećivali su Starog svaku subotu i Viktor je inzistirao da idu zajedno. Odnos oca i sina bio je zapečaćen, Starije imao dominantnu ulogu, a Viktor ropski podaničku. Dok je radio u uredu, izvještavao bi Starog ne samo o svakom projektu, već i o svakoj ideji, a kad je Stari otišao u mirovinu, Viktor bi ga zvao svakog dana, da ga obavijesti kako će provesti svoj poslovni dan. U penziju je otišao kao udovac, žena mu je umrla uslijed tromba koji je izazvao srčani udar, a njegov umor dijagnosticiran je kao rijetki oblik leukemije. Skupina specijalista prognozirala mu je da će još samo kraće vrijeme živjeti. To je bilo prije pet godina, i premda je svake godine bivao sve slabiji, dokazao im je da su u krivu. Uvijek je uživao da drugima dokazuje da su u krivu.

Starački dom u kojem je bio smješten bio je predviđen za granične slučajeve, no on je u njemu boravio već nekoliko mjeseci. Judith je ponekad mislila da je on besmrtan.

Našli su ga u krevetu kako čita Nedjeljne novine uz pomoć povećala, ispijenih obraza, iz kojih je virilo tanko ispupčenje nekad moćnog nosa, ruku poput štapića sa koščatim, poput krede bijelim

prstima. Odložio je novine, progovorivši upitnim, skoro neprijateljskim tonom: "Onda?"

Viktor se sagnuo i poljubio ga u čelo, a Judith ga poljubi u obraz. Bio je grub poput brusnog papira. Znala je da taj "Onda?" znači da Stari očekuje polaganje računa o svemu što se u firmi dešavalo tijekom tjedna, budući da je praksa dnevnih telefonskih razgovora bila odavno napuštena. Napola je slušala taj, dobro je to znala, već iscenzuriran, izvještaj o djelatnostima firme, potom je sklopila oči te jasno vidjela sliku Tri zabata i svoju malu pojavu kako hita puteljkom prema seoskoj školi i pozdravlja, kako mu ono bješe ime, Jacka Craxtona.

Začu se piskutav glas Starog koji reče: "Da li želiš da spustimo zavjese?" Viktor zastane, na trenutak zbunjen. "Što kažeš?"

"Sunce je prejako za Judith. Spusti dolje zavjese."

Stari nitkove, pomisli Judith, a naglas reče kako je to obzirno od njega, te spusti zavjese na pola.

"Naruči čaj, ako želiš. To će te malo razbuditi", kaza Stari i pokaže par žutih zubi. Ostavila je Viktora da i dalje objašnjava neke detalje na kopiji plana za izgradnju, zatim potražila poznatu sestru od koje je naručila čaj, te ju usput upitala kako je Stari.

"On je predivan", kazala je sestra Hill. "Znate, slab je poput djeteta, doktor Walker kaže da ga samo snaga volje održava na životu. Pola dana je pod tabletama, no sigurna sam da ste ga zatekli vedrog i raspoloženog. On se tako veseli kad vas vidi."

Meni se sigurno ne veseli, mišljaše Judith, sigurno se ne veseli snahi koja nikad nije bila dovoljno dobra za njegovog sina. Upita je da li doktor Walker misli da će gospodin Lassiter ubrzo umrijeti.

"Oh, on je pravo čudo. Znate, on bi trebao..." sestra zastane, a onda reče, "većina pacijenata koja dođe ovamo ne žele, hm, kako da vam kažem, više živjeti, spremni su otići. Mi ga svi ovdje volimo, on je pravi karakter."

Kad se vratila Starije ležao na jastucima sklopljenih očiju. Viktor je sjedio kraj kreveta, gledajući u pod. Digao je pogled kad je ušla, lice mu je bilo napeto od emocija koje nije mogla dokučiti. Da li je taj izraz njegova lica odražavao brigu, naklonost ili ljubav? Skupio je kopiju planova i papire koji ležahu na krevetu. Stari otvori oči. Njegove oči uvijek su bile duboko usađene u glavu, a sad se doimalo kao da su

utonule još dublje. Imao je male oči, neodgonetljivo mutne boje, koje su promatrale čas nju čas Viktora. Slabim glasićem graknuo je nešto, no ona začu samo riječi: "Stoje ovo?" Pristupila mu je bliže i nagnula se nad njegov krevet. Kad se približila graktaj je prerastao u šapat.

"Nešto ne valja", rekao je šapatom. "Stoje to?" Uvijek je bio pronicljiv kad je Viktora nešto mučilo. Zar je moguće daje otkrio, iako mu nitko ništa nije ni natuknuo fijasko njihove slavljeničke večeri? Rekao je još nešto, no ona začu samo riječ novac. Ušla je sestra Hill, noseći lončić čaja, dvije šalice i kekse. Starije opet zatvorio oči. Judith pokaže na njega, a onda na šalice. Sestra Hill se nasmiješi, kimnu glavom i izađe van.

Judith tiho upita Viktora: "Na stoje mislio?" Viktor slegnu ramenima. Natočila je čaj. Stari ponovno otvori oči, i prozbori jasnim glasom: "On je zabrinut zbog novca. Zar to nisi znala? Pa, žena si mu."

"Brine zbog novca?" To joj nikada ne bi palo na pamet. Obratila se Viktoru. "Nisi mi ništa rekao o tome."

"Stalno govorim tati da je nešto umislio. Nisam ni zbog čega zabrinut."

"Daj mi ruku, sine." Viktor poslušno stavi svoju dobro očuvanu, debeljuškastu ruku u njegovu koščatu. "Ja to osjećam. Osjećam da nešto ne valja. A s obzirom na način na koji razgovaraš sa mnom, znam da je posrijedi novac."

"On je zbilja jedno čudo." Viktor se lagano nasmije, a potom kaza svom ocu: "Nikad nemoj reći ne, kad je novac u pitanju. Ali to je privremeni financijski problem, ništa ozbiljno."

"Kad sam ja bio tamo, nikad nije bilo novčanih problema."

"Rekao sam ti, kad se projekt Burlev Common progura, banka će ..."

"Preuzeo si perspektivnu firmu. Nema koristi da se meni obraćate za pomoć." Okrenuo se k Judith. "Bilo tko od vas."

"Možeš li to vjerovati?" Viktor se obratio njoj. "Nikad nisam ni spomenuo riječ novac, i tata, kažem ti da nema problema. Vjeruj mi." Njegove blijede usne formiraše riječ novčani problem.

Popili su čaj i pojeli kekse. Stari šapnu nešto nečujno. Viktor se nagne nad njegov krevet. "Neću još dugo", začu starčev slabi glas. "Sve ćeš onda dobiti, pa čini što te volja. Ali ja neću jamčiti za tebe,

zapamti to." Viktor nije odgovorio, no uspravio se kao da ga je netko upiknuo.

"Nikad od tebe arhitekt. Nemaš nos, nemaš osjećaj. No, trudio si se dječaće, priznajem da si se trudio." Njegovi se kapci spustiše, kao da više ne mogu podnijeti težinu, a potom se poput roleta ponovno usprave.

"Kad umrem, nađi partnera, ako možeš naći nekog tko se razumije u posao. Ili prodaj firmu. Šteta, da ne ostane u obitelji, no ionako nemate djece. Nećete ih ni imati." Duboko usađene oči uspraviše se k Judith. Da li je to vidjela zlobu u njegovom pogledu ili joj se samo učinilo? Onda Stari ponovno zatvori oči, ne otvorivši ih više. Pet minuta kasnije su otišli. Na povratku kući upitala gaje da lije istina da ima novčanih problema.

"Kao što sam i rekao. Nešto je zapelo pri opticaju, neočekivani dug, pa su narasle kamate. A banka ne gleda sa simpatijom na prekoračenje bankovnog računa. No, nema razloga za brigu."

"Trebao si mi reći."

"Koja svrha toga? Samo bi se bez razloga zabrinula." "On je to samo tako pogodio?"

"Točno, on je malo neugodan."

"Nisam ja kriva što nemamo djecu. Nisi ni ti." "Naravno da ne."

Poslije dva pobačaja koja su se desila u prvim godinama njihova braka, doživjela je slom živaca i doktor joj je savjetovao da više ne pokušava zatrudnjeti. Ostatak vožnje provela je razmišljajući da lije opaska Starog o Viktorovom neuspjehu kao arhitekta opravdana.

Zatekla je samu sebe kako se veseli, ne sa žudnjom, već s iščekivanjem, sljedećem satu osvježavajućeg tečaja, premda nije mogla točno reći što zapravo očekuje. Billy Gay bio je u istim trapericama kao i prošli puta, no s drukčijom majicom na kojoj je pisalo "Pozor, čovjek na radovima" i izgledao je još mlađe nego prije. Kad ju je upitao želi li poći na Raskrnicu puteva, ponovno je osjetila udarac, poput laganog strujnog udara. Odgovorila je da ne želi, te su se zaputili jednim uskim puteljkom koji je vodio kroz zaselak prema moru.

Kazao joj je da zaustavi auto i da se parkira sa strane. "Najbolje da ponovno provjerim vaše znanje o Cestovnim propisima, samo neke stvari koje bi trebali znati. Npr. vozite na cesti poput ove, nema kiše,

kočnice i gume su, vam ispravne, vozite šezdeset na sat, koliko vam mora bit odstojanje?

"Šezdeset na sat nije velika brzina. Dvadeset pet metara, možda?"

"Trideset pet. Idemo dalje. Uvjeti su isti, ali ste na autoputu, vozite ograničenih sto dvadeset na sat, koliko sad mora biti odstojanje?"

"Nemam baš neku predodžbu. Uvijek sam bila u stanju brzo zakočiti, kad je to bilo potrebno. Šezdeset metara, rekla bih."

"Više od devedeset." Počeo joj je u detalje ispitivati o pretjecanju, znakovima za zaustavljanje, davanju prednosti na kružnim tokovima, pravilima vožnje na autoputu, te se ona zbunila, odgovarajući skoro na pamet. Potom je zastao, rekavši joj kako ne mora brinuti jer joj takve stvari gotovo i neće trebati. Upitala gaje da lije taj tečaj uspješan.

"Nije loše. Neki Ronov partner gaje izmislio. Svako čudo za tri dana." Zastao je na trenutak, a onda nastavio: "Rekao sam vam da imam neke prijatelje koje poznaju Patty, koja radi za vas. Rekla je da joj se sviđate, zaista je to rekla, znate? Neke za koje je radila su bile prave krave, ali vi ste drukčiji. Ne smeta vas njezino dijete, zar ne? Nekima od njih djeca su smetala."

Apsurdno, no osjećala se polaskanom.

"Znate što, osjećam da vi imate nešto u sebi, zaista to osjećam."

Postala je svjesna njegove ruke na svom zatiljku, dok ju je lagano privlačio k sebi sve dok nije došla sasvim blizu njegova lica. Kada ju je posve približio k sebi, zatvorila je oči osjetivši pritisak njegovih usana, lagan i trenutnan dodir poput leptira koji je sletio da se odmori i odmah odlepršao dalje. "Oprostite", rekao je, "no, želio sam to učiniti."

Bila je svjesna svoje krajnje izvještačenosti kad mu je rekla: "Ovo je trebao biti sat vožnje", i pokrenula auto.

Nastavljajući voziti kroz puteljke Sussexa, koji su graničili s gradovima i izbjegavajući direktnu rutu prema moru, postade svjesna boli u želucu i gotovo nepodnošljive čežnje za njegovim dodirom. S teškoćom je obuzdavala želju da makne ruku s volana i položi je na njegovu koja mu počivaše u krilu.

Vrativši se u Zeleni dijamant osjetila je kako joj drhtaj prolazi čitavim tijelom.

Čekala je da progovori, što je on i učinio.

"Rekli su da je unutra fantastično. Postoji li šansa da to vidim?"

Nije odgovorila, već je samo otvorila prednja vrata. Slijedio ju je, uzviknuvši s oduševljenjem kad je ugledao najnoviji tip televizora, i paravan koji radi na električni pogon, koji je razdvajao blagovaonicu od ostatka dnevnog boravka, a onda, kako ona ništa nije govorila, i on zašuti. Primila gaje za ruku, ponovno osjetivši uzbuđenje na dodir njegovih prstiju, te ga odvela duž hodnika do svoje sobe.

Tamo, prije no stoje skinula odjeću, uputi mu dvije riječi: "Budi nježan." I bio je.

"Kakva zbrka", reče Craxton. "Lewis želi testiranje mozga."

Narednik Ewbank smatrao je svojom dužnošću da ga brani. "Stoje pošteno, je pošteno. Došao je tamo, nabasao na onaj par, sasvim prirodno daje pomislio ..." "Trebao je tražiti jedno tijelo, a ne dva."

Pozornicu zločina vidjeli su već i ljudi i novinari, područje je bilo omeđeno konopcem, a okolina je već letimično pretražena u nadi da će se pronaći oružje. Kasnija, i malo temeljitija istraga pokazala se učinkovitijom. Craxtona je posebice mučilo to što zbog izgažene trave nije bilo moguće dokučiti da li je ubojica počinio zločin desetak metara od ceste, gdje je tijelo i pronađeno, ili je to učinio negdje drugdje, te ga autom samo dopremio i ondje položio. Nije bilo znakova borbe kraj jarka gdje je žrtva nađena, ali opet, ako se borba i odvijala ovdje, tragove su učinili nejasnim razni ljudi koji su ovuda prošli. Policijski vještak ustanovio je daje smrt nastupila u ne manje od dvanaest i ne više od dvadeset četiri sata prije pronalaska tijela od strane tvorničke radnice, što je po Craxtonovom mišljenju značilo da time nije riskirao da bude u krivu. Ljubavno gnijezdo nije više bilo toliko posjećivano čak ni tijekom dana, no očigledno je i mnogo vjerojatnije da se zločin odigrao po mraku ili barem u sumrak, što bi u ovim lipanjskim večerima značilo ne ranije od devet sati navečer. Tako je Craxton razmišljao, premda je znao da možda i griješi. Vjerovao je da je ubojica zločin počinio negdje drugdje, a onda iz automobila ili kombija izbacio ovdje tijelo, temeljeći tu tvrdnju na činjenici da tijelo izgleda kao da ga je netko položio u jarak. Ako je tome bilo tako, objašnjavao je Ewbanku, očigledno je ubojici bilo važno da se otkrivanje zločina što dulje otegne. Što je Ewbank mislio o tome? Baš ništa želio je odgovoriti. Umjesto toga narednik reče: "To je mlaćenje prazne slame", na što Craxton oštro odgovori da je to

njihov posao. Njegova prva pretpostavka da je ubojica počinio nedjelo pod okriljem noći ubrzo se pokazala pogrešnom.

Nakon obdukcije, patolog je znatno suzio vrijeme smrti, koja je nastupila između deset sati prije podne i dva sata po podne, dan prije pronalaska tijela. Ispalo je da je žrtva izbačena iz automobila usred bijela dana i odvučena u jarak. Iskoristio je priliku i zbrisao, Ewbank će veselo, na što mu nadređeni odgovoriše da se ubojica neće samo tako izvući. Sljedeći korak bio je izdavanje obavijesti putem plakata, radija i televizije s naputkom za građane da se jave u policijsku postaju ukoliko su unutar tog vremena vidjeli auto parkiran kraj ljubavnog gnijezda ili kakvu sumnjivu osobu.

Posebna telefonska linija, postavljena u tu svrhu, neprekidno je bila zauzeta. Harrison Gant ispričao je svoju priču nekolicini novina, te odbio novac za ekskluzivni intervju, rekavši da mu je jedina briga razotkriti taj skandalozni slučaj policijske nemarnosti. Postao je heroj susjedstva za nekoliko dana.

DRUGO POGLAVLJE

Uspomena je varljiva, govorila je ponekad Judith, pričajući sama sa sobom, uspomena iznevjeruje i obmanjuje, ona stvara svijet koji nikada nije ni postojao, nudeći lažnu sliku prošlosti, kako bi ispunila beskonačnu prazninu sadašnjosti. Sve je to ona znala i shvaćala, a opet, nje govala je uspomenu na prve godine braka, smatrajući ih sretnim razdobljem, prije useljenja u Zeleni dijamant.

Živjeli su u ulici Doyle na broju dvadeset sedam, u maloj kući u nizu koja je imala tri sobe, od kojih je jedna bila namijenjena za goste, a druga, kako je Viktor govorio, za dijete. Viktor je imao, činilo se, doista maštovite planove za privatne kuće i javne zgrade kojima se nadao da će privući klijentelu kad Stari ode u mirovinu, a on preuzme posao.

Ponajviše od svega žalio se na starčevu škrtost, nedostatak mašte i odbacivanje svakog projekta s kojim bi bio povezan rizik. No, Viktor je bio vedar čitavo vrijeme, vedar, a ne samo nasmijan i isforsirano šarmantan kao sada, već je naprosto ključao od zadovoljstva što je u braku i što ima vlastitu kuću, premda je tu kuću u stvari kupio njegov Stari. Svoju prvu godišnjicu braka proslavili su večerom, sami s bocom Chiantija, a ne u Grandu s Johnnvjem Hatterom, Cliveom Bradenom i njihovim ženama.

Bilo je to tako davno i možda ju je sjećanje već izdalo. Svakako da su postojale stvari kojih se nije željela sjećati, posebice svoja dva pobačaja, krvi i bola, izraza očaja na Viktorovom licu i prezira koji, znala je, leži iza kratkog izraza sućuti koji joj je uputio Viktorov Stari. "To će proći", govorio je doktor, kad mu je ispričala o potpunoj praznini koju je osjećala nakon toga, ne samo u svom tijelu, već i u svom umu, te bi stoga zaboravljala svakodnevne stvari.

Ostavljala bi hranu da izgori u pećnici, odlazeći u kupovinu lutala bi, ne mogavši se sjetiti što je uopće željela i gdje uopće živi.

Bio je to, kako se obično kaže slom živaca. Tjednima je bila u sanatoriju, izvan Eastbournea. Viktor ju je posjećivao svaki vikend, te bi se tako šetali nekoliko metara duž sanatorija držeći se za ruke, on bi prštao od optimizma kao i obično, govoreći joj o idejama koje nikada ne bi poprimile stvarni oblik, da bi joj na kraju rekao kako je kupio komad zemlje s prekrasnim vidikom, gdje će izgraditi njihov novi dom. Nije se više sjećala koliko je dugo vremena provela u sanatoriju, ali nikada se više nije vratila u ulicu Doyle. Viktor ju je prenio preko praga upravo dovršenog Zelenog dijamanta, veseleći se pogledu i pokazujući joj funkcioniranje zida koji dijeli blagovaonicu od dnevnog boravka, cijevi smještene pod zemlju za zalijevanje travnjaka, dugačak krov u američkom stilu s vanjske strane dnevnog boravka te drugi dio zida u toj prostoriji koji na dodir dugmeta otkriva terasu popločanu opekama s mozaičkim uzorkom koji obuhvaća čitavu terasu, na sve četiri strane stvarajući prostor za posluživanje večere vani. I naravno, na kraju joj je pokazao svjetlucavi zeleni natpis na krovu. Viktor je uvijek mrzio stanovati u kući s brojem, te će, kako je govorio, sad konačno imati kuću poznatu po imenu. Kazao joj je naziv kuće, te je, zagrlivši je oko struka, rekao kako će sve ostati isto kao i do sada, jer ništa se u stvari i nije promijenilo. No, istina je, kako je sada mislila, upravo obratno. Ništa nije isto, sve se promijenilo.

No, s vremena na vrijeme, užasavala bi je misao da se zapravo ona promijenila. Nekoliko doktora koje je posjetila složili su se s mišlju kako je doživjela živčani slom bez fizičkog uzroka. Također su se složili s važnošću njenog bavljenja izvankućnim aktivnostima, nečim što nije vezano uz njenog muža ili dom, što će je, kako je stari doktor Tuffnel, koji je poznao njenog oca i majku, govorio, izvući iz njenog

oklopa. Te riječi zadržala je u svom sjećanju. "Da možeš izaći iz samoga sebe, gdje bi otišao?" upitala je jednom Viktora. "Sigurno, negdje drugdje", odgovorio je smiješeći se, a potom kazao kako doktor Tuffnel smatra dobrom idejom, da upiše tečaj slikanja, kiparstva, dekoriranja ili tapetarije. Postoje večernji tečajevi u Wyfleetu, a ona je prilično spretna osoba.

Tako se upisala na tečaj slikanja te napravila par packarija, totalno promašenih u usporedbi s Viktorovim akvarelima koje je napravio za vrijeme praznika, te stoga nije dozvolila Viktoru da te njene packarije objesi na zid. Tapetiranje pokućstva napustila je pošto je uništila sasvim dobru fotelju, te napravila čitavu dramu, budući ju je predavač podsjetio na Viktorovog Starog, samo u mlađem izdanju. No, unatoč tome, osjetila je potrebu da radi nešto čime bi zaboravila na osjećaj praznine koji je povezivala s gubitkom Stevena i Viktorije, što bijahu imena koja je nadjenula bićima unutar sebe koja nikada nisu ugledala svjetlo dana. U svemu ovome, Viktor ju je, moglo bi se reći, podržavao, premda u stvari, nije bila podrška, ono za čim je ona čeznula, već nešto što nije umjela definirati, a što joj Viktor nije mogao pružiti. Bio je ljubazan, nasmijan hrabreći je, no ona nije mogla reći što joj to nedostaje. Ili to možda nije niti željela. Pošto su se tečajevi pokazali neuspješnima latila se nekih honorarnih poslova, u dućanu s haljinama, u knjižnici u Wyfleetu koja je također prodavala i uredski materijal, nudeći i usluge fotokopiranja, a kasnije i upotrebu faksa, da bi se na kraju zaposlila u dućanu za milodare. U vrijeme svog rada u knjižnici upoznala je Annabel Chalmers, književnicu iz Wyfleeta. Annabel je bila udana za učitelja povijesti mjesne srednje škole, koji je skupljao materijal o detaljima života osamnaestog i devetnaestog stoljeća na kojima su počivali njeni romani. Jedan od njih bio je i "Baštinik imanja Malaway", koji je potaknuo Judith na čitanje drugih sličnih knjiga koje je pohlepno gutala proteklih dvanaest mjeseci poput neke, kako joj se to činilo, trudne žene s posebnim tekom za određenu vrstu čokolade. Dovoljno se prijateljala s Annabel i Percivalom da ih dva ili tri puta pozove na večeru, premda se Viktor opravdano žalio daje Annabel nepodnošljivo dobrohotna, a Percival priča s njim kao s razredom ne odviše bistrih đaka, bez obzira bila tema politika, planiranje grada ili vremenska prognoza. Dakako, romani su djelomično utjecali na

pisanje pisama koja je samoj sebi slala, a što joj se sada, pošto je Billvja Gaya odvela u krevet činilo apsurdnom nevjerojatnošću. Dan nakon tog susreta osjećala je neku vrstu prosvijetljenja kao da ne hoda po zemlji već lebdi par centimetara iznad nje.

Pogledavši se u zrcalo, iznenadila se ugledavši Judith Lassiter istih crta lica, kao da je očekivala neki drugi, mnogo privlačniji lik. Nije osjećala krivnju, nego neodoljivu potrebu da ispriča nekom svoje učinila. Možda Debbie? No, znala je da se ona ne bi mogla suzdržati da to ne prenese Johnnvju koji bi najvjerojatnije to prenio Viktoru, a ona ga nije željela povrijediti. Annabel bi mogla biti iritirajuće dobrotiva, no ona je barem bila diskretna. Nazvala je Annabel, koja bi uvijek govorila kako je krajnje zauzeta sa svojom novom knjigom, no pošto bi to objelodanila, prihvatila bi poziv za čaj. Tako je bilo i ovog puta. Jutro je osvanulo s Patty, koja je došla bez Dereka, budući se on proglasio sposobnim za odlazak u školu. Rocky je bio negdje na putu, a Carl se taman useljavao, te izjavio kako gospođa Lassiter ne želi da joj se dijete stalno vrzma po kući. Judith odgovori kako joj to uopće ne smeta. "Da, znam vi ste zbilja divni, ali Carl je u pravu, nitko ne želi da mu dijete smeta čitav dan, zar ne? Mislim, volim Dereka, no morate priznati da su djeca poput vožnje autom s nogom na kočnici, ne možete raditi što vas volja, navečer izlaziti u gostionicu i malo se zabaviti, znate već što mislim."

Sjedile su u kuhinji, pile instant kavu i jele čokoladne kekse. Judith ju je upitala zašto ne ostavi dijete kod nekog kad želi izaći van. "Ne bi bilo problema da je Rocky ovdje, no opet i on voli izlaziti u gostionicu, to je prirodno. Ponekad, Derek sam ode kod susjeda, ali nikad se ne zna, oni bi isto mogli izaći i ostaviti djecu samu. Tko zna, što bi djeca mogla učiniti, kad su sama, zapaliti kuću i tome slično."

"Voziti auto s nogom na kočnici", Judith se nasmija. "Upisala sam tzv. osvježavajući vozački tečaj. Nisam vozila s nogom na kočnici, no ispalo je da se nisam baš ni ravnala prema Cestovnim propisima."

"Što?! Hrpa gluposti, ako mene pitate. Za to ili imaš ili nemaš smisla Rocky mi uvijek govori."

"Moj instruktor živi u Estateu, zove se Billy Gay. Pitam se da li ga poznaješ."

"Čula sam za njega, no ne poznam ga. Ponekad izlazi s Carlom. Mislim da sam ga vidjela, no ne poznam ga, znate već što mislim."

"On živi s majkom. Vrlo je dobar vozač."

"Zaista? Ali, to se od njega i očekuje, ta instruktor je."

Prisilila se da ne kaže ništa više o Billvju Gayu, te se namjestila da pročita jutarnje novine koje su stajale na stolu. Nešto, nazvano intifada, dešavalo se Bliskom istoku, izraelski su vojnici ugušili pobunu, četiri Arapa pri tom su ubijena, a nepoznat broj ljudi ranjen, uključujući žene i djecu. Da lije to bila pobuna ili intifada? Nije se više mogla sjetiti. Pročitala je potom priču o stroju koji je u stanju otkrivati misaone procese putem elektroda pričvršćenih na glavu, a zatim ih isprintati u vidu strojnočitljivih simbola. "Koja je svrha toga?" upitao je novinar. Znanstvenik zadužen za pokus kazao je da će to pomoći pri analizi ljudi koji se naoko doimaju normalnima, a u stvari je riječ o asocijalnim i autodestruktivnim osobama. Članak nije objašnjavao, zašto bi uopće ti ljudi, ukoliko se čine normalnima, prihvatili da im se na glavu stave elektrode. Postojao je i stupac o slučaju "Foster". Foster je upao u oči čovjeku s kojim je stupio u kontakt preko Wymblyja. Radilo se o nekom sitnom lopovu po imenu Bert Williams, poznatom po nadimku Vratar budući su njegova specijalnost bile krađe iz automobila, a tvrdio je da može ući u bilo koji automobil za manje od pola minute. Vratar je, međutim, slabo zarađivao, budući mu je policija bila stalno za vratom, no bio je u mogućnosti proslijediti informaciju o Fosteru. Na sastanku s njim bio je nervozan, te je tako, na žalost, izvukao žicu na uređaju za prisluškivanje, uslijed čega ništa nije bilo snimljeno. Stoga je slučaj ponajviše ovisio o Vratarovom svjedočenju o tome kako je Foster izjavio da će naučiti svoju ženu pameti, iz čega je on shvatio da je Foster namjerava ubiti. Fosterov odvjetnik prilično je namučio Vratara na unakrsnom ispitivanju ukazujući na činjenicu da nitko ne može biti osuđen za bilo što na temelju svjedočenja takva svjedoka. S optuženičke klupe oglasio se Foster, tvrdeći da je kako Wymblyju tako i Vrataru kazao da nastoji ženu podučiti lekciji, pod čime je podrazumijevao daje želi zaplašiti i ništa više. Njegov branitelj je dosta obzirno istaknuo daje svota od sto funti prilično neodgovarajuća da se njome plati ubojstvo. Judith se pitala da li bi Foster bio odgovarajući slučaj za prikapčanje na elektrode.

Odustala je od čitanja kad je Patty otišla, te ispekla kolač za Annabel. Annabel je bila visoka, inteligentnog konjskog lica. Uvijek je

nosila viseće naušnice koje danas bijahu crne kao ugljen. Bila je dobar slušač, i premda joj je Judith namjeravala ispričati o popodnevu koje je izmijenilo njen život, osjeti nekako odbojnost da odmah započne priču o aktualnom događaju. U stvari, željela je otkriti svoje osjećaje, a ne svoja djela. No, Annabel je bila strpljiva, te pristupi Judithinom preljubu poput kirurga koji istražuje pipaljkom prije odluke koliko će duboko zarezati.

"Odličan kolač", reče Annabel. "To se je dogodilo svega jedanput? Imaš li namjeru nastaviti s time?"

"Nisam sigurna, ali pretpostavljam da imam."

"To je kao u romanu 'Nasljednica slomljenog srca', kad Ester nakon neobuzdane ljubavne noći mora odlučiti između vjernog, ali prilično dosadnog muža koji je obožava i zgodnog ljubavnika za kojeg zna da je totalno isprazan. Ona osjeća da ga se ne može odreći, no zna da mora, iako će joj to slomiti srce." Annabel odstrani mrvicu kolača sa gornje usne. "Na kraju on pogiba na Waterloo."

"Ali, kod mene to nije tako."

"To ti misliš. Ali tako je. Ester se odrekla svog ljubavnika. I ti ćeš morati."

"To nije nije u redu da ga smatraš mojim ljubavnikom. On je mnogo mlađi od mene. Možda to njemu ništa ne znači."

"Razumijem, vjeruj mi da te razumijem. I suosjećam s tobom." Annabelina koščata ruka potapša njeno koljeno, a njen hladni ton objektivnog promatrača prijeđe u toplinu prijatelja supatnika.

"Draga moja, svi smo mi imali gadnih trenutaka. Mogla bih ti svašta ispričati. Ali na kraju uvijek sam pomislila na Percivala, pa tako i ti moraš na Viktora. Je li sve u redu između vas dvoje?"

"Pretpostavljam da je."

"Ne zvučiš baš jako sigurno."

"Ma, radi se o ... ne znam." Judith osjeti kako ne može pričati o njegovom nasilnom pokušaju vođenja ljubavi. "Možda si mi ne pašemo."

"Nakon tolikih godina braka? Zbilja, Judith." Zastala je, odlučna da nešto važno saopći. "Mogu li dobiti još jedan komad kolača? Znam daje to propast za liniju." Annabel je izgledala poput izduženog stalka za lampu. "Kako to da ti je tako svijetao?"

"Svijetao? A, misliš na kolač. Mogu ti dati recept."

Annabel zatrese naušnicama. "Željela bih, da imam vremena. Taj mladić, mnogo je mlađi od tebe, kako si rekla ... draga moja, ne smiješ s time nastaviti.

Sredovječnoj ženi tako mlad čovjek uvijek na kraju slomi srce. Drugo ništa ne možeš ni očekivati. Ne želim znati tko je on", podigla je ruku u zrak, premda joj to Judith nije ni namjeravala kazati, "ali što da ti kažem nego da Wyfleet nije baš tako velik grad, a te stvari ne možeš dugo držati u tajnosti. Da li želiš da ljudi počnu ogovarati kako imaš aferu, i pričati male gadosti i viceve tebi iza leđa? A što ćeš učiniti kad Viktor za to čuje, a vjeruj mi, čuti će. Ili što je još važnije, što će on učiniti? On je dobar čovjek, Viktor je dobar, a sigurna sam daje vjeran muž." Ponovno je zatresla naušnicama. "Govorim ti to kao prijateljica, moraš s tim prekinuti. Učini to sada. Što dulje to održavaš, to će ti biti teže."

Kako je uopće mogla smatrati dobrom idejom povjeriti osjećaje ženi koja pola vremena zbori poput zabrinute tetke, a ostalu polovicu poput pisca koji je tretira kao lik iz romantičnog romana. Što je zapravo očekivala? Ne manje, od odgovora ljubavi i razumijevanja, onog koji bi proniknuo u stanje njene duše, nezadovoljne i opustošene životom koji je imala s Viktorom.

Što se pak Debbienih priča o njenim aferama tiče, one, doduše, jesu bile istinite, no nisu se mogle usporediti s ovom njenom, budući bi Debbie to vjerojatno smatrala nečim na brzinu odnosno za jednu noć. Da li Billy Gay razmišlja o njoj na ovaj način, da li je to za njega bilo nešto na brzinu, nešto što je zaboravio već za pola sata i ne želi to više ponoviti? Bila je to mogućnost koju nije željela razmatrati.

A opet, nije je mogla izbaciti iz glave, pa kad se par dana nakon beskorisnog čaja s Annabel oglasilo zvono u točno ugovoreno vrijeme, njeno srce brže zakuca, te ona sjedne i ostane sjediti kao nepokretna na stolcu u dnevnom boravku, drhtureći unatoč ljetnoj toplini. Kad se zvono ponovno oglasilo, prisilila se da ustane sa stolice te je gotovo odrvenjena krenula prema vratima. "Zdravo", on joj reče. "Već sam mislio da sam pogriješio dan i da si već izašla." Ugledavši ga, imala je osjećaj kao da će se onesvijestiti, potom ga uze za ruku i odvede u sobu.

Kad su se rastali, ona pomisli kako ne bi mogla podnijeti da joj je uputio kakvu grubu primjedbu u Debbienom stilu ili rekao nešto

šaljivo ili stereotipno, na primjer, kako je jedva čekao da se vide. Smatrala je znakom urođenog takta i dobrostivosti činjenicu što nije pričao već dopustio da ga odvede u svoju spavaću sobu, gdje joj je bez riječi otkopčao bluzu i skinuo suknju prije nego što se i sam svukao. Ponovno je bio nježan i ona se prisjeti svog bratića Huberta, zatvori oči i zavikne od zadovoljstva nadolazećeg orgazma koji nikad nije doživjela s Viktorom. Poslije toga, zapitao ju je može li zapaliti cigaretu, što je ona ponovno pripisala njegovoj taktičnost, a potom se nalaktio i smiješeći se gledao u nju. Put mu je bila vrlo svijetla. Tek tada je progovorio.

"Ovo ti je prvi put da si to napravila, zar ne?" Odgovorila je da joj je prvi puta što njemu zasigurno nije.

"Pa i nije", kazao joj je. Ona mu reče da razumije.

"Pitam te to zato, jer te želim ponovno vidjeti, shvaćaš, zar ne? Ti si fantastična. Ali, ovo, ovdje, nije dobra ideja. Mislim, a što je s tvojim starim?"

Slabašnim glasom koji nije ni prepoznala odgovori mu kako se Viktor ne vraća kući nikad prije šest.

"Da, ali što ukoliko se dogodi da se vrati prije? Ja bih mogao pogledati sebi u oči poslije toga, ali, hm, živjeti ovdje nije poput života u Estateu, jel' tak'?" Ponovno ga klonulim glasom upita da li to znači da je ne želi više vidjeti. On se nagne nad nju i poljubi joj rame. "Naravno, da ne. Zapalio sam se za tebe, pa ti to znaš. Gledaj, sve što time želim reći je da se moramo sastajati negdje drugdje. Bilo bi bolje da ostavimo tvog starog na miru, vi ovdje imate susjede, netko će vidjeti moj Sunnv vani i odmah shvatiti što se ovdje dešava. Trebali bi se sastajati negdje drugdje, negdje gdje nitko neće ništa primijetiti niti za to mariti." Upita ga da li on time predlaže hotel.

"Možda. Kažem ti, boravak ovdje čini me nervoznim. Zbog tebe, ne zbog mene.

Ovo s tobom nešto mi znači, znadeš li to?" "Zaista?"

"Ne radi se samo o seksu, premda," on stavi ruku na njeno bedro, a ona uzdrhti, "ovo je fantastično. Nemam namjeru voziti za Rona čitav život ili obavljati neke dodatne i slične poslove. Želim nešto stvoriti, razumiješ što mislim? Znam da pričanje tu puno ne pomaže, mnoge stvari bi od tebe mogao naučiti. To bi me veselilo."

Oduševila se kad joj je on to rekao, jer je to značilo da će ga ona često vidati što znači da to nije bilo samo nešto na brzinu. Nije se protivila kad joj je rekao kako nema smisla ostaviti Nissan Sunny vani čitavo poslijepodne, te predložio da iskoriste vrijeme koje im je na raspolaganju od tečaja, kako bi potražili kakav hotel u kojem će se sastajati. Pošto se obukla, ušla u auto i krenula, neznatno obrativši pažnju o onom što će on reći o njenoj vožnji, ponovno stade razmišljati kako Annabel uopće nije shvatila što se dogodilo. Čitav njen život je promijenjen. Po prvi puta nakon toliko godina čini se da ima smisla. Tog popodneva zaustaviše se kraj tri hotela, koji su svi bili par milja od Wyfleeta. Ona bi ulazila unutra, ostavljajući Billvja u autu, saznala da dva od njih imaju prazne sobe na dan četvrtog i zadnjeg sata vožnje, te rezervirala sobu u jednom od njih. Bio je to hotel Marvin, koji nije bio skuplji od ostalih, a nalazio se u maloj ulici na kraju gradu, nekih desetak milja od Wyfleeta. U njemu se osjećao miris prženog češnjaka pomiješan s mirisom dezinfekcijskog sredstva. Tepih u holu bijaše otrcan, a ona je morala snažno lupati po recepcijskom zvonu prije no što se pognuti metuzalem s tupeom na glavi pojavio na kraju recepcije, te rekao da će sobe biti slobodne u bilo koje vrijeme, te da može doći kad želi. "Kraj sezone", rekao je. "Nema puno posla kad je kraj sezone."

Tako je nakon tri dana Billy ponovno došao u Zeleni dijamant, a ona odmah ušla u auto i odvezla ih ravno do Marvina. Potpisala se u knjigu gostiju upotrebljavajući tradicionalno ime "Smith", a zatim ga odvela stepenicama na prvi kat sobe čije su se tapete s voćnim uzorkom počele već ljuštiti u kutu od vlage. Vlaga je ostavila tragove i na stropu i prljavosmeđim zavjesama čija se boja slagala s tepihom koji ne samo što je bio izlizan već i probušen na dva ili tri mjesta. To joj se nije sviđalo, ali opet, barem nisu bili u Zelenom dijamantu te ona prijeđe preko svega.

Ponovno je zaviknula od zadovoljstva samog čina, ali kad je kasnije razmišljala o tome, shvatila je da nije zapamtila čin, već Billvjevu nježnost koja joj prizva u sjećanje Huberta i njihove duge, ležerne razgovore prilikom kojih se osjećala tako nesputanom, i slobodnom da kaže sve što joj je na srcu. Nikada nije upoznala takvu slobodu s Viktorom, čak ni u najranijim i najsretnijim danima njihova braka. U jednom trenutku, tog prvog popodneva u Marvinu, ona osjeti

odbojnost. To nije bila odbojnost prema Billvju, već prema sebi i svojoj spremnosti da pođe u krevet s nepoznatim dječakom. Upita ga zašto je pošao u krevet s njom kad je ona dovoljno stara da mu bude majkom.

"Ma hajde, pusti to, trebala bi vidjeti moju majku. Ja bih ti dao dvadeset godina." Ona uvidje da je ozbiljan.

"Rekao sam ti da me vrlo privlačiš. Bilo je to obostrano."

Znala je da bi bilo glupo da mu kaže da on nju ne privlači. Umjesto toga upita ga za njegovu majku i da li mu je otac živ.

"Živ je, gad. No, ne živi više s nama. Znao me je tući kad sam bio dijete, a i mamu kad gaje pokušala spriječiti u tome. On je ogroman, znaš, a kad si popije koju postaje gadan. Pokušao sam mu uzvratiti, no to je samo pogoršalo stvari, počeo je tući mamu kad ja ne bi bio prisutan. Na kraju sam doveo par prijatelja, te smo ga nas trojica dočekali u jednoj maloj ulici ispred gostionice u koju je običavao zalaziti, te ga smjestili u bolnicu. Nakon toga, ostavio je mene i mamu na miru, a onda se preselio nekoj ženi s kojom je izlazio. Sud mu je naložio da plaća alimentaciju, ali misliš li da stari perverznejak to čini? Ne, ne bi ti taj pomogao."

To je bilo prvi puta da ga je čula da priča s emocionalnim nabojem. "Zar si mogao izmlatiti vlastitog oca?"

"Ne vidim nikakav problem u tome, učinio bih to ponovno, no ti to ne razumiješ." Uputi joj stidljiv smješak. "Žao mi je, ali to je tako, on je naprosto gad."

"Kazao si da nešto želiš postići? Na što si točno mislio?"

"Ne znam. U školi sam bio prilično bistar ili su barem tako govorili, no nikad baš nisam bio previše zainteresiran. Postoje neke stvari koje su mi bile zanimljive, npr. kompjutori i matematika, no ostalo mi je bilo na smrt dosadno." Izvadio je cigaretu. "Ne smeta ti?" Zapalio ju je i rekao: "Zabušavao sam."

"Mnogo?"

"Prilično. Ponovno bi zabušavao da mi je toliko dosadno. Ono što bih ja želio, hm, valjda čitaš stvari u novinama, o ljudima koji zgrnu bogatstvo na tržištu, samo kupujući i prodajući. Obavljaju telefonske razgovore, barataju s brojevima, a ja sam u tome uvijek bio brz, pa mislim da bi to mogao raditi kad bih imao šansu. Kažu daje zaraditi

prvih dvadeset tisuća trik, poslije toga banke se utrkuju koja će ti posuditi novac." On se nasmije: "No zvuči beznadežno."

"Da li te otac tukao radi zabušavanja?"

"Ne, bile su tu i druge stvari." Uputi joj pogled sa strane, prepreden i nevin istovremeno. "Ušao sam u sudski dosje."

Ona otkri da nije time iznenađena. "Zbog čega?"

"Zbog par stvari, nije bilo tako ozbiljno. Posudio sam auto od prijatelja, samo što on to nije znao i potom ga razbio. Nije bila moja krivnja, skrenuo sam u stranu da izbjegnem dijete koje je izletjelo na cestu, i zaletio se u zid. Auto je bio otpisan."

"No, ako nije bila tvoja krivnja ..."

"Nisam imao vozačku, shvaćaš. Stoga sam optužen za provalu i oštećenje tuđe stvari, pravi peh. Dobio sam šest mjeseci. Nisam to trebao napraviti, nagovorili su me. Bilo je to prije tri godine, zakleo sam se da više nikada neću u zatvor." Bila je apsurdno ganuta daškom njegove čednosti kad je rekao: "Sjećaš li se, kad sam ti rekao da sam pohađao večernje tečajeve strojarstva i da se razumijem u aute, a u stvari sad znaš što je bilo." Stidljivo joj se nasmiješio. "To nije bilo u redu, zar ne? Trebao sam ti reći odmah." Nasmijao se, a i ona zajedno s njim. On ponovno posegnu za njom. "Ja sam spreman, ako si i ti." Poslije joj je utučeno rekao: "Ne zvuči baš dobro ono što sam ti ispričao."

"Drago mi je što si mi ispričao."

"Ti nemaš pojma kako je to, uopće nemaš pojma. Ona kuća pred kojom smo se zaustavili, a ti si se rasplakala... to je bilo zato jer si bila sretna. Rekao sam ti da te razumijem i ispričao ti kako sam se potukao u školi, ali stvari o kojima ti sada govorim ti ne razumiješ. Ne bi ih ni mogla razumjeti." Ona mu reče kako postoji više vrsta nesreća i razloga za nesreću. "Da", kazao je, ali ona vidje da ga nije razuvjerila. No, tjedan nakon toga, kad su se ponovno sastali u Marvinu, u istoj sobi, ključeve koje joj je predao onaj isti metuzalem s tupeom, bez podizanja obrva u čudu na nedostatak njihove prtljage, on joj ponovno, svojim nepravilnim govorom kaza kako onaj koji je od djetinjstva bio zaštićen od siromaštva i koga su podizali brižljivi roditelji ne može shvatiti kako je to ne znati hoće li ti majka do kraja tjedna imati novaca za kupovinu ili hoće li ti otac, vrativši se kući nakon što je većinu novaca izgubio kockajući se, a ostatak potrošio

na piće, zgrabiti remen i ispucati svoju frustraciju na ženi i sinu. Tada mu je, u namjeri da dokaže kako je odrastanje ponekad povezano s drugim i možda još gorim jadima, ispričala priču o ujaku Puffinu, ujni Lilian i bratiću Hubertu. Razgovarajući s Billjem, ona ne spomenu ništa od onog za što je vjerovala da bijaše idila njena djetinjstva. Neke od slika tog doba vratiše se na momente u njeno razmišljanje, posebice one povezane s njenim ocem. Bio je to onizak, rumen čovjek koji bi ujutro uvijek hvatao vlak za City gdje je obavljao poslove. City je smatrala mjestom posve odijeljenim od Londona, koji bi posjećivala o Božiću, te promatrala svjetla na ulicama, igru pantomimičara, a jednom ili dva puta odsjeli su kod maminih prijatelja koji živješe u velikoj kući koja se nalazila u Šumi Svetog Johna. Razočarala se u Londonu, jer nije bilo niti znaka šume koju je očekivala da će vidjeti u Sumi Svetog Johna, a niti je te posjete povezivala s Cityjem, s obzirom da se to nije uklapalo u njenu predodžbu o Cityju kao mjestu s mnogo zidova. Otac bi odlazio od kuće ujutro, a vraćao bi se navečer, ponekad bi proveo pola sata s njome u igraonici, gdje bi zajedno sastavljali komplicirani vlak na slaganje, ili bi joj ponekad pročitao priču prije spavanja. Ona nije odviše voljela igru s vlakom, no pravila se da joj se sviđa, jer je znala, čak i tada, kako on uživa u tome, ali je jako voljela kad bi joj pričao priče prije spavanja. Tata je bio neuredan i jako se znojio, a mamica je izgledala svježije i u najvrućijim danima i bila je uvijek, kako je tata ponosno govorio, besprijekorno dotjerana. Da li su se oni voljeli? Mnogo vremena po prestanku idile, ona je tako i mislila, s obzirom da ih nikad nije čula da su izmijenili ma i jednu grubu riječ, ali tada bi joj palo na pamet da bi netko to isto mogao reći za nju i Viktora, na što bi se ona odmah počela uvjeravati kako voli Viktora.

Neko vrijeme, čak i kad je već otišla u visoku, usku, hladnu kuću ujaka Puffina u Islington, nije stvarno vjerovala da se otac i majka više neće vratiti. Oni su joj se pojavljivali u snovima, otac bi joj govorio da će ubrzo doći po nju i ponovno joj čitati, a majka joj se smiješila berući cvijeće u vrtu, govoreći joj kako mora napraviti aranžman za popodnevnu zabavu. Budila se iz tih snova bez suza, očekujući da će sljedeći dan ili tjedan shvatiti kako je sve to bila greška, jer tata i mamica čekaju vani u autu da je odvezu kući. Činilo joj se da bi vlak na slaganje učinio njihov povratak sigurnijim, te

jedan dan upita ujaka Puffina bi li joj ga mogao dati. Buljio je u nju ne shvaćajući. "Ovaj, pretpostavljam da je prodan sa svim ostalim stvarima. Sve je bilo vršeno u žurbi. Da li ti je bio posebno drag? Jer, ukoliko je, možda za Božić ..."

Možda je tog dana kroz taj vlak na slaganje konačno shvatila svu apsurdnost toga, pomirivši se s činjenicom da se tata i mama nikada neće vratiti.

Ujak Puffin bio je majčin brat. Majka je imala još jednog brata i sestru, i Judith je poslije saznala da je bilo mnogo diskusije oko toga tko će uzeti siročce.

No, uistinu bilo je neizbježno da pripadne ujaku Puffinu koji je radio u Ministarstvu trgovine, te je po položaju bio odmah ispod direktora ili možda nekog drugog, no na visokom mjestu. U svakom slučaju, pored ujaka Puffina nitko od rodbine nije bio ozbiljan kandidat za prihvatanje siročeta. Brat Cecil bavio se neuspješno gospodarstvom u tri različita okruga, a sada vodi farmu gljiva, dok je mamina sestra Ellen bila udana za čovjeka čiji je posao krojača propadao, s obzirom da su mušterije uvijek vraćale robu, žaleći se na manjak rupica za dugmad, loše sašivene košulje, bluze i kabanice iz kojih je uvijek virila podstava, te nikako nisu pristajale. Brat Cecil ili sestra Ellen rado bi uzeli malu Judith Bates kad bi kakva provizija u kesu došla skupa s njom, ali oboje je tek osnovalo obitelj, pa im ideja o još jednoj osobi koju bi imali hraniti, oblačiti i školovati nije bila osobito privlačna. Možda su se ujak Puffin i ujna Lilian, u svakom slučaju ujna Lilian, tome protivili, no rezultat je bio neizbježan. Otišla je u kuću u Islington. Bila je to uska kuća u uskoj ulici. S prednjih prozora pružao se pogled na druge kuće, a sa stražnje strane mogao se vidjeti malen popločan vrt s vinovom lozom, nekoliko biljaka i tegli cvijeća, metalni stolić i dva stolca. Judith je bila malo budalasto dijete koja je doslovno shvaćala stvari. Nakon dva ili tri dana upita ujnu Lilian zašto nemaju vrt, te kad joj ova reče daje popločano mjesto sa stolićem i stolicama vrt, Judith joj odgovori kako to ne može biti vrt, jer nema trave. Ujna Lilian joj ponovi da je to vrt, a onda reče: "Ne plivamo svi u novcu, kao što je tvoj tata mislio da pliva." Te večeri začula je ujnu Lilian kako govori ujaku Puffinu što je Judith rekla za njihov vrt, dodavši pri tom kako je ona vrlo glupa, mala djevojčica.

"Čekaj malo", rekao je ujak Puffin. "Samo minutu. Sjeti se da je doživjela strašan šok. Ta Eddie i Pam umrli su tako iznenada."

"Ti znaš što sam ja mislila o Eddieju Batesu. On je bio običan hazarder." Ujak Puffin ispusti neki neodređen zvuk.

"Običan hazarder, nisam lija to oduvijek govorila?" Uslijedio je još jedan neodređen zvuk.

"A tko zbog toga mora ispaštati? Mi, naravno."

"Čekaj malo, polakše. Mala Judy ipak najviše pati."

"Da li si ti to na njenoj strani, pa govoriš da sam ja u krivu?"

"Naravno da ne, draga. Daj malenoj vremena, to je sve što kažem."

Ujak Puffin, čije je pravo ime bilo Peter, bijaše ljubazan, ali slabić. Njemu je skroz nedostajalo snage. Par pramenova svijetle kose pokrivalo mu je glavu, imao je svijetle, klonule brkove koji bijahu preslabi da bi stajali u ravnini usana, njegova duguljasta, tanašna glava nesigurno se ljuljuškala na poput stalka tanašnom vratu, a odjeća na njemu visjela je kao na vješalici. Glas mu je bio piskutav i prilično visok. Obično bi počeo govoriti s obećavajućom živošću, no nakon jedne ili dviju rečenica izgubio bi snagu, te bi mu glas u cijelosti iščezao pretvorivši se u seriju dahtavih zvukova po kojima je zapravo i dobio nadimak "Puffin"⁷. No, opet, ujak Puffin bio je dobronamjerman, što je ona, čak i tada, uviđala. Bio je ljubazan, ponekad i velikodušan, te joj je tako jednom dao deset funti, upozorivši je da ništa ne kaže ujni Lilian. Popeo se k njoj u sobu i zatekao je kako gleda kroz prozor u susjedne kuće, te kad ju je upitao što joj je, ona se rasplakala. Ujaku Puffinu bilo je neugodno i sav se zbunio. "Hajde, sad, o čemu se radi? Nema potrebe za tim, znaš, uopće nema potrebe. Evo... maramica." Pružio joj je maramicu kojom je obrisala oči.

"Ne znam što..." Ostavio je rečenicu nedovršenom.

"Ovdje baš i nije previše zabavno, ali moraš zapamtiti ... no, pa reci mi što ti je?" Iskreno mu je odgovorila da ne zna.

"Život nije zabava i veselje, nije nikad ni bio. Za nikog od nas. Upamti to."

⁷ Puffin zadihan, koji puše na mahove Ona kimnu glavom. "Tvoja ujna, znaš ..." on opet zašuti, a onda reče, "uzmi ovo, i kupi si nešto što će te razveseliti."

Judith zaviknu od zaprepaštenja. Nikada nije imala toliko novca u svom životu. Ujak Puffin stade se smijati. "Znaš što? Mislio sam da je to novčanica od pet funti, a ne od deset. Izgleda da je ovo tvoj sretan dan." On stavi prst na usta u znak da šuti: "Ujni niti riječi o tome."

Nije ga trebala pitati što je pod time mislio. Imala je dvanaest godina, šezdeset penija mršavog mjesečnog džeparca i ako bi kupila sebi nešto što bi koštalo više od funte ili funtu, tetka Lilian odmah bi je upitala odakle joj novac. Na kraju je povela prijateljicu iz škole, po imenu Hilda, u Narodno kazalište na predstavu Laurencea Oliviera "Ljubav za ljubav". Imala je dovoljno novca za mjesta na galeriji i još je ostalo za hamburger. Hilda je bila ljuta na Oliviera, isto kao i Judith, obje su, naime, bile prilično razočarane predstavom. Ujni Lilian rekla je da su im Hildini roditelji dali novac za predstavu. Ujak Puffin joj je na to urotnički namignuo.

Ujna Lilian bila je malena žena oštra, crvena nosa. Njen nos bio je posebna zanimljivost ili u najboljem slučaju barem njegovo crvenilo, s obzirom daje ostatak njena lica bio bijel poput krede. Nos joj je bio savršeno oblikovan, tanak i vrlo uzak, te se Judith ponekad pitala kako ona uopće diše kroz te gotovo nevidljive nosnice. Imala je tamnu kosu, čvrsto začušljanu unatrag, stisnuta usta i malu isturenu bradu. Njen je otac bio kongregacionalistički svećenik, te je ujna Lilian išla svake nedjelje u crkvu, vodeći sa sobom Judith, što se samo po sebi podrazumijevalo. Na njenom imanju Tri zabata obitelj bi išla u crkvu samo na Božić, Uskrs i Festival žetve, jer bi njen otac uvijek govorio da je Božić bolji izvan crkava nego u njima, dok je njena majka uglavnom bila zaokupljena odijevanjem kojim će zadiviti ljude koje poznaje, kao što je to bio slučaj s njihovim susjedima Noonovima. Gospodin Noon bio je umirovljeni bankovni upravitelj i s najvećim divljenjem hvalio bi poduzetnost svog prijatelja, kako je nazivao gospodina Batesa, a neuredna gospođa Noon uvijek bi se divila smislu za oblačenje gospođe Bates. Gledajući unatrag, Judith shvati da su osjećaji divljenja Noonovih bili razlogom što su uvijek bili dobrodošli u Tri zabata, zbog čega je ona pogrešno mislila da su oni mamini i tatini najbolji prijatelji.

Ujna Lilian bila je najveći mrgud. Ljutila bi se na vladu, bez obzira na svoj politički stav, a isto tako i na činjenicu što cijene neprekidno rastu. Prigovarala bi čitavom nizu žena koje su pomagale u kući,

svrstavajući ih u razne kategorije lijenosti, prljavosti i nemarnosti. Prigovarala bi smetlarima, poštarima, telefonskoj službi, jer je nesposobna, a kad je tri dana provela u bolnici zbog otklanjanja ciste, pobijesnila je zbog ležernosti doktora, propusta sestara koje su dokazivale svoj autoritet, a isto tako i na činjenicu što su je dvije sestre oslovljavale sa "dušo". Nije bila zadovoljna ni s ujakom Puffinom, budući da nije dospio više na hijerarhijskoj ljestvici u državnoj službi, a niti s Judith, koja joj je bila kako financijski teret, tako i lijena, neznalica, koja uza sve skupa ništa nije naučila, te bi morala ići u školu za zaostalu djecu. Uporno traženje ujaka Puffina da Judith pohađa gimnaziju, koja je uključivala vožnju autobusom, umjesto državne škole u blizini, dovelo je do njenih stalnih primjedaba o potrošenom novcu, aludirajući time na rasipnost, dok bi se istovremeno žalila i na troškove školskih odora, sportske odjeće, odnosno, odjeće općenito. Često bi govorila o Judith u trećem licu, kao daje ona neka zalutala mačka, donijeta u kuću nekom greškom ili dobrosti vošču, indirektno ukazujući na trošak njene školarine, odjeće i hrane koja će kuću dovesti do propasti.

Ujna Lilian je, dakle, uvijek negodovala. Njezino odobravanje bilo je rezervirano za njenog sina Huberta. On je, dakako, bio i sin ujaka Puffina, premda je ujna Lilian isključivo sebi pridržavala to pravo. Prouzročila je težak jad svojoj nećakinji. Bez sumnje bi je gubitak njenih roditelja i preseljenje iz Tri zabata u Islington ionako učinili nesretnom, ali mučenje koje je trpila od ujne učinilo je njenu nesreću trajnom.

Judith bi se možda iznenadila da je znala kako je mučenje njoj naprosto bilo urođeno, i da je ona to uvijek činila radi dobrobiti onih koje je mučila, ali učinak toga bio je taj da se Judith osjećala podjednako beskorisnom kao i neželjenom.

Imala je svega nekolicinu školskih prijateljica, djelomično i stoga što bi je lavina kritika koja bi buknila na pojavu i ponašanje bilo koje od tih djevojaka koje bi pozvala na čaj, toliko uzбудila, da ih više nije poželjela ponovno pozvati u kuću.

"Kakva glupa, hihotava gospođica ... jede i pije poput kćerke piljarice ... način na koji se kreće i razmeće sa sobom uistinu je nedostojan ..." Crveni nos bi joj pri tom zadrhtao, što je bio siguran znak neslaganja.

Jedino je prisutnost bratića Huberta činila njen život u Islingtonu podnošljivim. Hubert je imao nepunih dvadeset godina i izgledao je kao ujak Puffin, u mlađoj verziji. Imao je jednaku, svilenkastu, svijetlu kosu, istini za volju ponešto gušću od ujakove, tanku glavu, stalkasti vratić, klonule brkove i lelujav hod. Njegov glas bio je mek i nježan, još nije postao piskutav, a imao je i dobar smisao za humor koji je, kako se činilo Judith, osvjetljavao čitavu kuću. U mladosti je ujak Puffin proveo neko vrijeme u Indiji gdje je postao veliki obožavatelj malih drvenih kutijica, izrezbarenih i optočenih sedefom i sitnim poludragim kamenjem. Kupio bi još tih kutija čim bi vidio kakvu s nekim novim uzorkom, a Hubert bi joj se odmah stao diviti: "Mislim, da je ova prilično lijepa", rekao bi za jednu od tih kutija koja teško da se je razlikovala od ostalih. "Ova će zbilja obogatiti tvoju kolekciju, tata, zaista je nenadmašna."

Kad joj je bilo trinaest godina, ona napravi umjetničku sliku koja prikazivaše Tri zabata onakvim, kakvim gaje zapamtila, a učiteljica joj kaza daje slika uistinu obećavajuća, premda je sudeći po katastrofalnom neuspjehu koji je doživjela na tečaju slikanja, učiteljica očigledno bila u krivu. Sliku su uokvirili, bio je to trošak na koji tetka Lilian nije stavila prigovor, možda zato što je Hubert iskazao divljenje spram slike te je objesio na zid u svojoj sobi. Slika Tri zabata potakla je Huberta daje odvede na izložbu impresionista u Kraljevsku akademiju. Ručali su u Fortnumu, gdje je bila oduševljena podjednako hranom kao i samim mjestom, a na izložbi se Hubert laskavo priklanjao njenom mišljenju, ili bi je zatražio da iznese svoj sud.

"Nalazim da je ova veličanstvena, nije li?" rekao je to ispred Manetove slike, te uskliknuo ugledavši Monetovu sliku Londona: "Možeš li ti to vjerovati Westminsterski most, misljam da ti momci slikaju samo francuske prizore." Renoirove kupačice nagnaše ga na smijeh. "Jednostavno se moraš okrenuti k prošlosti. A s druge strane, pretpostavljam, takva je umjetnost. Što ti misliš? Sviđa li ti se to?"

Ona odgovori da joj se sviđa, na što se njegova tanka glava zaljulja na stalkastom vratiću u znak odobravanja. "To je umjetnost, stoga to moraš pamtit. Kažem ti, Judy, strašno mi je drago što si pošla sa mnom na izložbu. Inače bih se izgubio ovdje."

Da li je čak i onda imala mutnu predodžbu o tome da dečki u tim godinama ne razgovaraju na taj način, te je Hubert, baš kao i Johnnv, možda stavio samo pola karata na stol? Možda i nije tako, ali čak i sada, dvadeset godina poslije, nije bila sigurna u to. Hubert je u to vrijeme radio kao pripravnik u trgovačkoj banci, posao koji mu je ishodio ujak Puffin, povukavši neke veze. Poslije je napustio banku i stupio u numizmatičarsko poduzeće (on je uvijek pokazivao interes za novac, baš kao i njegov otac za drvene kutije), te postao partnerom firme, a partnerstvo mu je, kako je kasnije čula, isto kupio otac. Oženio se, sada živi u Redhillu, i stariji je partner firme. To joj je ispričao neki numizmatičar u Wyfleetu. Čovjek je bio impresioniran njenim poznanstvom s Hubertom, rekavši kako je on sada krupna "riba" u trgovini, s velikim ugledom. Možda je Hubert, na kraju krajeva ipak stavio sve karte na stol. Što je još i gore.

Uzeli su taksu za Islington, i za vrijeme puta Hubert ju je iznenada privukao sebi i poljubio, pokušavši joj ugrutati jezik u usta. Nikad se na taj način nije ljubila, te je bila preneražena i uplašena. On se odmah zaustavio i ispričao. "Ne znam što me je spopalo, mora da sam se zanio zbog slika. Stvarno mi je užasno žao, tako lijepi mali izlazak, a sad sam sve pokvario." Ponovno se pretvorio u smiješnog, nespretnog Huberta, kojeg je toliko voljela. Kad su se vratili, činilo joj se kao da se dodatno ispričava svojim skakutanjem pred kućnim vratima i valjanjem poput psića, da bi na kraju završio u holu, smješkajući joj se i čekajući njeno odobravanje.

Nakon toga, uslijedili su drugi izlasci. Posjetili su botanički vrt, išli u kino, na pop koncerte, koje je ona voljela, no Hubertu su išli na živce, te bi kasnije govorio kako od toga ima čudan osjećaj u želucu. Ponašao se prema njoj kao prema mladoj sestri ne pokušavši je više poljubiti.

Ujak Puffin kazao je kako joj izlasci s Hubertom dobro čine, a, osim toga, tu on pogleda u onu Lilian, to dobro čini i Hubertu. Njen nosić zadrhta malo pri kraju, kad ga upita što je pod tim mislio.

"Pa, jednostavno, draga, jednostavno i samo zato što ... mislim ... Hubert očitito ne izlazi baš s djevojkama."

"Ne znam o čemu to govoriš."

"Pa, nijednu nikad nije doveo k nama. Možda mu, izvodeći Judith, to prijede u naviku."

"Hubert je vrlo mlad." Njen nos se uspravi prema Judith. "Ljubazno je od njega što te vodi na izložbe i koncerte, nadam se da to cijeniš."

Ona odgovori da cijeni. Gledajući na to sada, nakon dvadeset godina, pitala se je li to uopće išta vrijedilo. Ujak Puffin i ujna Lilian činili su joj se, kad je kasnije o tome razmišljala, kao ljudi iz nekog drugog vremena. Njihovi standardi i način ponašanja bili su poput onog iz doba Edvarda ili čak Viktorije, lišeni modernog života. Kako je uopće mogla podnositi način na koji je Lilian s njom razgovarala, kao da je ona neka niža vrsta. No, osupnuta gubitkom svojih roditelja i doma (Islington ona nikada nije smatrala domom), šutjela je godinama, tim više što joj buntovništvo nije bilo urođeno. Nije doduše, bila proganjana, ali život je bio dosadan, a godine dosade pružale su se u nedogled, dok joj je Hubertova prisutnost bila jedino olakšanje.

Lilian je bila gorljivi igrač bridža i učlanjena u klub, gdje bi provodila dvije ili tri večeri na tjedan. Ujakov posao u ministarstvu bio je većim dijelom lagan, te bi se kući vraćao oko pet sati, no bilo je prilika kad bi radio do kasno i večerao u svom klubu, Reformu. Tako, jedne večeri, kad se Lilianino kartanje bridža poklopilo s ujakovom večerom u Reformu, desi se nešto što je, Judith je to tek kasnije shvatila, bilo neizbježno.

Zemljana tava nalazila se u pećnici i kad ju je Judith izvadila iz pećnice, toliko je opekla ruku daje završnula, na što je Hubert odmah pojurio u kuhinju. Uzbudio se vidjevši je kako plače, pljesnuo rukama od zaprepaštenja, te se činilo kao da će i sam briznuti u plač. Ona mu kaza da donese mast iz medicinskog ormarića. On pojuri po mast i vrati se s dječjim izgledom trijumfa na licu, te joj namaza mast po ruci, koja je na kraju krajeva bila tek neznatno opečena. Tada je zagrlj i poljubi, ovog puta nije se bunila, kad je osjetila njegov jezik u svojim ustima. On joj predloži da bi se gore mogli malo zabaviti, a ona vrati tavu u pećnicu, smanji plin, i pođe s njim u spavaću sobu koja se nalazila nasuprot njene. Kad joj je, dok su skakali po krevetu, hihoćući rekao da gurne ruku u njegove hlače i napipa njegovu "treću" nogu, ona to i učini nimalo šokirana ili iznenađena, jer su joj djevojke u školi pričale o erekciji, pa kad joj je predložio da se igraju mame i tate, ona ni onda ne pokaza neko iznenađenje. Nije, doduše znala što može očekivati, ali i opet izostade njenog iznenađenja

unatoč svim Hubertovim nespretnim dodirima. Par starijih djevojaka koje su to također napravile, kazahu joj daje sam čin bolan, te njoj bijaše drago što tome nije bilo tako, već naprotiv, izuzetno ugodno. Poslije toga, Hubert joj glupavo se smješkajući reče: "Bila je to vraški dobra zabava", pa hihotajući nadoda, "rekao bih da mi je prvi puta da sam to učinio kako spada."

Potom su otišli u kuhinju, pojeli odreske i ponovno se prepustili užitku. Hubert joj nije morao reći da drži u tajnosti pred ujakom Puffinom i ujom Lilian ono što im je postalo već redovnom djelatnošću, koja se odigravala ne samo onda kad bi ujna odlazila na bridž, a ujak radio do kasno, već također i noću kad bi se došuljala k njemu u sobu, gdje bi to radili šapatom, susprežući hihotanja i uzvike. Nije to rekla djevojkama u školi, čak ni onima za koje je pretpostavljala da su to isto napravile, djelomično zato što je osjećala da joj neće vjerovati, a djelomično i zbog činjenice što nitko nije znao da je to akt uživanja. Drugi razlog, zbog kojeg je to pred njima tajila bijaše taj što, premda je Hubert bio deset godina stariji od nje, osjećala se gotovo kao da mu je majka. On je bio tako nježan, zabrinut, žudeći za dokazivanjem vlastite sposobnosti, da je ona preuzela zaštitničku ulogu. Stalno gaje morala uvjeravati kako je i ovaj put bilo jednako dobro kao i zadnji. Shvatila je da on uživa u igri pretvaranja, u kojoj je ona glumila njegovu pravu mamu, a on njena zločesta sina, te bi on u toj igri s vremena na vrijeme bio prilično nepažljiv, hihoćući se, tako daje ona morala stavljati ruku na njegova usta da ga ušutka. To hihotanje dovelo je do katastrofe. Kada je jednom stavila ruku preko njegovih usta u namjeri da ga ušutka, on ju ugrize. Zacvilila je prilično glasno, prekasno pokrivši vlastita usta. Oboje su se tresli od smijeha, kad je Lilian ušla u sobu i upalila svjetlo. Zagledali su se u nju poput zečeva koje je zabljesnuo far automobila. Ona se zabalji u njih, podigne ruke da prekrije oči, okrenu se i nestane. Do vremena kad je došao ujak Puffin, Judith se već vratila u svoju sobu i sjela na kraj kreveta. Ujak Puffin žalosno je vrtio glavom. "Loša stvar", rekao je, "neće biti dobro, neće uopće biti dobro."

Koliko je to uistinu bilo loše, saznala je sljedeće jutro. Ujak Puffin nije otišao u ministarstvo, Hubert u svoju trgovačku banku, a ona u školu. Bili su tek pognute sjenke u dugom, mračnom dnevnom

boravku, a Lilian je bila ta koja je preuzela ulogu tužitelja, branitelja i suca. Kao branitelj govorila je u prilog Hubertu, prevarenom od djevojke koju su primili iz milosrđa, a koja je izdala povjerenje koje su joj poklonili. Presuda je glasila da ona više ne može ostati u kući. Naći će joj neki smještaj, ali ova obitelj više neće brinuti o troškovima njena odgoja, kao što nitko ne bi niti prihvatio takav teret. S tužiteljeve točke gledišta, ona je sa svojh četrnaest godina dovoljno stara da nađe posao i brine za sebe. Tada se umiješao ujak Puffin.

Njihove stolice bile su poredane u polukrugu oko Lilian, i sve troje slušalo je njen beščutan glas dok je pričala priču o nezahvalnosti i izdaji. Ujak Puffin buljio je u svoje elegantne crne čizme, Hubert se ljuljao na stolcu, i s vremena na vrijeme činilo se kao da će zaplakati. Ništa nije govorio, pa tako ni Judith nije ništa rekla. Osjećala je kako gori od uzbuđenja, vapeći da izbacila iz sebe bujicu susprezanih riječi, slično potrebi za riječima ili uzdasima za vrijeme vođenja ljubavi.

No, opet, kako Hubert nije ništa govorio, što bi ona uopće imala reći. Ujak Puffin dignu pogled sa svojih čizama. "Ne možemo to učiniti, to nije rješenje. Osim toga, po zakonu Judith mora pohađati školu do šesnaeste godine."

Njegova žena propne se poput iznenada napadnute zmije. "Znači, ti je podržavaš u njenom postupku?"

Puffinova glava zaljulja se na tankom vratu. "Ne možemo reći da je Judy to učinila, ne može samo ona biti odgovorna, ona je dijete. Hubert je također djelomično odgovoran. No, svejedno, ne možemo to učiniti, to ne bi dobro izgledalo. Moji kolege mogli bi čuti o tome, nije li tako?"

"Pa, što onda predlažeš?"

"Sasvim se slažem da se Hubert i Judy razdvoje, bolje je da nisu u istoj kući. Možda bi za Huberta bilo dobro da se osamostali."

"A, mala da ostane ovdje, to je tvoja ideja? Ne mogu vjerovati svojim ušima." Lilianine male, uredne uši, obično blijede kao i ostatak njena lica, izuzev nosa, postadoše svijetlocrvene.

"Ne, uopće nisam mislio tako. Možda da uredimo za nju da ostane s nekom kolegicom, nešto ćemo već smisliti, sigurno je moguće postići neki dogovor. To je možda najbolji način."

U tom trenutku lavina osjećaja unutar Judith postade toliko intenzivna da ona progovori, ne obraćajući se odraslima koji su krojili

njenu budućnost, već Hubertu. "Kako im možeš dopustiti da odlučuju? Zašto ti nešto ne kažeš?"

Nije gledao u nju kad je promrljao: "Jako mi je žao što sam ti prouzročio toliko nevolja."

Sada, više nije govorila, već je vikala. "Počuj onda još veću nevolju. Trudna sam."

Nije znala koji će učinak prouzročiti ova njena objava, osim možda da je zamijete i uključe u razgovor. To se međutim, nije dogodilo. Puffin je rekao: "O, mili Bože", Hubert briznuo u plač, govoreći nikom posebno kako mu je žao, a Lilian kaza svom mužu gotovo trijumfalno: "Planirala je ovo, samo joj pogledaj lice." Tada su stali raspravljati o tome je li ona to planirala ili ne, te hoće li se obiteljski doktor složiti da potpiše pristanak za pobačaj, bez postavljanja neugodnih pitanja o tome tko je otac. Ovo ona više nije mogla podnijeti, stoga otrči u sobu, spakira kovčeg i krene vlakom prema jedinim poznatim ljudima na svijetu Noonovima.

Razmišljajući sada o svemu tome, nije mogla, a da se ne čudi ljubaznosti koju su joj iskazali Emily Noon i njen muž. Ona im se pojavila na vratima izvan sebe i jedva suvisla, ali oni su je primili bez suvišnih pitanja, smjestili u postelju i javili u Islington (svog ujaka, ujnu Lilan i Huberta sada je naprosto zvala Islington, ne razmatrajući ih više kao pojedince) da će ostati kod njih u dužoj posjeti. Noonovi su bili konvencionalan par, no ukoliko su i bili šokirani njenom trudnoćom, nikada to nisu rekli. Emily je pričala s njom iskreno i prirodno o dogovoru za pobačaj, ukoliko to ona želi. I premda nije osjećala ništa osim prezira za Huberta, žudjela je vidjeti stvorenje koje u njoj raste. Potreba za takvom odlukom nestade, pošto je imala prvi pobačaj, onaj koji, naravno, nikad nije spomenula Viktoru. Nakon toga, Emily ju je poljubila, rekavši daje za nju tako i najbolje. "Bilo ti je teško", reče joj. "Sada to moraš zaboraviti i uživati."

Ali, ona to nikad nije zaboravila, a niti je uživala. U šesnaestoj godini napustila je državnu školu u Wyfleetu i upisala se na tečaj stenografije i strojopisa. Dobila je posao u odvjjetničkoj pisarnici, kao tipkačica, no mrzila je tipkati pravne stvari, a onda je spazila Lassiterov oglas u mjesnim novinama, u kojem su tražili mladog tipkača...

Dobar dio toga ispričala je Billju Gayu u njihovoj sobi u Marvinu, apsurdno smatrajući tu sobu njihovom tu prljavu sobu koju je tako dobro poznavala, s tamnim hrastovim noćnim ormarićem i ogledalom koji je imalo nezamjetnu napuklinu na vrhu, i hrđu u vidu malih točkica po staklu od vrha prema dolje, sa zavjesama od rebrastog pamuka, koje se nisu mogle povlačiti kako treba, i malom kupaonicom iz koje je dopirao miris raskuživača. Slušao ju je gotovo bez prekida, povremeno joj upućujući pogled sa strane. Kad mu je počela pričati o oglasu na koji se javila, on joj reče: "Udala si se za šefovog sina."

"Ukoliko to tako zvuči, da, pretpostavljam daje tako." On stavi ruku na njenu i kaza da mu je žao.

"Ne mora ti biti žao, samo nije baš bilo tako. Uvijek sam se dobro slagala s Viktorom, bio je dobar prema meni od samog početka. Bojala sam se njegovog oca, u stvari Starog, kako ga je Viktor nazivao, a njemu se to sviđalo. Sviđalo mu se što se bojim Starog, budući ga se i on bojao. Starom nije bilo drago kad smo se vjenčali. To je bilo dvije godine od mog dolaska tamo."

"Teško razdoblje. Izgleda da su bili pravi ološ, tvoja ujna i ujak. Da li su ti se ikad javili?"

"Oboje su sada mrtvi, bilo je to prije dvadeset godina. Mislim daje ujak Puffin dao nešto novaca Noonovima u vrijeme mog školovanja. Sve je to bilo tako davno. Otprilike onda kad si se ti rodio."

On se nasmija i pripali cigaretu.

"Nikada mi nisu pisali, niti došli na vjenčanje, premda je Viktor navaljivao da ih pozovem, a nisu poslali ni dar. Hubert je, doduše, poslao dar, komplet posrebnih noževa i vilica. Zbilja, smiješno."

On se ponovno nasmija, možda zato jer je osjećao da situacija to zahtijeva.

"Hubert mi je pisao pošto sam otišla od njih. Napisao mi je da mu je žao što sam smatrala da ih moram napustiti, no da je možda tako najbolje. Poslao mi je ček od pedeset funti, misleći da mi to treba. Uvijek sam mislila da ga je na to ujak nagovorio. Vratila sam im natrag poderan ček."

"Zar, zaista? Podrapala si novac? Mora da si ga puno imala, kad si to napravila." Ona energično odmahnu glavom. "Nisam bila bogata, bila sam siromašna. Zar ti ne vidiš kakva je to uvreda, to je najgore

što su mi mogli ponuditi. Kao da me time isplaćuju, i kao da bi to mogli učiniti s pedeset funti.“

"Da, pa u redu kad ti tako kažeš, no ja to ne gledam na taj način. Moraš imati novac da razmišljaš na taj način. Jesi bila u inozemstvu?“

"Da, Viktor i ja često smo ljetne praznike provodili u Italiji, Francuskoj i Španjolskoj.“

"A, Amerika? Jeste li bili u Americi?" Ona odgovori da nisu.

"Mislim da bi se meni tamo sviđalo, posebno u Kaliforniji. Vidio sam oglase, izgleda fantastično. Nema ograničenja kao ovdje, klasnih razlika, prihvaćaju te onakvim kakav jesi. Imaš li novaca za trošenje, svugdje si dobrodošao. Kažu da najviše milijunaša ima u Americi.“

"Nije baš tako kako ti misliš. Ne nađeš li dobro plaćen posao, ili bilo kakav posao, padaš na dno.“

"Zvuči sasvim fer. Volio bih pokušati.“

"Billy, što misliš o meni?" Znala je da je pitanje glupo, no nije se mogla suzdržati, a da ga ne postavi. "Mislim ... to, što sam otišla u krevet s tobom." "Rekao sam ti to, nisam li? Fantastična si.“

"Da, ali morao si se zapitati zašto to radim. Odnosno, što nije u redu s mojim brakom. I samu sebe to pitam, jer, vidiš, na neki način ništa mu ne fali. Viktor je zgodan, barem većina žena tako misli. Ne znam što mu je, on nije kao ti, on nije ... on nije kao ti.“

On ugasi cigaretu. "Nije na meni da se miješam. Gledaj, kao što sam i rekao, ti si fantastična, stoga pustimo to tako kako je. Ili, da li mi predlažeš da se doselim k tebi, da li si to mislila?“

Ona reče, zaprepaštena: "Naravno da ne. Nisam uopće tako mislila.“

"Dobro, onda ostavi to na miru. Tako nam je dobro, bilo nam je dobro danas, nije li?" Ona kimnu glavom.

"Pa, onda prihvati to onako kako je, bit ćeš sretna, kao što sam i ja. Ostavi to na miru.“

To je i učinila.

Privlačila ju je rutina kojom je obavljala kupnju u velikom samoposluživanju u Wyfleetu pod nazivom: "Pouzdanost i kvaliteta". Osjećala je izvjesno emocionalno zadovoljstvo krećući se od police do police, od prašaka za pranje rublja preko kućnih potrepština, do mesa i sireva, puneći kolica stvarima od kojih neke bijahu prijeko

potrebne, druge eventualno potencijalno korisne, kolebajući se ispred pola tuceta francuskih sireva, da bi na kraju uzela paket kruha, te ga zamijenila za neku vrstu tosta koji se zvao "Tanašni".

Oko nje bijahu i ostali koji su jednako zaokupljeni kupovinom gurali kolica, oklijevajući kod začina za salatu te uzimajući kartone već zapakiranog mesa. Otišla je u to samoposluživanje rano popodne, prije poslovne gužve, kad se kupcima ne žuri, kad se muškarci, žene i kolica doimaju poput povezanog niza, koji puca tek pri njihovom izlasku kroz automatska vrata, dok premještaju stvari kupljene u dućanu u svoje automobile i vraćaju se svakodnevici. Samo samoposluživanje njoj se činilo poput neke vrste bajkovite zemlje, nekog prividnog svijeta odvojenog od problema i životnih ugodnosti, jednako udaljen od propisanog načina života u Zelenom dijamantu i ogledala posutog hrđavim točkicama te prljavog tepiha u hotelu Marvin. Čak je i hladnoća rashladnog uređaja unutar dućana činila dalekom i nevjerojatnom onu ljepljivost i težinu ljetnog popodneva. Oklijevala je, dok se približavala "magičnim" automatskim vratima, nevoljko se kolebajući kod blagajne, ne želeći napustiti zemlju čuda. "Da li ste za šalica čaja?"

Na trenutak ga nije prepoznala, a onda se sjetila naravno, bio je to policajac Craxton. Nosio je samo žičanu košaricu s nekoliko stvari i nije, poput ostalih, gurao napunjena kolica.

Ne želeći napustiti samoposluživanje, ona pristane, slijedeći ga prema kafiću na kraju dućana, prošavši police s vinima, alkoholom i mineralnom vodom, gdje je već par kupaca sjedilo na plastičnim stolicama za stolovima pokrivenim plastičnim stolnjacima. Ostavio je svoju košaru kraj nje, te se uputio prema šanku da naruči čaj. Njegova košarica sadržavala je maleni paketić praška za pranje rublja, papirnate maramice i par konzervi.

Kad se vratio, ona mu reče: "Vi živite sami."

On se nakesi. "Pravi ste detektiv, ha? Možda mi je žena na putu, ili kupujem za susjeda. No, zapravo ste u pravu. Razveden sam, živim sam nekoliko mjeseci.

Nije lako živjeti s policajcem žena mi je često govorila. Na kraju je odlučila da joj je to ipak preteško, te se odselila k nekom poduzetniku čija firma prodaje staklenike. To je uredski posao, s uredovnim radnim vremenom. Zapravo joj ne zamjeram, rastali smo se u dobrim

odnosima. Nije bilo djece, braku nije bilo pomoći." On je žalostivo pogleda. "Kao i kod vas."

"Kako vi znate da nemam djece?"

"Rekao sam vam već prije. Znam mnoge stvari. To nije posao." "Ne znam kakve veze vaš posao ima s time što ja nemam djece."

"Možda ste u pravu", reče joj kao da priznaje njen stav. "No, slučajno to znam."

Već sam vam rekao da me zanimate. Rekao sam da ste najatraktivnija žena na onoj bučnoj zabavi proteklog tjedna. Tu tvrdnju mogu proširiti i na ovaj dućan." Dok mu je govorila da ga laskanje nigdje neće dovesti, postala je svjesna koketnosti svog ponašanja, te se začudila. Billy nije rekao da sam fantastična, mislila je, a sad se ovaj policajac doima prilično ozbiljnim kad mi govori da sam atraktivna, možda je to i istina. Shvatila je da je propustila nešto što joj je govorio, te se ispričala što su joj odlutale misli.

"Rekao sam da je moj interes osoban, ali isto tako i profesionalan."

"Ne znam kako to mislite."

"Zasigurno razumijete moj osobni interes prema vama. To vam ne moram crtati." Dok je gledala u njegovo čvrsto, umorno lice, ožiljak na bradi koji danas kao da je izbljedio i njegove tamne oči, osjetila je u njemu snagu koja je uznemiri, a opet taj osjećaj bijaše ugodan, različit od onog kojeg je doživjela s Billvjem. Ili s Viktorom, kad smo već kod toga.

"Što se pak onog profesionalnog interesa tiče, ne bih vam ga otkrio da nema onog prvog. Vi ste upoznati s Burlev Commonom?"

"Planom za izgradnju novih kuća, da. Viktor je arhitekt. Pojavili su se, doduše, neki problemi zbog Vijeća."

"Točno. To je sve što znate o tome?"

Odlučila je da ne kaže ništa o mladom Nethersoleu, stoga samo kimne glavom. "Dobro za vas. No, možete svom mužu reći sljedeće. Recite mu da smo se sreli, te da sam si popio čašicu, dvije, pa se malo previše izlanuo ili mu recite da mi se dopadate, što je uostalom i točno, premda mu to možda neće biti drago. U svakom slučaju, recite mu da se sprema nešto gadno i da pokuša ne uprijati ruke. Jeste li shvatili?"

"Nevolje zbog Burlev Comona?" "To je tek jedan dio problema." "A koji su drugi problemi?"

On odmahnu glavom. "To je poruka. Nešto što sam vam proslijedio, a što nisam trebao. Učinio sam to zbog vas. Neka ne prlja ruke. Ukoliko ih uprlja, neka uzme maramicu i obriše ih."

Ona ponovno pogleda u par stvari u njegovoj košarici. "Niste došli ovamo samo zbog ovih stvari, to ste mogli kupiti bilo gdje. Slijedili ste me."

"Ne dopustite mašti da se poigrava s vama. Ovdje su papirnate maramice zbilja nešto posebno."

"Vi ste me slijedili. Samo da biste mi to rekli."

On se ponovno nakese. "Ne zaboravite što sam vam rekao na početku. Interes je osobne prirode."

Kad se vratila u Zeleni dijamant, začula je zvonjavu telefona. Zvuk se neprekidno ponavljao sve dok nije podigla slušalicu, i začula zujanje prazne linije. Kad je unijela i složila kupljene namirnice, zabrinu se zbog poziva, samu sebe uvjeravajući da se sigurno radi o nečem vrlo važnom. Viktor je stradao u nesreći i sad se nalazi u bolnici, ili ju je zvala Debbie da joj priopći kako ju je njen muž vidio na ulazu u Marvin s Billvjem, ili joj Billy javlja da s obzirom da se ne želi s njim odseliti, misli kako bi se trebali čuti svaki dan telefonski. Ili... telefon se ponovno oglasi.

Začu Viktorov glas. "On je umro." Na trenutak ništa nije shvaćala. "Stari. Umro je. Danas ujedan sat popodne, točno u vrijeme objeda, kako je on to običavao govoriti. Pokušavao sam te dobiti na telefon. Gdje si bila?"

Očito nije čuo njen odgovor, budući je neprestano ponavljao kako se to desilo u jedan sat, te kako on to ne može vjerovati. Ona shvati daje iziritirana. Što je tu tako teško za shvatiti? Pa, sigurno je Stari čekao na smrt, a i oni su godinama čekali njegovu smrt. Pokušala mu je to kazati bez grubosti, no on je prekinu. "Ti ne razumiješ, ti naprosto ne razumiješ što mi je on značio." Kad mu je predložila da dođe kući, kazao joj je posve nepoznatim glasom, glasom punim očaja, kako mora obaviti neke stvari u uredu i dogovoriti sprovod.

Ukoliko je mislila da će smrt tog krhkog tijela biti posljednje što će čuti o Starom, grdno je pogriješila. Ekspres i vijesti, mjesni rival Merкуру objavili su na naslovnici: "Umro poznati arhitekt", posvetivši mu čitavu stranicu punu riječi štovanja, i poprativši to fotografijama. Na sprovodu, pedeset automobila slijedilo je mrtvačka kola i povorku

ljudi prema crkvi Svetog Luke, nakon čega su slušali svećenika koji je govorio kako je George St. John Lassiter bio ne samo arhitekt koji je vodio računa o skladu, stilu i kvaliteti zgrada koje je projektirao, već također i čovjek, koji se neuzdrmanim dostojanstvom i postojanom čestitošću svog života uzdigao iznad ljudske zajednice, premda je uostalom bio ipak samo čovjek. Viktor se kraj nje nemirno premještao, a ramena su mu se tresla od emocija. Judith se pitala da li bi to svećenik doista govorio da je poznavao Staroga. Njene su misli odlutale i ona ugleda sebe na krevetu u Marvinu kako uzdiše od užitka. Čvrsto je zatvorila oči, tjerajući viziju. Viktor utješno položi ruku preko njene.

Pečeno meso nije se služilo u Zelenom dijamantu već u nedavno izgrađenom produžetku Golf kluba. Debbie je nosila crnu haljinu sačinjenu od nekog sjajnog materijala i prilično lijep šešir s utaknutim crvenim perom. Ona je primi ispod ruke rekavši joj da ne smije biti tako jadna, ta uskoro će sve biti gotovo. Kad joj Judith kaza kako nije znala da izgleda jadno, Debbie postade još pažljivija.

"Možda sam krivo rekla, ne jadno, već više rastreseno. Ti ga nikad nisi voljela, zar ne? Ne znam baš bi li ga i ja željela za punca, no bio je to predivni stari gnjavator." Ona pogleda u Judithinu tamnosivu opravu.

"Nisi baš prikladno odjevena."

"Zašto bih i bila? Pa nije mi žao što je umro."

"Ne bi smjela tako govoriti o dragom pokojniku. Trebala bi kružiti okolo, draga, pa ti si ovdje domaćica."

Razgovarala je s Cliveom Bradenom, koji je rekao kako je George bio izvrstan arhitekt i dobar čovjek, kimnula Eleanor, čiji se nos konstantno dizao u zrak dok je mrmljala kako je Viktorov otac bio vrlo šarmantan za vrijeme jedne večeri tijekom koje je sjedila pokraj njega u Kraljevskoj akademiji. Bio je tu i Johnnv, u tamnom odijelu i crnoj kravati, koji je upita kako je to Viktor primio.

"Znam da je bio privržen Starom. I ja sam bila, u svakom slučaju, poštivala sam ga. Premda, bio je on težak čovjek, no usuđujem se reći i njemu je bilo teško. Mada, nije bio dobar prema svom sinu jedincu. Nedovoljno dobar, moglo bi se i tako reći."

"To si ti rekla, ne ja. Viktor je uciviljen, u to nema sumnje. Trebalo bi ga pripaziti. To se moralo dogoditi, no, opet, sad je i pogodno

vrijeme.“

Već ga je htjela upitati što je mislio pod time da Viktora treba pripaziti, no umjesto toga reče mu da ne shvaća stoje mislio pod time daje sada pogodno vrijeme. "Pretpostavljam da će Viktor postati nasljednikom, a Stari je prilično dobro stajao.“

"Pretpostavljam daje tako".

"To bi moglo riješiti neke probleme.“

Pogreb joj se učinio beskonačnim premda je u stvari prošlo svega par sati prije posljednjeg rukovanja i zadnje izgovorene riječi sućuti. Vrativši se u Zeleni dijamant, ona upita Viktora što je Johnnv Hatter mislio pod onim što je rekao.

"Nije tajna da trenutačno imamo nekih novčanih problema, svatko ih ima. Sjećaš li se da sam to rekao Starom zadnji put kad smo ga vidjeli? Jesi li za viski?" Posegnuo je za bocom. Ona odmahnu glavom i upita ga je li to sve. On joj kaza da je.

"A što je s Nethersoleom i njegovim sinom?“

"Još ništa. To nije važno, žao mi je što sam ti to rekao. Ne mogu sad pričati o takvim stvarima, trebala bi to razumjeti." Smiješak mu se nakratko pojavi na licu, a onda odmah nestane poput svjetla na svjetioniku. "Zvuči glupo, no već sam doživio neke kritike sa strane.“

Ona se odjednom sjeti Craxtonove poruke, koju je posve istisnula iz glave uslijed starčeve smrti i pogreba. Ona mu kaza što je policajac rekao, a Viktorov izgled nasmiješenog šarmera pretvori se u izgled mrzovoljnog dječaka, koji je već vidjela u trenucima kad bi ga Stari korio. Ona upita što je Craxton mislio pod tim.

"Kako da ja to znam? Ne razumijem zašto si razgovarala s njim. U redu, znam da ste išli u istu školu kad ti je bilo pet godina, no ne moraš ga sada tretirati kao najboljeg prijatelja.“

"Imala sam deset godina, a ne pet kad sam napustila Raskrnicu puteva, i naravno da mi on nije najbolji prijatelj. Rekla sam ti da sam ga srela u samoposluživanju, a mislim da me slijedio da mi prenese tu poruku, premda ne mogu biti sigurna u to.“

"Zaista tako misliš? Tvoja prosudba je, znači, bolja od moje." On natakne naočale, približi joj se i poljubi je u obraz. Ponovno se nasmijao, no smiješak mu ovaj puta ostane na licu i ne nestane onako brzo kao prije. "Sto znači to Craxtonovo neprestano uplitanje?"

Tko to gura nos tamo gdje ne bi trebao? Možda bi mogao reći Cliveu da popriča malo sa šefom policije.“

"Ima li to kakve veze s Nethersoleom?" "Naravno da ne. Kazao sam ti da Nethersole nije bitan. Zaista ne znam što je on pod time mislio, no nemaš razloga za brigu. Osjećao sam se jadno u posljednje vrijeme, žao mi je, no protekli tjedni bili su doista loši. Hoćemo li pogledati što ima na televiziji?"

Gledali su malo televiziju, a onda otišli spavati. Te noći, u krevetu, razmišljala je o razgovoru koji su vodili i shvatila kako joj nije pružio nikakvo objašnjenje o tome što bi Craxtonove riječi mogle značiti. No daljnje nagađanje o tome izbljedita je bolna potreba koju je osjećala za Billjem Gavom. Nazvala je Rona Hinksa pošto je od Viktora saznala daje Stari umro, razgovarala je s Billjem, te mu rekla kako se neće moći vidjeti nekoliko dana, no da će stupiti s njim u vezu čim bude slobodna. Njegova konverzacija svela se samo na dvije riječi: "Da" i "U redu". Kad mu je na kraju rekla upozoravajućim ali i šaljivim tonom "Nemoj me zvati. Ja ću nazvati tebe", odgovorio je opet sa: "U redu", te njoj padne na pamet daje on možda uznemiren. Čeznula je da ga vidi i objasni mu situaciju, no nije ga se usudila nazvati sve dok Viktor ne ode natrag u ured. U međuvremenu, zamišljala je svaku njegovu crtu, urednu, malu glavu, lijepo oblikovana usta, čisto bijelo tijelo, ravan trbuh, uske, zaoštrene bokove i penis od kojeg je čak i sad, u mislima, nastojala odvratiti pogled. Uvjeravala je sebe da njena čežnja nije seksualne prirode, premda je znala da to nije istina.

Osvanuo je dan. Viktor se spremao za ured. Za doručkom je bio uobičajeno nasmiješen, za razliku od one drhtave figure upalih očiju koju je gledala danima za stolom od kad je Stari umro.

Njegov smiješak, pohlepa kojom je jeo svoje kroasane, plava leptir mašna s bijelim točkicama koja je zamijenila onu crnu koju ju nosio tjednima, ukazivala je da je bio odlučan zaboraviti prošlost. Bila je dirnuta, no svejedno je nazvala Rona Hinksa, koji joj je kazao daje Billv zauzet s klijentom. Iz neke smiješne predostrožnosti govorila je kroz komad tkanine ne bi li prikrila glas, te nije ostavila svoj broj telefona, rekavši da će nazvati ponovno. Tog jutra našla je fotografije.

Tražila je maramicu, švicarsku pamučnu maramicu koja joj se posebno sviđala, obrubljenu ručnim vezom. Sjetila se da ju je vidjela negdje iz glačanu, no nije ju mogla naći u svom ormariću s ladicama.

Palo joj je na pamet da je maramica možda ostavljena na stolu za peglanje, te da ju je Patty zabunom odnijela zajedno s Viktorovim majicama i ostalim stvarima. (Kasnije je maramicu našla spremljenu u džep vlastitih hlača.) No, ladice Viktorova ormarića od borovine sadržavale su samo maramice, uredno položene na jednoj strani i sokne položene na drugoj strani. Povukla je ručicu susjedne ladice bez razmišljanja, jer je znala da tu ladicu Viktor drži zaključanom. Viktor je jednom rekao kako drži daje otvorena ladica neprikladno napadna u privatnoj kući, iz čega je ona zaključila da u toj ladici drži stvari za koje je procijenio da ne bi smjele biti na dohvat ruke. Stoga se iznenadila kad se njenom nevoljnom kretnjom ta ladica otvorila, a ona na samom vrhu ugleda pištolj. U istom trenutku prepoznala je starčev Mauser koji je on dao Viktoru, preko Viktora je tako dospio i u njene ruke, a bio je oduzet nekom Nijemcu za vrijeme rata. Ubrzo poslije vjenčanja Viktor se upisao u streljački klub, a Stari mu je darovao Mauser, kao neku vrstu ohrabrenja ili znaka odobravanja. Viktor se, međutim, ispisao iz kluba nakon što su ga poslije par posjeta uvjerali da je vrlo loš strijelac. Ispod pištolja bilo je mnoštvo papira, no maramice nigdje. Nije mogla odoljeti, a da ne pogleda u papire. Na vrhu, ležala je skupina pisama, povezana gumenom trakom. Prepoznala je uredan starčev rukopis, preletjevši pogledom preko par pisama, te uvidjela da su pisana za vrijeme Viktorovih školskih dana, kao i da sadrže kritične primjedbe glede njegove lijenosti, ublažene frazom o njegovoj inteligenciji i oštroumnosti. "Nema zamjene za cjelovitost uma u kojem međutim manjka... Tvoja svjedodžba ukazuje na tvoju inteligenciju, ali također i na nedostatak primjene ..." Zašto je Viktor čuvao sve te stvari? Drugi smotuljak povezan gumenom trakom sadržavao je pisma od nekog Jerryja. Pisma nisu bila datirana, no bilo je očigledno da su pisana mnogo kasnije od onih starčevih.

Sjetila se da je Viktor spominjao nekog prijatelja s fakulteta po imenu Jerry Comber koji se pridružio nekom samostanskom redu, a daje riječ baš o tom Jerryju potvrdila je fotografija jedne nezgrapne figure u dugoj crnoj halji, na čijoj se glavi nalazilo nešto poput kukuljice. Ta pisma bila su odata iz Konga, gdje je Jerry, očigledno kao član Kršćanske misije za pomoć, boravio, i gdje je

vladala prilična zabrinutost uslijed teškoća pri nabavi medicinskih potrepština.

Rečenica ili dvije privukoše njenu pozornost: "... besmisleno je žaliti za prošlošću, premda je se prisjećam s mnogo ljubavi, no ovo što radim ovdje pruža mi posvemašnje ispunjenje. Možeš li i ti isto reći ili barem nešto približno tome?" U drugom pismu pozivao je Viktora da dođe i vidi što je napravljeno, u trećem mu je čestitao na braku, te rekao: "Nadam se da si u braku našao spasenje, kao što sam ja našao ovdje, u svom radu." Na poleđini fotografije Viktor je napisao upadljivim krasopisom, posve različitim od rukopisa njegovog Starog: "Jerry je umro od trbušnog tifusa u listopadu 1978. Pravi svetac."

Zavezala je pisma gumenom vrpcom pitajući se da li su oni imali homoseksualnu vezu, te shvatila da time nije niti iznenađena niti šokirana. Osim toga, mislila je, kažu da svi imaju seksualne sklonosti prema vlastitom spolu u određenom životnom razdoblju, a to je bilo tako davno. Nije se mogla sjetiti je li i sama imala takvih sklonosti, ali koliko je znala nitko od njenih prijatelja u Wyfleeetu nije bio homoseksualac ili lezbijka, no opet, možda je bila naivna glede ponašanja ljudi koje je poznavala. Razmatrala je ovu zadnju mogućnost te zaključila da, kad bi se bilo koja djelatnost tog tipa i odvijala, Debbie bi to znala i odmah joj priopćila. Ispod pisama nalazio se izvadak iz bankovnog računa kojim se nije željela zamarati, police osiguranja za kuću i njihove aute, njihove dvije oporuke sačinjene prije pet godina u kojima je stajalo da svatko naslijeđuje sve od onog drugog. Sjetila se kako se Viktor smijao govoreći kako ona nema ništa što bi mu mogla ostaviti, što je uostalom bila i istina.

Na dnu ladice nalazio se omot od cigara i mala kutija od kartona. Otvorila je prvo kutiju koja je sadržavala desetak metaka, vjerojatno za Mauser. Onda je otvorila omot. Unutra je bilo šest fotografija. Bile su veće od razglednice, možda nekih dvadeset sa trinaest centimetara, no kad ih je ugledala, otkrila je daje i te kako iznenađena i šokirana. Imale su dobar otisak, sa svježinom koja je svjedočila da su nedavno snimljene, prije kojih godinu ili dvije. Prva fotografija pokazivala je Viktora i nekog muškarca, obojicu gole. Viktor je klečao držeći u ustima muškarčev penis. Muškarac je bio mlad, imao je možda kojih dvadesetak godina, i bio je prije životinjski

surovog izgleda no što bi bio zgodan. Jedna ruka čvrsto mu je počivala na Viktorovoj glavi. Isti se muškarac pojavljivao na tri ostale fotografije, u pratnji dvojice starijih muškaraca koji su imali tetovažu na prsima i ramenima.

Na svim tim fotografijama Viktor je imao podređenu ulogu. Na jednoj fotografiji ruke su mu bile svezane iza leđa, dok je tetovirani čovjek stajao nad njim držeći štap. Gledala je u fotografije prilično dugo, premještajući jednu za drugom kao kod igre s kartama. Potom je pet vratila u omot, a zadržala onu koju je prvu ugledala, te sve vratila u komodu točno onako kako je i bilo. Ponovno je nazvala garažu Rona Hinksa, ovog puta ne namjeravajući prikriti glas, dobila je Billvja na telefon, te mu rekla da ga želi vidjeti.

"Vi bi zakazali sastanak", rekao je, te je tako shvatila da je još netko tamo. "Pa u redu. Kad bi vam odgovaralo?" "Danas popodne."

"Žao mi je, sve je već popunjeno." "Onda večeras."

Usljedila je stanka, a potom je rekao glasom u kojem se jedva nazirala njegova mladost i nježnost: "Žao mi je, ali ne mogu."

Ona kaza molećivim glasom : "Billy."

Usljedila je druga stanka. "Žao mi je, no danas nikako ne mogu. Ukoliko želite upisati drugi osvježavajući tečaj, možemo početi sutra u tri sata."

Gotovo šapatom je rekla: "U redu, sutra u tri sata. U našem hotelu."

Kad je spustila slušalicu, sva je drhtala. Željela sam ga danas vidjeti, mislila je, željela sam to više od bilo čega na svijetu. Vjerojatno me ne želi vidjeti, inače bi odgodio što god već ima u planu. Tada je pomislila kako to nije u redu, te razmišljala što će mu sutra reći. Namjeravala je telefonirati Debbie, no onda se predomislila, no nije mogla ostati ni kod kuće. Ušla je u Fiestu, odvezla se u grad i zaputila prema dućanu za milodare. Taj dan nije bio njen radni, no gospođe u dućanu oduševile su je pošto je ugledahu. Većinu popodneva provela je slušajući priče gospođe Buttenthorth o njenom trogodišnjem unuku, koji je gurnuo gumb u nos, a kad su mu ga izvadili zagrizao je čašu te progutao neke manje komadiće stakla, te su ga brzo otpremili u bolnicu, iz koje je na sreću izašao živ i zdrav. Vrativši se u Zeleni dijamant zatekla je Lagondu parkirano ispred kuće, te Viktora koji je za stolom listao neki arhitektonski magazin. Pozdravio ju je, šarmantno se smiješeći,

rekavši joj kako mu je žao što se naljutio kad mu je rekla daje razgovorala s Craxtonom, te je upitao da li bi s njim izašla na večeru. Promrljala je nešto i prošla pored njega, uputivši se hodnikom prema spavaćoj sobi, te se vratila, držeći u rukama fotografiju. Pokazala mu ju je i rekla: "Ovo sam našla danas."

Viktor pogleda prvo u fotografiju, a onda u nju. Ušao je u dnevni boravak, a ona gaje slijedila. On zatvori stakleni paravan, a onda je upita gdje je našla fotografiju.

"U tvom ormaru, nije bio zaključan. Tražila sam jednu svoju maramicu." Bila je svjesna da ovo blebetanje možda zvuči smiješno.

"Mogu lije dobiti, molim." On ispruži ruku. Postala je svjesna svog povišenog glasa, upitavši ga da li je to sve što joj ima za reći. On dodirnu svoj malen brk. "Njuškala si, te našla nešto što nisi trebala. Što očekuješ da ti kažem?" On položi fotografiju licem okrenutu na stolicu.

"Očekujem ..." Nije znala što očekuje. "Ona mi se gadi, kao i ostale, gade mi se." Ona nastavi: "Želim znati tko je taj čovjek. A i onaj drugi. Pretpostavljam da je bilo i drugih. Želim da mi kažeš tko su oni, želim tvoje objašnjenje."

"Radije ne bih pričao o tome, no ukoliko ćemo pričati, radije sjednimo." On ležerno sjedne, prekriži nogu preko noge, te tako otkrije čarapu i jedan dio gole noge. "Ti ljudi, hm, to su samo ljudi koji dijele moj ukus. Jedan od njih živi u Londonu, a ostali su u mornarici. Ovaj koji živi u Londonu je fotograf amater." "Dopustio si da te slikaju? Ti si valjda poludio. Mogli bi te ucjenivati."

"Malo nesmotreno, možda, no dođe vrijeme kad naprosto žudiš za zapisom određenog trenutka. Usuđujem se reći da ti to nećeš razumjeti, no to je istina. A što se ucjene tiče ... ne, ne vjerujem da bi me ucijenili. Billy bi i sam bio pogođen, a i ostali, recimo oni s tetovažom, ne poznaju me doduše od vremena stvaranja Adama." On se šarmantno nasmija. "No poznaju me zato od vremena stvaranja Eve."

"Billy, da li si rekao da mu je ime Billy?" Ona zadrhti. "Tako je. Zašto pitaš? Uvjeravam te da ga ne poznaješ."

"Ne, ništa." Gledala je dolje u tepih. "Pretpostavljam daje ovo ... daje ova stvar već davno mrtva." On ništa ne odgovori. "Naš brak, sve je to prijevara. Brak iz računice."

"To uopće nije istina. Pogledaj me." Ona digne glavu. Njegovo lice sadržavalo je ozbiljan izraz. "Volim te, zaista tako mislim. Da smo imali djece, stvari bi možda bile drugačije."

"Zar kažeš daje to moja greška?"

"Naravno da ne, samo djeca bi mogla utjecati na neke stvari. Ne znam. No, ono što ti pokušavam reći jest to da te cijenim, oslanjam se na tebe, ti si mi važna.

Nadam se da to uviđaš."

"Ali ti me ne voliš. Inače me ne bi prisiljavao da s tobom vodim ljubav. Niti bi sebe na to prisiljavao."

"Ja te volim." Njegov ton bijaše poput tona doktora koji pokušava nešto objasniti pomalo priglupom pacijentu. "Volim te, volim brak s tobom, ne volim nikog drugog. Sjetio sam se poslati ti ruže. Mi smo zajednica, prošli smo toliko stvari zajedno. No, postoje ograničenja unutar svake zajednice, postoje neke stvari za koje je najbolje da nitko ne zna." On dodirnu svoju leptir mašnu. "Možeš kazati da je bolje neke ladice držati zaključane, možda i ti imaš koju zaključanu ladicu. U svakom slučaju, jako mi je žao što sam svoju ostavio otvorenu. Bilo je to glupo, nepažljivo i ja se ispričavam. Molim te da to zaboraviš."

"Zaboravim", ona kaza s nevjericom. "A ti ćeš i dalje nastaviti s tim stvarima. Ne, žao mi je, ali ja to ne mogu. Možda sam izvan događaja, možda sam staromodna, ali ne mogu to učiniti, ne sada kad znam što se dešava. Kažeš da postoje stvari koje ne možeš kontrolirati, pa tako je to i sa mnom." Ona ponovi gorljivo naglašavajući: "To mi se gadi, razumiješ li. Ovo što ti činiš, meni se gadi."

On kimnu, i reče s mirnoćom koja je u prvi mah iznenadi, a onda naljuti. "Pa, što onda predlažeš?"

Da je mogla stvari istjerati na čistac, rekla bi: Ja ne predlažem, već znam. A znam da ne želim ovu kuću i ovaj život. Nikada to nisam ni željela. Želim se vratiti u ulicu Doyle, u kuću s brojem, želim jednostavan život i djecu i premda nikad neću imati djece, opet želim jednostavan život, ali najviše od svega želim voljeti i biti voljena, a ti mi nikad nisi pružio takvu vrstu ljubavi, a niti sam je ja pružila tebi, ali mislim da sam je sada našla i ne želim je pustiti.

Međutim, nije rekla ništa slično tome. Riječi su potekle iz njenih usta, riječi koje je iznenadiše kad ih je izustila: "Želim razvod."

Kad je ponovila riječ "razvod", očigledno se oslanjajući na njegovu mirnoću koja ju je ujedno i ljutila, ona kaza samouvjerenije: "Moraš mi dati razvod. Tada čini što te volja, budi sa svojim mornarom i ostalima, ako je to ono što želiš." Više se nije ustručavala spomenuti ime "To mi se ne bi sviđalo." Na ovo je zavikala te ga upitala da li on misli da se njoj sviđa to što je o njemu saznala. On strpljivo ponovi: "To mi se ne bi sviđelo, a reći ću ti i zašto. Neki ljudi s kojima radim sasvim su u redu, ne tiče ih se što činiš, ukoliko time ne štetiš njima samima. Ali, ostalima, kao recimo onima iz Rotary kluba, to se ne bi sviđalo. Kad je u pitanju razvod, glasine se odmah šire, a Wyfleet nije London. Bilo bi to loše za posao. Uza sve ostale probleme."

Ona ga pogleda ne vjerujući svojim ušima. "Znači, morala bih ostati u braku s tobom, jer ukoliko se razvedem od tebe, to će se loše odraziti na tvoj posao. Baš šteta, ali morat ćeš to preboljeti."

"Mislim da neću. Ne bih ti dopustio da to učiniš. Odnosno, mogao bih te spriječiti." Osjetila je kako ljutnja u njoj raste uslijed njegove samouvjerenosti i mirnoće. "A sud će lijepo dobiti dokaz o onome što radiš sa svojim prijateljima, ili kako ih već zoveš. Neće li to biti loše za posao?" On odmahnu glavom. "Nemoj se zavaravati, da ne bi..." započela je, no on je prekine usred rečenice.

"Rekao bih da svi mi imamo svoje zaključane ladice. Ja znam što se krije u tvojoj." Zar je moguće da je saznao za Bilh/ja Gaya? Ubrzo je otkrila daje u krivu. "Mislim da ti se ne bi svidjelo da sud sazna detalje tvoje veze s Hubertom Delawarom, ili možda bi? O tome kako je mala kurvica kako te je ujna nazvala, zavela Huberta, te namjerno ostala trudna ne bi li ga time prisilila na brak. Vjerojatno ti ne bi bilo milo kad bi se tvoj prljavi veš iznio pred sud. Tvoj ujak i ujna rekli su mi to kad sam zatražio njihov blagoslov za naš brak. Znaš li što je Stari rekao kad sam mu to prenio? Rekao je: 'Ona nema novaca, a usto je i drolja.' Onda je dodao da to što si drolja i nije tako loše po mene, budući mi baš nešto takvo i treba. No, na kraju nije ispalo tako, ili je?" Odjednom je zvučao poput Starog kad je rekao: "Nema smisla plakati nad time. Ja ti samo iznosim činjenice. Ocrniš li ti mene, ocrnit ću i ja tebe."

Konačno je shvatila onu ključnu, nevjerojatnu stvar. "Ti si znao. Čitavo vrijeme si znao. Kad si bio onako sućutan, a ja sam mislila da ti se sviđam i da me voliš, ti si me u stvari samo žalio. Je li to bilo posrijedi?"

On kaza skoro ravnodušno: "Ako tako želiš."

"Ali nije tako kako ti govoriš. Hubert je bio tako mio i drag, moja ujna je bila užasna, a ja nisam znala što radim. Moraš mi vjerovati. Mislim ... pa valjda si i onda znao što je posrijedi."

On reče blago: "Naravno da jesam. Inače se ne bi htio oženiti za tebe. I sada ti vjerujem. Samo ti govorim na koji način bi to moglo ispasti. Možeš zamisliti kakva bi ti pitanja postavljali."

"I ti bi to učinio, prouzročio mi takvu patnju?" Gledao je u nju mirno, šuteći. "Ne samo da mi se gadiš, već te i prezirem."

On dodirnu leptir mašnu i po prvi puta pokaza nestrpljivost. "Ponašaš se histerično i glupo. Pokušaj biti razumna."

"Razumna? Nakon tvojih prijetnji, govoriš mi da budem razumna?"

"Ti si meni prijetila, a ja sam samo reagirao na to. Ali, vjeruj mi, nije mi to želja. Kad sam ti rekao da smo zajednica, tako sam i mislio. No, postoje stvari koje se odvijaju izvan zajednice, i ja te molim da ih prihvatiš. I vjeruj da mi je naš brak važan."

"Posebice zbog Rotarv kluba."

"Nisam to trebao reći, ali tako je. On ima i poslovnu važnost. I ne bih mogao dopustiti da pukne."

"Samo me pokušaj zaustaviti." Ona ustade i uputi se hodnikom prema svojoj sobi, te se zaključa. Nakon minutudvije, začula je korake. On pritisne kvaku njene spavaće sobe. "Razgovarat ćemo o tome ujutro." Ona ne odgovori. "Kad o svemu razmisliš."

Tijekom noći imala je dovoljno vremena za razmišljanje. Vidjela je sebe na klupi za svjedoke, te podrugljivog čovjeka ljigavog lica, kojeg je zamislila kao Viktorovog odvjetnika, koji je teatralno postavljao pitanja o Hubertu, o njenim prijašnjim seksualnim iskustvima, te je li uživala u tome, zatim da lije njezin stav prema seksualnim odnosima u vlastitom braku bio uvijek, hm, kako da to sroči krajnje pozitivan. A onda je nastupio ključni trenutak, te se njegova podrugljivost pretvori u sladunjav smiješak, kad je upita: "Znate li za hotel Marvin, gospodo Lassiter? Jeste li ikad bili tamo? Jeste li se potpisali u knjigu gostiju neobičnim prezimenom Smith?"

Prizor je bio jasan i nepodnošljiv. Potom se sjeti članka o plaćenom ubojici. Fosterov je plan propao, jer ga je čovjek s kojim je stupio u kontakt otkucalo policiji. No, ona će biti pažljiva, te se potruditi da plaćeni ubojica kojeg će ona angažirati bude profesionalac koji je neće otkucati.

Kod ubojstva u braku, muž ili žena prvi su osumnjičeni. Stoga ovo ne smije biti slučaj ubojstva ...

Sljedećeg jutra Viktor ju upita je li razmislila o svemu. Ona kaza daje. "I?"

Ona mu reče da je odlučila ništa ne poduzeti, pod uvjetom da on prestane viđati svoje prijatelje s fotografija. Ispod Viktorovih plavih očiju nazirali su se tamni podočnjaci, no sada dok joj se približavao, te su se oči sjajile. On poljubi vrh njene glave. "Ti si draga, uviđavna djevojčica. Rekao sam ti prošle noći da smo zajednica."

"A ti ćeš se prestati viđati s onim prostitutkama na fotografijama?"

"Teške riječi. I nisu točne. No, budući ti tako želiš, da, prestat ću. Drago mi je zbog toga. Predugo smo zajedno da bi sada prekinuli."

Da li je on vjerovao vlastitim riječima? U svakom slučaju to više nije imalo nikakve važnosti. Ona se naprosto složi s njim.

Stigla je u Marvin nekoliko minuta ranije. Metuzalema s tupeom zamijenio je neki tip jakih čeljusti i čekinjaste brade, te tako izbrijane glave, da su mu iz tjemena izbijale kraste. Kad se je potpisala u knjigu gostiju, on joj reče: "Trebali bi napisati i adresu." Ona mu reče da do sada to nije činila. Njegove male, hladne oči promatrahu je nekoliko trenutaka, a onda on kimnu glavom. "U redu, vidim da je netko već prije upisivao vašu adresu. Ja ću je samo prepisati."

Htjede ga upitati kako to da znaju za njenu adresu, no onda shvati što je pod tim mislio. "Možemo li dobiti istu sobu, broj šest?"

"Zašto ne. Ključ je ovdje." On joj preda ključ, kamena izraza na licu. Ponovno se suočila s vlažnim mrljama u sobi, oguljenim tapetama s voćnim uzorkom, te dok je promatrala opuške cigareta u pepeljari i prljavi ručnik u kupaonici, ona pomisli: Ovo mora prestati. Ne mogu to podnijeti.

A, opet, znala je da se ne može odreći Billvja Gaya. Rješenje tog problema bio bi znači Viktorov nestanak, a ključ tog rješenja plaćeni ubojica koji će ga ukloniti.

Razmišljala je o tome, dok je sjedila na krevetu, promatrajući svoj lik u napuklom ogledalu, ispitujući tragove godina, grizući svoje blijede usne ne bi li im povratila boju. Izgledam poput sredovječne domaćice, mislila je, što uostalom i jesam. No kad skinem odjeću izgledam mlađe, što mnoge sredovječne domaćice ne mogu za sebe reći. Ona pogleda na sat i vidje daje prošlo deset minuta od tri sata. Pomislila je daje možda posrijedi nesporazum, on je otišao u Zeleni dijamant, umorio se od zvonjave pred njenim vratima i vratio u Ronovu garažu. U mislima je ponovno prevrtala detalje njihova telefonskog razgovora, sjetivši se kako joj je rekao: "Žalim, ali ne mogu", te zaključila da mu je vjerojatno dosadila te da zato i ne želi doći. Začula je kucanje na vratima petnaest minuta do četiri sata. Kad je otvorila vrata i ugledala ga, nije čekala na objašnjenje već mu se objesila oko vrata, briznuvši u plač.

Riječi koje su trebale iskazati poniženje koje je u sebi osjećala, ostanu nedorečene. Umjesto toga, ona mu u isprekidanim

rečenicama ispriča da ga voli, daje čeznula za njim, jer dogodile su se užasne stvari.

"Hej, polako. Osjetio sam da si uzrujana još dok smo telefonski razgovarali. Pa, što se dogodilo?"

Ona puhne kroz nos i obrisa oči. "Bože, izgledam grozno. Zašto si tako zakasnio? Mislila sam da nećeš doći."

"Nisam mog'o doć' ranije. Neka glupa krava, na satu vožnje, stisnula je pred semaforom gas 'mjesto kočnice i zabubala se u Kavalijerija ispred nas. Vlasniku auta to nije bilo drago, ona je postala histerična, a Ron je rek'o da sam treb'o zaustavit' auto s duplom kočnicom. Pa, dobro, rek'o ja njemu, pokušaj ti stiskati prokletu kočnicu, dok ti neka stara krava svojom debelom nogetinom stišće gas na devedeset i vrti neki svoj prokleti film. On je nešto promrljao, u stilu, kol'ko će ga to koštati, a ja mu rek'o što ima veze, ionak' si osiguran. On je rek'o da će mu sad falit' auto dok je ovaj na popravku. Ja sam mu onda rek'o još par stvari, na što je on dodao da se ne moram više vratiti. 'Im'o si tešku noć, a ja proketo težak dan', otprilike tako je rek'o."

On sjedne na krevet, prekrivši rukama lice. Izgledao je poput petnaestogodisnjaka. Tada joj reče: "Ispričavam se zbog svog izražavanja", a ona uzdrhta od oduševljenja. Upita ga da li se kani prijaviti na burzu. "Vjerojatno, ne. Vidiš, neki moji prijatelji trebaju pričuvne vozače za obavljanje nekih poslova. Ne moraš ispunjavati nikakve formulare, traže te samo broj telefona. Šteta je samo što se novac troši na te stare krtije."

On potapša krevet. "Hajde, dođi." Ona sjedne kraj njega i on je poljubi, bez ljutnje ili strasti, već nježno, pa joj reče: "Hajde, sada, reci mi, o čemu se radi?" Došavši do ključne točke ona shvati da joj je teško. Međutim, ne bijaše joj teško objasniti mu ono stoje Viktor radio, već ga natjerati da shvati odbojnost koju je uslijed toga osjećala. "Pa dobro, on je peder. Ništa strašno."

"Sam si rekao kako si se uzrujavao kad su te djeca u školi zafrkavala..." "Da, da, dobro, bio sam ipak klinac, nisam im želio biti na piku. No, opet, poznajem neke pedere, nisu mi doduše prijatelji, no ne stvaraju mi nikakve probleme."

"Ne radi se samo o tome." Bilo joj je teško objasniti mu. "On je ... njegov cijeli život je laž, lagao mi je tijekom čitavog braka."

On je pomiluje po ruci. "Ne shvati me krivo, no ti mu vraćaš istom mjerom, kako mi se čini."

"Da, ali..." Ipak, to nije bilo isto. "Fotografije su užasne. Pretpostavljam daje on mazohist, voli biti u ulozi roba, uživa kad ga se na nešto prisiljava."

"Pa, dobro, bolje on, nego ja." On je poljubi i gurne na krevet. "Ja ne želim biti ni rob, ni gospodar. Želim se prepustiti i uživati, prepuštajući i tebi izbor, a koliko vidim to ti odgovara." Prepustila se njegovom milovanju, uživajući u tome. Poslije toga osjećala je zadovoljstvo i smirenje, kao daje otkriće o Viktoru posve nebitno. No, opet, znala je da nije tako. Ljubav, padne joj na pamet dok se vraćala iz Marvina, ne rješava probleme već ih stvara. Isto tako, ljubav postavlja zahtjeve, koji se moraju ispuniti u svrhu njena opstanka.

Tijekom noći njen um se razbistrio, i rješenje se nametnulo samo od sebe. Znala je da ukoliko želi u to uvjeriti i Billvja, mora biti oprezna, te ga ne smije uznemiriti ili uplašiti. On mora sam doći do rješenja.

Stoga mu je oprezno rekla: "Rekla sam Viktoru da želim razvod, no on nije pristao."

On otpuhnu kolut dima. "Zaista, a zašto ne?"

"Kazao mi je da bi to naštetilo poslu. Naime, nekim njegovim klijentima iz Rotarv kluba to se ne bi svidjelo. U stvari, mislim da je zabrinut zbog glasina koje bi se vrlo brzo proširile, a što njemu svakako ne bi išlo u prilog."

"Može biti."

"Rekao mi je da bi on dobio slučaj. Ispada da on zna ono što sam ti ispričala neki dan, o Hubertu."

Na trenutak izgledalo je kao da ne shvaća, a onda je rekao: "Hubert, a da, pobačaj i tako to. A ona tvoja stara ujna ... nikad nisam čuo za nikog poput nje. Znači, on igra prljavo."

"Mogao bi unajmiti privatnog detektiva koji bi nas razotkrio. Ti bi morao doći na sud i svjedočiti."

"A, tako? Dobro, možemo se dogovoriti što da kažem, pa ću to i reći. Sto god želiš." Kako je mogao biti tako naivan i ne shvatiti što mu ona pokušava sugerirati, na indirektan, zaobilazan način. "Ne mogu više živjeti s njim."

"No, on veli da moraš."

"Ali ne mogu, razumiješ li?"

On zbacila plahte sa sebe. "Moram ići na pi pi."

Vrativši se, navukao je bokserice, te stao ispred nje, malo se mršteći. Kako je mogla pomisliti da izgleda obično na prvom sastanku, kada je sada pri pogledu na njegovo tijelo hvata nesvjestica. On reče: "Stvarno sam glup, kad nisam shvatio što mi pokušavaš reći."

Ona mu pažljivo reče: "Ti i ja mogli bi biti zajedno čitavo vrijeme, da li bi to želio?"

"Da, to bi bilo izvrsno."

"Kad ne bi bilo Viktora, mogli bi biti zajedno."

"Da? Pa, bilo bi to dobro. Premda, tako nije."

Zašto nije razumio, kad je to bilo tako jednostavno i očigledno. Ona nastavi. "Pričao si mi o nekim prijateljima... znaš već kojima ... onima koji su tvog oca...mislila sam, možda znaš nekog..." Ona spusti glas, no odahnu, kad on kininu glavom. "Shvatio sam, no, vidiš, ono s tatom, bio je poseban slučaj. Naime, postojao je razlog za to, a ovdje ga nema, razumiješ li?" On se ispravi: "Ne bi bilo razloga da se to učini. No, kad bi i postojao razlog, on bi se opet nakon toga pojavio. Smjestimo li ga u bolnicu, on će iz nje izaći."

Pokušala je govoriti, no glas je izda, te je izgledala poput ribe na suhom, hvatajući zrak, a onda se nekako sabere, te mu kaza: "Razlog bi postojao. Tko god bi to učinio, bilo bi mu plaćeno." Sljedeće riječi bijaše joj još teže izgovoriti, no ipak ih je izgovorila. "Tada bi nas dvoje mogli biti zajedno. Jer njega više ne bi bilo."

Zavladala je tišina. Njegove oči gledale su direktno u nju, te se tako doimahu ogromnima. Stoje u njima vidjela paniku, zaprepaštenje ili prihvaćanje?

Nije je dugo ostavljao u dvojbi. "Hej, pa to je posve ludo", rekao je.

Na ovo, odahnula je poput pčele na dolazak proljeća i riječi potekoše iz nje, te mu ona kaza da on ne bi bio osobno upleten u to, budući bi to učinio netko drugi, netko od njegovih prijatelja, netko tko je već radio takve stvari ili nešto slično tome, netko kome je potreban novac, a to mora biti pažljivo isplanirano, jer naravno, sumnja ne smije pasti na nju, nesreća bi možda bila najidealnija, neka vrsta nesreće, te tako nitko ne bi bio osumnjičen. Gledao je u nju sasvim mirno, dok je to govorila, istovremeno oblačeći traperice i majicu na kojoj je velikim slovima pisalo: "Naprijed naši".

Glas je izda i ona zašuti, obeshrabrena izrazom na njegovom licu.

"Njegov otac", ona započe, "je umro, a bio je prilično imućan. Viktor će sve naslijediti. Mogli bi otputovati, otići u Kaliforniju. Tamo si ionako želio otići."

On ponovno reče: "Ludo, to je sasvim ludo. Nema šanse da to učinim."

"Rekla sam ti, ne bi ti to učinio."

"Da, da, rekla si da bi to učinio neki moj prijatelj. No, kao prvo, nemam prijatelje koji se bave takvim stvarima, a drugo, kad bih i imao, policija bi im odmah ušla u trag, te bi začas bili otkriveni."

"Nisi me pažljivo slušao. Rekla sam da moramo to učiniti tako da nitko ne bude osumnjičen."

"A kako ćeš to onda učiniti? Ma zaboravi." On joj se približi, primi za ramena i protrese je, ne ljutito već srdačno, kao da je ona neka balavica od koje je stariji petnaest godina umjesto obratno. "Ono što mi imamo je dobro, stoga uživaj u tome. Ja sam na tvojoj strani, ti si moja Judy, sve drugo ostavi na miru, dobro?" Ona mu kaza puna nade: "Ali, bilo bi novaca..." te zašuti kad je on odmahnuo glavom.

"Ti čak nećeš ni razgovarati o tome."

"Nemamo o čemu razgovarati. Ne želim ići ponovno u zatvor, rekao sam ti već."

A mogli bi tamo završiti."

Kasnije je razmišljala o stvarima koje mu je mogla reći. Mogla gaje pitati zašto se toliko žuri, kad ionako više ne radi, mogli su se zato ponovno razodjenuti, ili mu je mogla kazati da će plaćenik za svoj posao dobiti mnogo novaca, no ništa od toga nije rekla. Umjesto toga upitala ga je kad će se ponovno vidjeti, a on joj je rekao kako se mora potruditi da dobije neki stalni posao, no da će je nazvati i pobrinuti se da to bude tijekom radnog dana kad je sigurno da će biti sama doma. Nakon toga o ničem više nije mogla razmišljati, osim o tome kako gaje izgubila.

"Znači tako", reče narednik Ewbank. "Konačno smo se odlučili, jesmo li? Dugo ti je trebalo, izgubio sam zbog tebe mnogo vremena, znaš li to, zajebantu jedan?"

"Žao mi je", reče Godfrev Jackson, no njegove riječi prije su nalikovale šapatu. "Žao mi je da sam vam prouzročio toliko nevolja."

Radi se o tome, da sam već i prije bio u nevolji, pa sam stvarno mislio ...“

"Pa si mislio da više nisi pod prismotrom i da ćeš se izvući. Znaš što, momče, pomalo si jadan. No dobro, završimo s tim.“

"Jadan" je bila sasvim adekvatna riječ za Godfrevja Jacksona. Bio je on sramežljiv tridesetogodišnjak koji je živio sa svojom majkom udovicom. Godfrev je u svakom pogledu bio uzoran član društva, osim u jednom koji ga je uvaljivao u neprilike. Nije se mogao suzdržati od krađe kad bi mu se za to ukazala prilika. Pri pogledu na jaknu obješenu u uredu ili ormariću, pohrlio bi u potrazi za novčanikom koji bi onda ispraznio do zadnjeg novčića. Ručna torbica i lisnica ostavljena na stolici pet minuta imale su za njega magnetsku privlačnost. Ako bi ostao sam u kući nekog prijatelja, na prstima bi se uspinjao do spavaće sobe ne bi li našao kakav novac ili makar sitniš, slučajno ostavljen u jaknama, torbicama ili lisnicama.

Godfrevjevi prijatelji (naime, neke je uspio zadržati, jer je unatoč svemu bio simpatičan), shvatili su da ne smiju novac ostavljati na vidiku, no muškarci i žene s kojima je u nekoliko ureda radio kao službenik pri isplati, službenik u računovodstvu i pomoćnik računovođe bili su već manje oprezni. U početku je jednostavno gubio poslove kad bi te krađe bile otkrivene, zatim je bio izveden pred sud te je dva puta dobio uvjetnu kaznu, a jednom mu je bila izrečena i kazna zatvora. Spremno bi, čak i željno prihvaćao psihijatrijske tretmane, u svrhu liječenja, kako je njegova majka to običavala zvati Godfrevjeve male slabosti, koju je jedan psihijatar doveo u vezu s činjenicom da se Godfrevju u djetinjstvu nije davao džeparac. Otkad je izašao iz zatvora prije osamnaest mjeseci činilo se da je konačno započeo pošten život, obavljajući uredske poslove koje mu je isposlovaio dodijeljeni mu nadzorni djelatnik.

Kad je, međutim, netko od nazivatelja posebne linije javio da je u blizini Ljubavnog gnijezda vidio čovjeka kako bježi negdje prije podneva, u vrijeme približno odigravanju ubojstva, te dao opis koji je manje ili više odgovarao Godfrevju, policija ga je pozvala na ispitivanje. Glupavo je rekao daje u to vrijeme bio na poslu, no istraga je otkrila da je posao izgubio prije tjedan dana, pošto su ga zatekli u garderobi gdje uredsko osoblje nema što tražiti budući je mjesto pridržano za radnike u pogonu. Tad je Godfrev rekao daje bio

kod kuće, no priču nije potvrdila njegova majka, koja je mislila kako on još uvijek radi. Nakon tri sata ispitivanja servirao je vjerodostojnu priču naredniku Ewbanku. Otišao je od kuće u uobičajeno vrijeme, ne usudivši se kazati majci daje dobio otkaz, a onda je malo vrludao po gradu, popio šalicu kave, javio se na burzu, te otišao do Burlev Commona, gdje je ugledao tijelo pokraj ceste. Bilo je to negdje oko pola dvanaest ili možda malo ranije. On je mislio da se radi o nekom pijancu koji je zaspao na putu, no ispalo je daje čovjek mrtav, a on nije mogao odoljeti svojoj napasti. Dovukao je tijelo do jarka gdje je bilo i nađeno, te se dao u potragu za novcem, no uspaničio se kad je ugledao dva ili tri auta u prolazu, bojeći se da će ga zaustaviti i početi ispitivati. Dao je petama vjetra i uspio pobjeći.

"Govori istinu", kazao je Ewbank. "Već smo i prije s njim imali posla, taj ne bi ni mrava zgazio, a kamoli nekog napao. Nismo baš mnogo uznapredovali." "Malo ipak jesmo", rekao je Craxton. "Uspjeli smo suziti vrijeme. Sada znamo da se to moralo odigrati između deset i pola dvanaest, gotovo sigurno oko pola dvanaest budući da automobili tamo ipak prolaze te bi se sigurno netko zaustavio da je vidio tijelo koje leži kraj ceste."

"Možda se to dogodilo par minuta prije no što je stigao Godfrev."

"No zločin se odigrao možda negdje drugdje, možda u autu. Sigurno se nije zbio u Ljubavnom gnijezdu. Moramo pronaći auto, koji je negdje oko pola dvanaest bio kod Ljubavnog gnijezda."

Troje vozača došlo je u postaju odgovarajući na drugi radio poziv. Svi su ubrzo razriješeni sumnje.

DIO

TREĆI Plaćeni ubojica Tjedan dana poslije imala je zakazan ručak s Debbie. Niti ona niti Viktor nisu spominjali fotografije kao niti razgovor koji su vodili zbog njih kad ih je Judith pronašla. Viktor je bio veseo, obziran, s vremena na vrijeme zabavan i očito ljubazan kao što je oduvijek i bio ili se barem činilo da jest. Što se nje tiče, trudila se igrati sličnu odgovarajuću ulogu žene koja prihvaća muževljeve sitne grijeha, kao stvar prošlosti, te je spremna zaboraviti i oprostiti mu.

Ponekad se pitala zašto čini upravo ono što on od nje očekuje, no shvatila je da joj nedostaje hrabrosti za bilo kakvu odlučnu akciju, poslije koje bi, nema sumnje, uslijedio kraj njene veze s Billvjem. Viktor joj se gadio, no koja bi svrha bila ostavljati čovjeka koji se spram nje sad odnosi ljubaznošću stranca, kad ionako nema nikog

tko je voli i kome bi mogla otići. Sada je znala da nikad prije nije bila zaljubljena te je osjećala daje odbacila jedinu stvar koja je njenom životu davala smisao. Kad je zazvonio telefon, živci su joj podrhtavali i ruke su joj se tresle kad se javila, no to nije bio poziv kojem se nadala. Došla je Patty s Derekom te joj rekla da izgleda slabo. "Izgleda da ste bolesni, no nije tome za čuditi se. Sad ima puno ljetnih virusa. Carl je isto obolio." Judith je upita da li je trebao kućnu njegu. Patty se nasmija: "Što bi ja to znala, ak' je treb'o nema sreće. Rocky se vratio i Carl se je mor'o iselit' što mu se nije baš sviđalo. Rocky je bio u Amsterdamu i gledajte što mi je donio." Pokazala je zlatnu ogrlicu, na prvi pogled sličnu onima izloženim u Wyfleetskoj zlatarni. "Četrnaest karatna, Rocky ju je dobio vrlo povoljno. Kupio je nešto i Dereku. Derek, pokaži što ti je Rocky donio."

Derek, koji je sjedio s njima u kuhinji i jeo krafnu, pokaza klauna na navijanje koji je dizao šešir i radio salto. Judith ga upita da li mu se sviđa poklon.

"Dobar je valjda, no htio sam igricu." Judith mu kaza da ih vjerojatno nisu imali u Nizozemskoj.

"Naravno da jesu, svugdje ih ima." "Derek, oduzet ću ti klauna." "Briga me."

"I reću ću Carlu kad se vrati, pa će ti dati jednu za uho."

Derek učini podrugljivu grimasu te ode gledati televiziju. Judith upita kamo je otišao Carl.

"Ne znam, mog'o bi biti bilo gdje, ima on kamo otići. Pomalo mi je već i mučno od njega. Cijelo vrijeme visi okolo i govori daje dekintiran. Pa mislim, svi bi mi bili dekintirani da se okolo smucamo k'o psi lutalice i trošimo novac drugih ljudi. On to naziva posudbom, a Rocky kaže da bi Carl dao novac da ga ima, samo ga nikad nema. Rocky je tako blag. Carl je dobro proš'o s njim."

Znala je da je pitanje glupo, no jednostavno ga je morala postaviti. "Kad Rocky ode, hoće li se Carl vratiti?"

"Da, osim ukoliko ne nađe kakvu kravu muzaru od koje će izmusti novac na biljaru. No, da, ako će htjeti, vratit će se."

"Kazala si da ti je mučno od njega, no ako se vrati, hoćeš li spavati s njim?" Ispod kovrčica kose koju je Patty sad nosila preko čela, piljila su u Judith dva oka kao u začuđene životinjice. "Naravno da hoću, mislim, moram, u to nema sumnje. No, mislim da sam vam to i

rekla, Carl zna biti, kako vi to kažete, romantičan. Ali je i težak. Kad je bio u onoj družini 'Legija stranaca', znate već, pričala sam vam o tome, znali su zbilja sudjelovati u tučnjavama, a ne samo prikazivati predstave o tome. No, on zna biti tako drag i pridobiti te za ono što se njemu sviđa baš poput glumca, pa, uostalom i bio je glumac. Ali je i težak. Bio je u zatvoru zbog nanošenja teške tjelesne ozljede." Kazala je to kao daje zatvor nagrada za zaslugu. "Naravno, Rocky nije takav, Rocky je mio. Ne znam kog' volim najviše. Carl je uzbudljiv, premda me ponekad stvarno raspiz ..." Ona se zacrvni: "Oprostite, žao mi je", te se ustane od stola i uključi usisavač.

Te riječi možeš čuti svakodnevno na televiziji, mišljaše Judith. Da li je Patty smatra kakvom starom curom koja je šokirana takvim izrazima? Možda. Ili osjeća da ne bi smjela rabiti takve fraze kad razgovara sa svojom poslodavkom. U svakom slučaju, takva je bila Patty, ugodna djevojka, dobra majka, niti lijena, niti neuredna, ali opet, jaz koji je dijelio njen način razmišljanja i izražavanja od Judithina, bijaše nepremostiv.

Na putu prema ručku s Debbie, skrenula je s ceste i ušla u Estate. Naselje je izgradilo Vijeće prije pet godina, u vrijeme kad je odbojnost prema stambenim zgradama dosegla kulminaciju. U Wyfleetu nije bilo nebodera, budući se javnost prilično uzburkala izjavama da pravi Englez može biti sretan jedino u svojoj vlastitoj kući, s vlastitom tratinom i prednjim ulazom, što je očito imalo utjecaja na Vijeće. Iz tog razloga, dakle, nije bilo nebodera u Estateu već mnoštvo malih kuća od crvene cigle koje su se razlikovale samo u sitnim detaljima, a nalazile su se u ulicama koje su sve nosile imena cvijeća.

Ta umjetna tvorevina doimala se poput nekog labirinta iz kojeg je bilo, kako je Judith kasnije otkrila, teško pobjeći. Ulazak je, međutim, bio lagan. Prošla je kraj ploče na kojoj je pisalo "Orchard Estate", ispod koje je bio raspored na koji je, kako je kasnije otkrila, trebala obratiti pažnju, te krenula prema ulici Iglica koja se granala u tri smjera po nazivu Ruža, Vučina i Narcisa. Ona odabra uličicu Narcisu koja se dijelila na Daliju i Kokotića, krene Kokotićem u Magnoliju, a na kraju Magnolije vidje ulicu Božura i Astre. Skrenuvši u Astru, ponovo se nađe u ulici Vučina, te stade tražiti ulicu Iglica i Narcisa koje su nekim čudom nestale. Sve kuće imale su po dva kata čija je veličina varirala, s time da je svaka imala vlastiti ulaz i maleni

virt. Nije bilo garaža, te su na ulicama bili poredani parkirani automobili, od kojih je većina bila stara između pet i dvadeset godina. Bilo je tu Fordova, Austina, Vauxhallsa i Volkswagena ispremiješanih s Buickima u vrlo lošem stanju, Jaguarima, te autima koje već godinama nije vidjela na cestama, kao Acs, Morgans i Singer koji su se radili prije kojih tridesetak godina. Po skupini muškaraca okupljenih oko automobila s kopicama na glavi koji su nešto prčkali po mašinama, radili nešto sa zavijačima, okrećući motore, mijenjajući gume, jedan je čak mijenjao i registracijsku tablicu mogla se vidjeti uobičajena aktivnost u Estateu. Nije znala Billjevju adresu, no Patty je živjela u ulici Zumbula, te se stoga zaustavila kraj četvorice dječaka koji su se zagledali u mašinu starog Triumph, otvorila prozor, te ih zapitala kako da dođe do ulice Zumbula. Jedan od njih, dječak zalizane kose, od možda kojih šesnaest godina približi joj se keseći. Nejasno je nešto promrljao što ona nije razumjela, te mu rekla: "Bojim se da te nisam dobro čula." On se okrenuo prema svojim prijateljima i rekao: "Ona se boooji dame nije dooobro činla, ou Bouže, bašmije žaou." Iskrivljenim glasom kojim ju je imitirao on reče: "Renkao sam da unđeš u kunću pa ćeš dobiti što tražiš." Njegovi prijatelji prasnuše u smijeh. Ona stavi auto u brzinu i odjuri, naglo kočeci da izbjegne ženu koja je prelazila ulicu držeći u rukama košare pune namirnica. Judith se zaustavi te je upita za put prema ulici Zumbula.

"Morali bi biti malo pažljiviji, do vruga." "Žao mi je."

"Na kraju ove ulice lijevo, onda opet lijevo na raskršću, druga desno od Tratora, onda dolje prema Orhideji, druga lijevo je ulica Zumbula." Ona uđe u svoj ulaz prije no što joj se Judith uspjela zahvaliti i pitati je nešto određenije.

Ulica Zumbula bila je kao i sve druge ulice. No, što je očekivala? Lagano je kružila ulicama gledajući lijevo i desno ne bi li spazila Patty ili Dereka, no kuće okretahu prema njoj svoja prazna crvena lica. Kad je napokon pobjegla iz Estatea, nakon što se dva ili tri puta našla u slijepoj ulici, iscrpljena od zaobilaženja automobila, disala je tako duboko kao izmorena od kakve duge utrke. Estate nije odavao poseban znak siromaštva, nije bilo ničeg neobičnog u njemu, osim broja parkiranih automobila, no opet nešto u onom bloku kuća u ulicama s tim cvjetnim nazivima, kao da ju je plašilo. Kad bi se ta

imena preko noći pomiješala, kako bi itko mogao razlikovati ulicu Kokotića od Božura, Magnoliju od Zumbula?

Zakasnila je u Luigijev bistro. Debbie ju je kritički promatrala te je upitala što se desilo. Objasnila joj je da se vozila oko Estatea.

"Zbog čega? Jesi li poludjela?"

"Jednostavno sam ga željela vidjeti, pa sam se izgubila. Odnosno, skoro sam se izgubila."

"Ali Estate... mislim, pa to je zadnje mjesto koje bi bilo tko sa zdravim razumom želio vidjeti. To je smišljeno samo zato što se mnogi ljudi tamo sasvim dobro snalaze." Na trenutak je izgledala zbunjeno, a onda promijeni temu. "Znaš što, ti izgledaš poput prave, krasne wyfleetske domaćice udane za krasnog wyfleetskog poslovnog čovjeka ili kakogod ga već zoveš, no ispod površine si malo ćaknuta. Zato mi se i sviđaš."

Ona ništa ne odgovori, no kad su naručile jelo, reče: "Da li ti zaista tako razmišljaš o Viktoru i meni? Ti misliš da smo mi dragi, sasvim obični ljudi?" "Pa, da. Zar niste?" Njene tamne oči postadu oštre.

"Sjećam se da si mi rekla da dobivaš želju za 'tim' svakih šest mjeseci te onda napraviš nešto povodom toga. Da li si to stvarno mislila?"

"Da, draga. No, ne očekuj da ćeš čuti živopisne detalje."

"Ne očekujem, samo, tebi je to sve igra? Nije li tako?"

"Zdrava tjelovježba, nema bolje." Ona pokaza svoje male bijele zube. "Da lije to ispovijed na vidiku? Ne želim čuti imena, no da li sam u pravu kad mislim da moja draga, poštena prijateljica Judith ima flert?"

"Možda. Nisam željela pričati o tome, ali..." Stoje to bilo? Njen um usredotoči se na boje, čisto roza i sivu, male lampe, imitacije Tiffanvja koja je bacala slabu svjetlost na njihov stol, crvenobijelu boju stolnjaka s kockastim uzorkom, roskastu boju Debbienog koktela od račića i zelenu koru svog avokada.

"Ako ne želiš pričati, zašto si uopće bilo što natuknula?" Oštre riječi popratio je smiješak. "Čudno, zar ne? Činim neke stvari koje ne bi smjela, ali ovo gore tvrdo je k'o orah." Ona potapša svoju glavu. "Vrlo sam praktična i razborita, što mi je još i tata običavao reći. Znaš, ti si recimo sva zatvorena, ali u tebi, kako vidim, sve ključa. Nije li tako, je li doktor Debbie u pravu? No dobro, draga, neću zabadati nos,

govorim ti samo da činiš što te volja, ali nemoj učiniti neku glupost. Imaš dobar brak, stoga pazi da ga ne pokvariš. Što je tako smiješno?" Judith se stade smijati, bespomoćno smijati, jer su Debbiene riječi bile toliko nalik Annabelinim, a toliko daleko od stvarnosti. "Ma radi se o tome, da mijе to već netko rekao. A vidiš, to nije istina."

"Viktor švrlja okolo?"

Kako da na to odgovori? Jednako kao što nije željela iznositi detalje o Billju, niti spominjati njegovo ime, tako je osjetila kako ne može reći ništa o Viktoru, pa stoga samo kaza kako pretpostavlja da je tomu tako.

"Ti samo pretpostavljaš? To je tako ili nije. Stvarno znadeš pobuditi žensku znatiželju. Želiš da ti kažem kako održavati tajnu vezu u pet lekcija, nije li tako?"

Pa, to ovisi o drugoj strani, no ako se radi o nekom koga znamo, a ja mislim da se radi, onda oboje morate biti vrlo pažljivi..."

Nastavila je sa savjetima koji su nesumnjivo bili razboriti, o izbjegavanju pisama i telefonskih poziva, o ugovaranju sljedećeg sastanka na onom prethodnom, no ništa od toga ona nije željela čuti, pa stoga prekinu Debbie, te je upita da li se ona još uvijek bavi tim stvarima primjenjujući uvijek vlastite savjete. Kad ju je to upitala, postade svjesna boli u svom prstu, te vidje kako jednom rukom toliko steže drugu, da joj se zaručnički prsten koji joj je Viktor poklonio duboko urezao u kožu.

"Draga, vrlo si napeta, ali dobro, kad već želiš znati. Kod mene ti to nije ništa ozbiljno. Samo, neka vrsta želje. Prije par mjeseci bili smo kod Bradenovih. Održavala se velika večernja zabava. Clive je vrlo privlačan muškarac, ne misliš li tako? U svakom slučaju, on mi se uvijek sviđao, a znam da sam se i ja njemu, premda, naravno kod muškaraca je to drukčije. Uglavnom, uhvatila sam Cliveov pogled, on je znao što mu želim reći, slijedio me van, a potom odveo u spavaću sobu, i dvadeset minuta poslije vratila sam se na zabavu, osjećajući se mnogo bolje."

"Ja to ne bih mogla učiniti."

"Sigurna sam da ne bi, stoga kakve ima koristi što ti to govorim. Budi oprezna, to je sve što ti želim reći. Mislim da bi trebale prestati o tome razgovarati, jer od toga postaješ još napetija. Uglavnom, nešto

sam ti željela reći, zbog čega sam te i pozvala na ručak. Kunem ti se, ne znam o čemu se radi, pa nema smisla da me pitaš, ali ti poznaješ onog policajca Craxtona?"

"Išla sam s njim u školu, kad smo bili djeca, to je sve."

"U svakom slučaju, poznaješ ga. On je nešto rekao, u stilu kako će Viktor zapasti u nepriliku."

"Ne. Rekao je daje vjerojatno na vidiku neka nevolja, te da bih trebala reći Viktoru da nastoji ne uprljati ruke. Pretpostavljam da se to odnosi na Burlev Common. To je sve. Prenijela sam to Viktoru, no on izgleda ne zna o čemu se radi."

"Ne znam ni ja. No Viktor je nešto natuknuo Johnnyju, pa Johnny želi da saznaš o čemu se radi."

Ona se zabljuje u Debbie s nevjericom. "Misliš li da bi ga trebala pitati?" "Pa da."

"Ni u ludilu. Osim toga, on mi ne bi niti rekao." "Ne bi?"

Na trenutak nije shvaćala, a onda prasnu u smijeh. "Ti misliš da imam vezu s njim? No, u krivu si. Popili smo čaj u kafiću samoposluživanja 'Pouzdanost i kvaliteta', to je sve."

"Dobro, možda ti se ne sviđa, no Johnny misli da se ti njemu sviđaš, inače ti to ne bi davao do znanja. Osim ukoliko ne nastoji postaviti alarm radi upozorenja, što je također Johnnyju palo na pamet. On je poput mene, praktičan i razborit." Debbie joj uputi namješten smiješak.

"Johnny želi znati o čemu se radi. Da li murjaci nešto spremaju, ili nastoje uzmutiti vodu i spriječiti realizaciju Burlev Commona."

"Zašto bi to oni željeli?"

"Ne pitaj mene, ja samo ponavljam riječi svog gospodara."

Konobar donese kavu. Judith stavi više šećera no stoje namjeravala. "Možeš reći Johnnyju da slabo poznam Craxtona, ali u svakom slučaju ni u snu ne bi od njega pokušala izvući informaciju."

Debbie raširi ruke. "Ne ubij nositelja poruke. Da li bi jednako osjećala kad bi se kakva neprilika spremala Viktoru?" "Glede mladog Nethersolea?"

"Ne znam, rekla sam ti, da o tome svemu ja nemam pojma." "Svejedno bi jednako osjećala."

Drugi dan uslijedila su dva telefonska poziva u razmacima od pola sata. Prvi ju je iznenadio, a drugi oduševio.

"Jack Craxton, sjećate li me se?" Prepoznala je njegov grleni glas, koji je još više dolazio do izražaja preko telefona. "Zvučite iznenađeno."

"Pa i jesam iznenađena."

"Pošteno priznanje. Nazvao sam da vas pozovem na ručak jedan dan. Poslovno vam imam priopćiti dvije ili tri stvari. A kao što sam vam već i prije rekao, postoji i osobni interes. Recite da pristajete i nećete požaliti."

Premda je kazala Debbie da ni u snu ne bi pokušala izvući informaciju od Craxtona, činilo joj se da ne postoji razlog zbog kojeg bi ga odbila. Stoga je pristala. Dodala je kako joj zvuči prilično poslovno.

"To je jedna strana moje ličnosti. No, osobno, bit će mi drago da vas vidim. Znam da imate auto, pa stoga predlažem da se nađemo u Crvenom zmaju kod Linehama, ako vam to odgovara. Rezervirat ću stol. Da li vam odgovara u jedan popodne? Fino, veselim se tome."

Kad je telefon ponovno zazvonio, pomislila je da on želi promijeniti vrijeme ili mjesto sastanka, te mu se već spremala reći da bi trebao znati što želi, no glas koji se javio i rekao: "Ja sam", nije bio Craxtonov. Zvuk tog glasa i te dvije riječi učine je tako slabom da je morala odložiti telefonsku slušalicu na stol. On nastavi: "Slušaj, žao mi je zbog ovog, rekla si da ne bih trebao zvati, no možeš li barem reći dobar dan." Riječ 'dobar dan' imala je već očajni prizvuk.

"Da, dobar dan, ovdje sam, sve je u redu. Samo sam se iznenadila, to je sve." "Bolje da ne pričamo preko telefona, želim te vidjeti. Dobro?"

Ona se složi.

"Uskoro, ako želiš, na uobičajenom mjestu, jel' bi ti odgovaralo pola dva popodne."

Ona se ponovno složi. Kad je spustila slušalicu htjela je vrisnuti od veselja. Činilo joj se pravim čudom što će ga ponovno vidjeti. Razlog tome, koji god bio, doimao se nevažnim. Osjećaj tog čuda proširio se i na Marvin koji je sad promatrala drugim očima, dok je skretala u pokrajnju ulicu te vozeći kroz uzak prolaz u dvorište gdje su bili parkirani automobili uz motore u prilično jednom stanju uz koje su ležale stare gume i crne plastične vreće pune smeća.

Ugledala je jedan drugi auto koji prije nije bio tamo parkiran Vauxhall Astra, s oštećenim blatobranom i prilično udubljenom haubom.

Vidjela je tucet automobila u takvom stanju, za vrijeme svoje posjete Estateu, no instinktivno je osjećala da ovaj auto pripada Billju, te da je on već čeka. Bacila je letimičan pogled u knjigu gostiju te vidjela da su okruglim, urednim školskim rukopisom već upisani gospodin i gospođa Smith. Ovog puta uživala je pri pogledu na iznošen tepih i oguljenu smeđu boju na stepenicama, a onda je otvorila vrata sobe i uletjela mu u zagrljaj. Grleći ga, činilo joj se kao da prvi puta osjeća toplinu njegova tijela. No, bio je to ne samo osjećaj, već i miris. Kad su se bez riječi razodjevali, ona pomirisa njegovo tijelo, što prije nije činila i osjeti miris, mliječan i sladak, gotovo kao u djeteta. Osjećala je kao da dodiruje dijete, milujući mladenačku mekoću njegova vrata, gladeći mu ramena, mrmljajući nepovezane riječi. Nakon toga primila gaje za ruku i rekla: "Predivno, predivno, već sam mislila da sam te izgubila."

"Fantastično, već sam ti i prije rekao fantastično."

Osjetila je trenutno probadanje pri pomisli daje to rekao i nekim drugim ženama. Odagnala je te misli te mu rekla kako se s njim osjeća kao s malim dječakom.

On se nasmija i kaza: "Dječak baš i nije mali", no osjeti da možda ona to nije željela čuti. "Nisam to tako mislio, samo nisam baš tako neiskusna, to je sve." Ona ga upita da li je došao s Astrom, na što je on kimnuo glavom, rekavši joj da ju je posudio od nekog prijatelja.

"Vidjela sam slične automobile u Estateu. Išla sam tamo, nadajući se da ću te vidjeti i reći ti kako mi je žao."

"Nisi trebala ići tamo, zna biti opasno, posebno po noći."

"Bilo je jutro, tako da je sve bilo u redu. Željela sam ti reći da sam bila glupa, te da zaboraviš na ono što sam ti rekla, ali naravno, nisam znala tvoju adresu, te sam se izgubila, jer sve ulice nalikuju jedna na drugu."

"Točno, zaista su iste. Želio sam, mislim, u svezi s onim što si govorila ..." On pripali cigaretu, ustane i stade šetati po sobi. "Mislim, vidiš ... našao sam nekog tko bi učinio ono, znaš, o čemu smo pričali."

U tom trenutku, saznajući da će on biti tu i čekati, Judith se učini kao da je od početka znala neizbježnost onoga što će uslijediti i kako će on sigurno iznaći način kojim će im osigurati da ostatak života provedu zajedno, negdje daleko od Wyfleeta, možda čak i izvan Engleske, u Kanadi ili Kaliforniji, ili gdje god on već poželi otići s njom. Slušala je, no dio nje je sanjario, njegovu priču o mornaru kojeg je sreo u gostionici i koji je potrošio sav novac na zadnjem putovanju na djevojku koja stanuje u Estateu. Nije baš pratila sve što je govorio svojim nepravilnim, zbrkanim i površnim govorom, koji je popratio s bezbroj imena od kojih nijedno nije bilo englesko. Spomenuo je nekog Andersa i Willema, zatim nekog po imenu Hammer, Jose, Riccardo i Židov. Govorio je kako su bili u nekoliko gostionica, a onda su se otišli kartati kod Židova. Spominjao je neku kurvu koja je bila s njim.

"Tko?" upitala je. "Tko je to bio s njim... da li si rekao da joj je ime Louise?" "Louisa. No upravo sam ti pričao o Willemu." Navukao je majicu i bokserice, te je stajao tako, piljivši u nju na krevetu. Nije ga željela uzrujati, no rekla je kako je mislila da su bili u nečijoj kući oklijevala je kazati "Židovljevoj".

On je nestrpljivo prekine. "To mu je nadimak, ne znam kak' se zove, svi ga zovemo Židov. Stvar je u tome, da on ne živi tamo, ne živi nigdje, koliko sam uspio shvatiti. Tako je izvadio svežanj novčanica, od dvadeset i pedeset funti, a ja mu rek'o 'znači dobro plaćaju na brodovima' a on mi je onda kazao da postoje i drugi načini zarade. Ona kurva ga je pitala, što pod tim misli, na što se on nasmijao i rek'o daje stručnjak za uklanjanje. Kakvo uklanjanje, pit'o sam ga, čega se rješavaš? Znaš što mi je rek'o? Ljudi." "To je rekao Židov?"

"Za Boga miloga, jes' ti gluha? Rek'o sam ti, da je to Willem, to mu je nadimak, ne znam koje mu je pravo ime, no, nije ni važno."

Slušala gaje uživajući u njegovom dječjem uzbuđenju, no zapravo nije vjerovala to što je govorio o Willemu i njegovom poslu u Caracasu gdje je kao zaposlenik automobilske firme dobio zadatak da ukloni čovjeka koji se pokušao domoći plana za novi tip automobila s prigušivačem zvuka, zatim o drugom poslu u Buenos Airesu koji je obavio za političara kojeg su ucjenjivali, zbog veza s raznim Lolitama, i trećem u Hamburgu koji je obavio za profesora glazbe koji se želio riješiti stare žene i oženiti mladom ljubavnicom.

"Stvar je u tome," Billy je govorio, "što on nigdje ne živi stalno. Ti mu platiš, on obavi posao, upotrijebi jednu od desetak putovnica i nestane. Policija ga može tražiti koliko je volja, no neće ga naći."

Ona ga prekine. "Ali dragi moj, sve je to priča. Ti ne znaš je li on učinio bilo koju od tih stvari." On prestane šetati po sobi i zagleda se u nju. Ona reče nježno kao majka zabludjelom djetetu: "To mi zvuči kao hvalisanje. Da je učinio te stvari, ne bi o njima pričao."

"Pa, i nije sam počeo pričati o tome. Ona djevojka gaje na to navela. On je samo ... ja sam to izvukao iz njega." On odmahnu glavom. "Nije tako, moram ti reći kako stvari stoje. Nas dvoje ne zavrtlavamo jedan drugog. Kad je spomenuo uklanjanje, ja sam mu rek'o da možda imam pos'o koji bi ga mog'o zanimati, odnosno da znam nekog koga bi to zanimalo. Tek tada mi je ispričao koje je sve poslove obavljao. Možda ga nisam trebao ništa pitati, no mislio sam da ti to želiš."

Iz njega nestade sav žar. Približio joj se i sjeo kraj nje na krevet. Zagrlji ga, a on stavi glavu na njeno rame. Promrljao je nešto što nije čula, te ga ona zamoli da joj ponovi svoje riječi, na stoje progundao gotovo mrzovoljno.

"I ja sam to želio. Želio sam da budemo zajedno i odemo u inozemstvo. Rekla si da bi mogli otići u inozemstvo."

"Znam da sam rekla, ali to mi se naprosto ne čini u redu."

"Ali, ti si to željela, a sada ne želiš. No, dobro." On ustade s kreveta. Pomisao da će ga izgubiti bila je nepodnošljiva. "Onaj Willem ... to mu je ime?"

"Tek jedno od imena kojima se koristi. Pretpostavljam da ih ima tucet." "Ti si se s njim već nešto dogovorio, zar ne?"

"Nisam se dogovorio, već sam mu rekao da ću mu se javiti, ukoliko bi ti bila zainteresirana. Nisam spominjao tebe, već sam mu rekao da poznajem nekoga, no nisam mu dao naslutiti da li je riječ o muškarcu ili ženi."

Kad mu je rekla da smatra kako je ništa neće koštati ukoliko vidi tog Willema, on joj priđe i zagrlji je kao dijete. Poljubio ju je, a ona se osjeti poput majke koja prašta grijehe svom pokajničkom djetetu. On se tada zaustavi, te joj reče da je to ono što je ona željela, a što i on također želi kako bi mogli biti zajedno. To ju je toliko oduševilo da se osjećala spremnom obećati mu bilo što, no ipak, suzdržala se od

toga, samu sebe podsjećajući daje on naglo, nesmotreno dijete, a ona mudra majka.

No, opet, dijete i nije bilo posve nerazborito. On joj kaza kako bi se ona sama trebala sastati s Willemom i to daleko od Wyfleeta, negdje gdje neće sresti nikog poznatog, no pitanje je gdje bi to bilo. Ona to nije mogla shvatiti sasvim ozbiljno, za nju je to bila neka vrsta igre, te, baš kao u igri, pljesnu rukama, sjetivši se mjesta gdje bi se susret mogao odigrati.

"Na početku Hastingsa, gotovo nasuprot pristaništu, u kafiću Mikado. Bila sam jednom tamo."

Sjetila se kako je jednom, izašavši s Viktorom, tamo s njime svratila na čaj. "Kako ću ga prepoznati?"

"Reći ću mu kako izgledaš. On će te prepoznati. Sutra, u pola četiri, da li ti to odgovara?"

"Rekao si da će on sutra možda već i otputovati."

"Da, znam." On zašuti. "Nisam ti rekao neke stvari." Ona pričeka. "Ono što sam ti pričao o mojem susretu s njim je točno. No, stvar je u tome što on nikada nije bio ovdje. On je u Londonu."

Bila je zbunjena. "Zašto si mi onda rekao da je on ovdje?"

"Mislio sam ... ne znam zašto. Samo, on je profić, pravi pravcati profić plaćeni ubojica. Mislio sam da ćeš možda odustati kad bih ti to rekao."

"Ja znam što je to plaćeni ubojica. Pa, kako ćeš stupiti u kontakt s njime?" "Nisam mu spominjao imena kao što sam ti i rekao, no za njega je dobro što u stvari nigdje ne živi. Imam broj na koji ga mogu dobiti u Londonu, te se mogu s njim dogovoriti telefonski ako želiš sastanak. Ili ti se možda ne sviđa činjenica što se radi o profesionalcu." Ideja o sastanku s profesionalcem činila joj se uzbudljivom djelomično i zbog toga što je čitavu stvar smatrala igrom, nešto što može sigurno planirati, budući se to neće ostvariti. U isto vrijeme, oprečno tome, njegova profesionalnost pružala joj je izvjesnu sigurnost, neku vrstu garancije da će posao, ukoliko pristane na to, biti solidno izvršen i neće se izjaloviti kao u slučaju "Foster". Kada je pristala, on se doimao iznenađen.

"Naći ćeš se s njim?"

"Zašto ne? To nas na ništa neće obvezati."

"U tom slučaju ću ga nazvati, te dogovoriti' za sutra u pola četiri, u redu?"

Ona se složi. "Ukoliko ti ništa ne javim, znači da je dogovoreno. Ukoliko on ne pristane ili odgodi sastanak, ja ću te nazvati i spustiti slušalicu ako se ti ne javiš, pa te ponovno nazvati, vrijedi?" Ona pristane.

"Još nešto ti moram reći, a što sam posve smetnuo s uma. To ima svoju cijenu." Jedva je obratila pažnju na njegove riječi. "To znači da te ne smijem sutra vidjeti. Mislim da se ne bi trebali viđati dok to ne bude gotovo. Ukoliko bilo tko sazna da smo zajedno ..." Protćstirala je tako žestoko daje on odmah ušutio, rekavši da bi se mogli sastati u Marvinu u četvrtak popodne, no moraju biti vrlo oprezni. Tek kad su se rastali, sjetila se da joj nije rekao svoju adresu. No to nije bilo ni važno, jer ukoliko profić dobro obavi posao, Billy ionako više neće ondje stanovati.

Telefonski poziv nije uslijedio. Prije odlaska u Hastings, proćitala je još neke detalje Fosterova slućajaja. Postoje propao sastanak na kojem je Vratar bio prikopćan za prislušni aparat, uslijedio je drugi sastanak na kojem je Vratar upoznao Fostera s profesionalnim ubojicom koji je u stvari bio prerušeni policajac. Plan za ubojstvo gospođe Foster snajperom smišljen je do posljednjeg detalja.

Foster je bio uhićen kad je išao uplatiti prvu ratu. Iz pitanja koje je postavljao Fosterov branitelj bilo je očito kako će reći da je policija snajper izmislila, a Foster se držao priće kako je ženu želio samo podučiti lekciji, no dakako ne onoj s fatalnim posljedicama. Na putu za Hastings i sve do dolaska tamo, dok je parkirala automobil četvrt milje od mjesta sastanka, šetajući se duž kafića, misli joj bijahu zaokupljene propašću Fosterovog plana. Shvatila je da je glupo angažirati više ljudi, no što je aposlutno potrebno. U njenjom slućajaju, angažiran je samo Billy, u ćiju se šutnju može pouzdati, i dvoje glavnih Willem i ona sama. Ideja da bi Willem mogao biti policijski špijun bila je prilićno nemoguća. No i Foster je također bio glup pristajući na nešto što je očito bilo ubojstvo. Kad jedan braćni partner umre nasilnom smrću, drugi je očigledno sumnjiv. Nema sumnje da bi Foster dogovorio da bude odsutan u vrijeme ubojstva, no njegov plan bio je pogrešan od samog početka.

Na te misli, ozbiljno se držeći pri razmatranju čitave stvari, mogla bi prasnuti u smijeh, jer za nju je sve to još uvijek bila igra. Sve mogućnosti su još otvorene mišljaše ona, ukoliko ne povjerujem tom Willemu, ukoliko mi se on ne sviđa, pozdraviti ću ga i zahvaliti mu se, sretna što mu mogu platiti kartu za vlak prvog razreda do Londona. Sve je to igra, baš kao i pisanje pisama za koja sam se nadala da će Viktor tražiti da ih otvorim, slično onoj igri kojom sam se zabavljala u mislima s Billvjem prije no što sam izgovorila ključne riječi: "Budi nježan". Čak i sada, ovo stoje činila s Billvjem, bila je igra, igra majke i djeteta. To nije bilo poput stvarnosti fotografija. A, opet, neki unutarnji glas u njoj kazivao joj je da je mala razlika između onog što je na fotografijama i onog što ona čini s Billvjem. Mogla bi zavrištati na ove misli, no, rekla je glasno: "To nije isto. Billy i ja se volimo." Udarila je po volanu u znak odlučnosti, a potom samu sebe prekorila: "Judith Lassiter, ne budi glupa." Došla je do kafića i shvatila da se ne zove više Mikado, već "Čaj u svako doba".

Prošla je mimo kafića da se uvjeri da li se Mikado možda nalazi nešto dalje. Pronašla je kafić po nazivu Leslev i mali restoran "Otvorena vrata", ali Mikadu ni traga. "Čaj u svako doba" bio je pogrešan naziv pravog mjesta, mjesta koje je tražila. Otvorila je vrata na što se je oglasilo zvonce, te upitala neku mladu, unjkavu konobaricu, da li se kafić nekoć zvao Mikado. Djevojka se zablenua u nju, te pozvala nekog iza vrata. Pojavila se otmjena žena koja je potvrdila da se kafić nekoć zvao Mikado, no ona gaje preuzela prije tri godine i nadjenula mu engleski, domaći naziv. "Ljudima se tako više sviđa. 'Čaj u svako doba' prilično je mudar naziv. A čaj je uistinu spreman u svako doba." Judith shvati da je prekršila vlastito pravilo, privlačeći pažnju na sebe. Kazala je kako čeka prijatelja i sjela na jednu od klupica s visokim pregradama s obje strane. Sjetila se tih pregrada, odnosno, zapamtila je kako je Viktor govorio da su pregrade idealne za ljude koji se žele tajno sastajati. Hoće li je Willem uspjeti pronaći? To što mu je kazala pogrešan naziv mjesta, može biti loš početak, ali mogla bi mu reći da ga je namjerno testirala. Ukoliko se pojavi. Nije čekala dulje od pet minuta, kad se oglasilo zvono. Ušao je muškarac bez pratnje. Provirila je preko pregrade, on ju je spazio, skliznuo na klupicu nasuprot njene i pozdravio je. On nije bio ono što je očekivala. Nije postojao razlog

uslijed kojeg bi očekivala nešto posebno, no plaćenog ubojicu zamišljala je krupnijim i težim dvadesetogodišnjakom. Čovjek nasuprot nje imao je možda četrdeset godina, bio je srednje visine i težine, uskog i pametnog lica. Tog toplog dana, nosio je vestu, preko neuredne, pri vratu raskopčane košulje, hlače od debele, rebraste, pamučne tkanine i prilično prljave tenisice. Doimao se poput loše plaćenog učitelja koji provodi ljetni odmor na moru. Padne joj na pamet da to možda i nije Willem, već tip koji ju pokušava usput pokupiti. Stoga mu kaza da nekog očekuje. Njegov kratki smiješak od kojeg mu se usne posve iskriviše prema dolje, učini ga tako opakim, daje promijenila mišljenje o njegovoj bezazlenosti. "Očekujete mene. Ja sam Willem. Bili ste vrlo oprezni." Pogledala gaje na čas zbunjena.

"Dali ste mi krivi naziv mjesta i zadali mi problemčić, zar ne?" Nasmiješio se i rekao: "No, ja sam ga riješio." Njegov engleski bio je perfektan, premda su mu naglasci bili ponešto neuobičajeni. Naglasio je drugi vokal riječi "problemčić". Ona mu započne objašnjavati, no on je prekine, jednim pokretom ruke. "Nema veze." Pojavi se unjkava konobarica, i Judith se već spremala naručiti lončić čaja za oboje, no on je prekinu. "Imate li čajnih kolačića?"

Konobarica reče pjevajućim glasom: "Imamo čajne kolačiće, peciva, kriške prženog sira, kuhana jaja preko prženog sira, devonširski kremasti čaj..."

On je zaustavi. "Devonširski čaj, molim. I čajne kolačiće. Ništa za vas?" Ona odmahne glavom. Kad je djevojka otišla, on reče: "Mi smo par koji pije čaj, u redu? Oni vole kad naručite i hranu. Dakle, naš prijatelj mi kaže da imate jedan mali problem."

"Naš prijatelj? Ah, da, naravno."

"Dobro vas je opisao. Bez greške." Zatezao je pri svakom samoglasniku. "Donijeli ste fotografiju?"

"Fotografiju?"

"Fotografiju subjekta. Trebat će mi jedna. Uz ime i adresu. Također bi trebao poznavati njegove navike. Ukoliko subjekt ima neku rutinu u ponašanju, mogao bih napraviti planove u skladu s time. Jesam li možda prebrz za vas? Možda i jesam, stoga se ispričavam. Možda bi bilo bolje da vi pričate umjesto mene. Recite mi što vam je na umu. Obećavam da ću šutjeti. Usta će mi biti puna čajnih kolačića. Evo,

upravo dolaze, zajedno s mlijekom." Nagradio je konobaricu smiješkom, koja u tome nije nalazila ništa neobično, te mu uzvratila smiješak. Judith natoči čaj za oboje. Bilo joj je teško započeti. On zagriže u čajni kolač.

"Teško mi je da ..." On jedva primjetno kimnu i pričeka. Što je ono Foster govorio? Nešto u stilu, da se dosađuje sa ženom i kako bi želio da joj se nešto desi. Ona kaza oklijevajući: "Ne želim govoriti o razlozima."

Usta punih keksiju on joj reče: "To me se niti ne tiče.

"Radi se o nekom za koga želim da nestane." On ponovno kimnu glavom. Konačno je to izgovorila, tajna je bila otkrivena, a on nije ostao šokiran. No, naravno, da nije bio šokiran, bio je profesionalac. Ona nastavi laganije.

"Kazali ste da želite njegovo ime. Nema svrhe da vam tajim, radi se o mom mužu. A mogu vam donijeti i fotografiju. Radi se o nečemu u što ste upućeni, što ste već prije radili. Nije li tako?"

On joj uputi smiješak. "Upravo tako."

"Postoji jedna stvar, koja je osobito važna, odnosno koja je ključna u čitavoj stvari. Događaj ne smije izazivati nikakvu sumnju."

Pojeo je kolačić i upravo je brisao usta. Onda je rekao: "U odnosu na vas? Naime, to bi se moglo dogoditi, zar ne?"

"Da. Naslijedit ću pozamašnu sumu."

"Možda da insceniramo prometnu nesreću? Ukoliko ima običaj izlaziti u šetnju, ili na večernje trčanje s psom, mogao bi auto naletjeti na njega, a onda odjuriti s mjesta nesreće? Ili bi mogao naletjeti na lopova u kući koji bi ga prejako udario i pobjegao. Da li uzima drogu ili uživa u alkoholu? Napije se, uzme pilulu za spavanje, cigareta mu ispadne iz usta i izbije požar. Naravno, vi ga te večeri očekujete u nekom restoranu. Da li da stavim prvo vrhnje, a tek onda džem, što mislite? Tu se uvijek dvoumim." On namaza kolačić vrhnjem i doda džem. "Zašto odmahujete glavom?"

"Nemamo psa. On ne uzima drogu, niti pilule za spavanje, pije umjereno i nikad ne izlazi na večernje šetnje."

"Bili su to samo prijedlozi. Smislit ćemo nešto drugo. Ova krema je izvanredna." On obližnu uglove usana. "Kažem vam, moram do u detalja poznavati njegove navike. Možda vi imate kakav prijedlog."

Ti si stručnjak, mislila je kivno, na tebi je da iznađeš rješenje. Kazala mu je da će mu donijeti fotografiju i pokušati se sjetiti nekih njegovih navika, premda se, uzimajući u obzir činjenicu da on napušta ured u redovno vrijeme, a vraća se u većini slučajeva točno u šest sati, nije mogla ničeg dosjetiti.

"Da li možda igra golf, pripada li nekom klubu? Ne? Nema veze. Načinite mi listu njegovog kretanja svaki dan, a ja ću već nešto smisliti." Kad ga upita za adresu na koje bi mu poslala te stvari, on odmahnu glavom. "Ne dajem adresu. Ponovno ćemo se sastati. Vi donesite fotografije, uz listu detalja."

"Znači, ja vama moram vjerovati, dok vi meni ne vjerujete."

On se nasmije. "Ako vas odam, kakva bi to šteta za vas bila? Sve bi zanijekali. Ako vi mene odate, u grdnoj sam nevolji. Ja sam profesionalac, a ne amater. Četrdeset osam sati nakon dovršenog posla, biti ću u Buenos Airesu. Onda će mi biti svejedno, što bi vi mogli kazati. Razumijete?"

Ona mu reče da razumije. "Znači, ponovno ćemo se sastati u ovoj izvanrednoj čajani." On baci pogled na prazni pladanj. "Nego, nismo se dogovorili o iznosu. Uzimam deset."

"Deset čega? Ne razumijem."

"Deset tisuća je cijena polovicu tražim odmah, a ostatak kad se događaj sretno okonča."

Ona kaza s nevjericom: "Deset tisuća funti, pa to je smiješno." Postade svjesna daje povisila glas, pa ga stoga stiša ponovivši: "Smiješno."

Sjetila se kako je Fosterov čovjek tražio svega sto funti. No, opet, tip je bio doušnik.

"Ukoliko zbilja želite da se posao obavi, to je iznos koji tražim. No, možda vi to i ne želite."

"Počinjem misliti da ne želim." Ona ustade i izađe van, ostavivši ga razjapljenih usta od iznenađenja. Bila je već na polovici puta do Wyfleeta, kad se sjetila da nije platila račun.

"Za mene ste bili lik iz snova", rekao je Jack Craxton. "Moj tata bio je policajac koji nikad nije dogurao do čina narednika. Nije bio odviše bistar, premda kad sam bio klinac, nisam tako mislio o njemu. Želio sam nositi uniformu poput njega, na isti način kao što neka djeca žele biti mornari ili autobusni kondukteri. Barem mislim da se djeci u

toj dobi uniforma sviđa. Duž puteljka prostirao se niz koliba, četvrt milje iza škole. Bile su to Grantlevjeve kolibe, nazvane tako po čovjeku koji ih je sagradio. Nema razloga uslijed kojeg bi ih se morali sjećati. Bijahu to dvije po dvije kolibe u nizu koje su još imale i drveno proširenje koje je sačinjavalo kupaonicu i zahod, a bilo je toliko izloženo propuhu da nije bilo još hladnije kad bi iz nje izašao. Bilo nas je četvero djece, dva dječaka i dvije djevojčice. Svi smo bili u istoj sobi, a dijelila nas je samo zavjesa koju je napravila moja mama. Ja sam bio najstariji. Prilično različito od života u Tri zabata. Znao sam maštati o vama, zamišljajući kako imate vlastitu sobu, a doručak vam se najvjerojatnije nosi u krevet, uz to imate sluškinju koja vas oblači i čisti vaše cipele. Nije ni čudno što ste uvijek izgledali sretni. Pretpostavljam da i nije bilo baš sasvim tako.“

"Naravno da nije. Imala sam dadilju koja se brinula o meni, a ona je bila ujedno i domaćica, jer moja je majka bila prilično nespretna u održavanju kućanstva, no dadilja je bila prilično stroga. Sama sam čistila svoje cipele.“

"Sad možete vidjeti kako moji snovi i mašta ili kako ih već zovete, nisu otišli dalje od mog ručanja s vama ovdje." Sjedili su u baru hotela, čiji zidovi bijahu prevučeni tkaninom s različitim škotskim plemenskim uzorcima, iznad kojih je stajao naziv svakog klana. Promatrala ga je čovjeka čvrstog lica koji je na momente sramežljivo gledao kroz čašu svog svijetlog piva, te se pitala što bi on rekao da mu ona kaže da je jučer razgovarala s plaćenim ubojicom o načinima uklanjanja svog supruga. Nerealno, mislila je, nisam ozbiljna. Ali opet, nije bilo ništa manje realno od sjedenja u baru i slušanja policajca koji priča o svojim dječjim snovima o njoj. Osjećala je snažnu želju da mu kaže o Viktoru i fotografijama u nadi da će on razumjeti njenu potrebu za slobodom, te s obzirom da razvod nije moguć, to se mora odigrati na najodlučniji način. No, znala je da ne smije kazati ništa takvog, te mu umjesto toga ispriča svoju čežnju za romansom koja ju je natjerala da piše pisma samoj sebi, pisma kojima je izazivala Viktora da ih otvori. On podignu svoje guste obrve. "A on to nikad nije učinio? Ja bih to učinio, u to možete biti sigurni. Možda bi ih čak otvorio, a da vam to ne kažem. Zar ste zbilja pisali pisma samoj sebi?"

"Je li to bilo budalasto? No, dobivam, ne znam kako da to nazovem, porive, te činim smiješne stvari. No, samo ponekad."

"Hajdemo ručati." Dok su jeli odrezak i pili teško, crveno vino, on je razgovarao opušteno i zabavno o tome kako se njegovom ocu svidjelo kad je obukao uniformu, te kako je bio ponosan što je njegov sin bio prvi kandidat pri izboru narednika. "Još ponosniji", ona dometnu, "je sada kad mu je sin glavni inspektor." On odmahnu glavom.

"Tata je umro prije pet godina." "Žao mi je."

"Neka vam ne bude. Imao je srčani napad, onda je morao otići u mirovinu, a to je mrzio, te se opijao do smrti. U svakom slučaju, nije mnogo držao do policajaca u civilu, govoreći da ih je većina lupeža i protuha." "Ali vi niste? Ni lupež ni protuha?"

"Ja sam vaš najiskreniji policajac. Što nije uvijek jednostavno. Nalazite se u zatvorenoj skupini, čvrstoj, maloj zajednici, s vlastitim jezikom i kodeksom. Neke stvari činite, a neke ne. To se odnosi na svaku zatvorenu skupinu, i nastavnika i doktora i pravnika. Čak i na obitelji."

"Da li mi nešto pokušavate reći, upozoriti me na nešto?"

"Već sam vam to rekao, nadam se da ste prenijeli poruku. Ukoliko ima novina i inih stvari koje bi mogle donijeti loše vijesti, valja ih staviti u stroj za rezanje papira u sitne dijelove. Dovoljno jasno?" Ona ništa ne kaza.

"Govorim vam stvari koje se ne govore u zatvorenoj skupini, no vi ste još uvijek za mene lik iz sna, te stoga činite iznimku." Ona zadrhti od pogleda njegovih hrabrih, tamnih očiju, ali na drukčiji način od onoga koji je proizveo smiješak plaćenog ubojice. Bio je to drhtaj seksualnog očekivanja, a ne straha. "Nešto mi je kod vas vrlo čudno, znadete li to? Odgovarate mi sa 'da', 'ne' i 'možda', ali polovicu vremena osjećam da ste negdje drugdje. Uglavnom mi se sviđaju jednostavne i lagane žene."

"Poput Verne Upwood, mislite. One za koju ste rekli da je drvo od vrata na gore."

"Ne poput Verne Upwood."

"U svakom slučaju, nisam vaš tip žene."

"Žao mi je zbog toga. Volio bih da jeste. No, da li ste razumjeli što sam vam govorio? Daleko od toga da vam bilo što predlažem."

"Ne, nisam tako ni mislila. Vidite, ja jednostavno ne razumijem što se zbiva." Otišli su iz restorana na topao zrak. On je uhvati za rame. "Radi se o ovom. Recite mu da će balon odletjeti, vrlo brzo. Ne želim da moj lik iz sna odleti zajedno s njim." On je zavrti i snažno poljubi u usta koja ostadoše zatvorena, okrene se od nje i uđe u auto. Prešla je jezikom preko usana i osjetila okus pive.

Viktor se vratio kući kasnije nego obično, i ona je već zaspala. Ujutro mu je rekla da je ručala s Craxtonom.

"Zašto te je uopće pozvao na ručak?"

"Zato jer mu se sviđam. Smatraš li daje to nemoguće? Kazao si da bi trebala popričati s njim, Debbie mi je rekla da je Johnnv silno zainteresiran da se opet vidim s njim i saznam što on zna. Stoga, kad me je pozvao na ručak, ja sam pristala."

"U redu. Što je rekao?"

"Rekao je da će balon odletjeti u zrak vrlo brzo. Bio je dovoljno ljubazan, rekavši mi da ne želi da i ja odletim s njime."

"Ništa drugo?"

"Da. Rekao je da podrapaš svake novine koje bi ti mogle uzrokovati nevolju. Ništa nije rekao o fotografijama, no pretpostavljam daje i njih tu ubrojio."

"To je priča, ništa drugo. Pokušava zaplašiti ljude." Već se je spremao popraviti leptir mašnu, no onda se predomislio.

"Nije mi to tako zvučalo. Uostalom, to je on rekao meni, a ja prenosim tebi." On joj se približi, smiješeći se, uzme njenu ruku i poljubi je. "Zao mi je. Stvari su u posljednje vrijeme malo napete. Vjerujem da Craxton vodi rat živaca. Johnnv ... hm, on misli da ima još nečeg u tome."

"Da li je saznao o Nethersoleu?"

"Možda." On dodirnu njen obraz. "Ne smijem zakasniti večeras."

Kad je otišao, promatrala se nekoliko minuta u ogledalu spavaće sobe, a onda otišla u vrt, uprijevši pogled preko polja prema moru. Zatim se okrenula i stala promatrati kuću, potpornje koji je podržavahu i krov sa svijetlećim natpisom. Mrzim sve, mislila je, kuću, svoj život, a najviše Viktora. Moram ga se osloboditi. Ne smijem dopustiti da kopa po prošlosti, neću dopustiti da me njegov podrugljivi odvjetnik ispituje o Billvju, o tome koliko često sam ga viđala i jesam li uživala u tome, koliko je drugih muškaraca bilo u

mome životu, te o Hubertu, o tome kako sam se bacila na njega i prisilila ga da vodi ljubav sa mnom ... U ušima joj je odzvanjalo ..."Jeste li doista bili šokirani tim fotografijama, gospođo Lassiter, prije svega, vi ste seksualno vrloiskusni." Zavrisknula je i otrčala u kuću, prekrivši rukama oči. Od potrebe za Billvjevom prisutnošću i njegovim rukama oko nje zaboljelo ju je čitavo tijelo. Vratila se u spavaću sobu, legla na krevet, uzela jastuk, zatvorila oči mrmljajući ljubavne riječi. Ja sam uvrnuta, u tome je problem, mišljaše ona, ja sam uvrnuta. Stavila je još jedan jastuk između nogu, no nije spavala, a niti je bila posve budna. Misli joj bijahu zaokupljene slikama o Billvju, čistoćom njegova tijela i njegovim mliječnim mirisom, svilenkastim dlačicama na ramenima i nježnošću kojom je s njome vodio ljubav. Vidjela je sebe kako odlazi u Wyfleetsku agenciju i smiješeći se djevojci za šalterom, pita je koliko košta let do Los Angelesa.

"Želite li povratnu kartu?" djevojka upita, te iznenađeno pogleda kad je ona zatraži jednosmjernu. "Zar se nećete vratiti?"

"Ne, više se ne vraćamo. Ja i moj prijatelj napuštamo Englesku zauvijek..." Otvorila je oči, osvrnula se po sobi, sjela i odgurnula jastuke. Glupo, glupo, mislila je, sve je to besmislica. Pogledala je u stanje bankovnog računa, koji je Viktor inzistirao da ima, nakon zaključenja braka. Tamo je stajalo petnaest stotina funti, zajedno s ostalih šest tisuća na tekućem računu. Koliko će to trajati u Kaliforniji ili bilo gdje drugdje? Sve je to besmislica, glupi snovi. A što ona zna o Billvju? Da li joj je zaboravio reći gdje živi, ili iz nekog razloga ne želi da ona to zna. Možda živi s djevojkom svojih godina, a ne s majkom. Zazvonio je telefon. Billy, mislila je, to mora biti Billy, daje barem on. No, opet, jedva je povjerovala, čuvši njegov glas.

"Možemo li razgovarati? Čujem da sastanak nije dobro prošao." Ona odgovori da joj se Willem nije svidio, a ono što je tražio ne dolazi u obzir.

"Hm, da. Mislim da bi trebali popričati. Pola tri, na istom mjestu?"

Potreba da bude čvrsta i da ne uzmakne oduže joj dar govora. On je upita: "Jesmo se dogovorili?"

Sljedeće riječi bilo joj je najteže izgovoriti. "Želim doći u tvoju kuću, Billy. Ne znam čak niti gdje stanuješ." Zavlada tišina. Potom on reče: "To nije dobra ideja. Već si jednom bila u Estateu, znaš kako

izgleda." Ona mu reče da želi vidjeti gdje on živi. Ponovno je zavladao tišina. Onda je rekao: "U redu, adresa je ulica Primula 18. Ali, slušaj što ću ti reći, dobro? Moja mama misli da sam još uvijek kod Rona, ne zna da mi je već dosadilo. Stoga ćeš ti biti klijent, koji je došao po mene, budući sam ja zaboravio na naš sastanak. Tada ću se ja ispričati i zajedno ćemo izaći van. Jesi li shvatila?"

Ona kaza da je. Vozeći prema Estateu, osjećala je radost, olakšanje i stid. Radost zbog ponovnog susreta s njim, olakšanje zbog dokaza da on uistinu živi s majkom, a stid što je u njega sumnjala. Ovog puta pogledala je u plan pri ulazu u Estate, te našla ulicu Primula bez ikakvih poteškoća. Bila je kraća od ostalih ulica, i bilo je manje starih automobilskih olupina duž pločnika, te je lako našla mjesto za parkiranje. Ulaz broj osamnaest imao je uobičajen busen trave ispred kuće, no uredniji od ostalih, a imao je i gredice cvijeća. Cvijeće koje je ugledala bile su primule.

Pritisnula je plastično zvono. Žena koja je otvorila vrata imala je kojih četrdeset ili pedeset godina. Nalikovala je Billju u starijoj verziji, no od borbe sa životom čelo joj bijaše prošarano linijama od briga. Imala je tamne podočnjake ispod očiju. No, bilo je neke odlučnosti u njoj koja je manjkala Billju. Izgledala je kao daje očekivala da će joj život pružiti više, no uvijek se iznova morala za sve boriti. Judith oklijevajući objasni kako je očekivala da će Billy doći po nju, no da se možda radi o nesporazumu.

"Ja sam njegova majka. Uđite."

Ušla je u natrpanu sobu koju su ispunjavali televizor, muško odijelo prebačeno preko stolice, tepih u ljubičastim, crvenim i plavim tonovima, a na okviru kamina nekoliko malih, plastičnih figurica nekolicine pasa, poredanih od velškogkorgija i jazavčara do buldoga i hrta. Gospođa Gay zatvori vrata. "Billy je upravo skoknuo do prijatelja, ali vratit će se za par minuta, no drago mi je da ćemo imati priliku za razgovor." Je li gospođa Gay naslućivala njihovu vezu? Sljedeće riječi uvjeriše je da nije tako.

"Bit će mu zaista jako žao, znam da hoće. Posrijedi je nesporazum, on je inače vrlo pažljiv. No, htjela sam vas pitati, da li mislite da bi on mogao postići nešto ovim poslom koji obavlja za Rona Hinksa. Da li bi mogli reći da ste zadovoljni njegovim, pretpostavljam da bi to mogla nazvati podučavanjem, premda mi smiješno zvuči da Billy

nekog podučava." Imala je južnoengleski izgovor bez naglaska i bez one namjerne sporosti kojom je njen sin govorio spajajući zajedno riječi. Judith kaza daje on vrlo dobar.

"Vrlo mi je drago da to kažete, gospođo ..." "Lassiter."

"Vrlo mi je drago. Billy je dobar dječak, samo ponekad malo zaboravljiv kao recimo što se tiče ovog sastanka s vama. Nadam se da možete prijeći preko toga, i ne kazati ništa o tome Ronu Hinksu. To je lijepo od vas. Reći ću vam nešto. Billy je problematičan. Teško mu se smiriti na jednom mjestu, no, opet, mnogo radi u posljednje vrijeme. Imate li djece, gospođo Lassiter? Nemate? Billy je moj jedinac, i ujedno pravi blagoslov, no imala sam pune ruke posla s njime. Učitelji su mi govorili da je bistar, no ne baš odviše marljiv, a ja sam im uvijek govorila kako je Billy marljiv, ali samo kad se radi o stvarima koje njega zanimaju, recimo automobili i strojevi, no nije on od onih knjiških ljudi, to je sve. A, onda, nije se slagao s ocem, po mom mišljenju, to gaje isto prilično kočilo u životu. Iskreno da vam kažem, ne vjerujem da mu je Billy onako gadno namjestio, no njegov tata volio si je popiti, a kad bi si popio koju, lako bi planuo, ali u mnogočemu je bio dobar čovjek. Nikad ga ne bi ostavila da nije bilo Billyja. Suspreži se kazne i pokvari dijete, znate kako se kaže, ali kad bi počeo tući Billyja, pomislila sam to tako ne može ići, to mora prestati. Mogu li vas ponuditi čajem, gospođo Lassiter?"

Ona se zahvali i odbije, no odmah je požalila, jer gospođa Gay samo kimnu glavom i nastavi svoj beskonačan monolog. Billy je možda na prvi pogled i ličio na majku, no njen konstantni verbalni sliv njemu bijaše posve stran i u opreci s njegovim načinom govora.

"Istini za volju, pokušala sam razgovarati s Robbyjem, no bolje da sam štedila dah, budući mi je on rekao: 'Popričaj s tim svojim sinom i reci mu da kad njegov otac nešto kaže, on to mora i učiniti, a ne da uvijek staješ na njegovu stranu', a ja sam mu rekla da nisam ni na čijoj strani, samo ne želim gledati kako tuče mog sina. Tada se međutim, desilo nešto ružno. Billy je inače poslušan, vidite, i ja sam uvijek govorila da to nije on učinio, bila su dvojica s kojima se spetljao, ne vjerujem da je on osobno bio tamo ..." "Što se dogodilo, gospođo Gay?"

"Neki mladići namjestili su Robbyju i strpali ga u bolnicu. Baš me briga što bilo tko kaže, ja ne vjerujem da je Billy s tim imao veze, no

Robby je mislio da ima.

'Ili ja ili on', rekao mi je, 'ne želim ga više vidjeti pod svojim krovom.' I tako vam je to bilo.“

Prednja vrata se otvoriše i zatvoriše. Pojavi se Billy, bez daha, gledajući u Judith isprva iznenađeno, a onda pokajnički, pošto ona izdeklarira govor na koji ju je pripremio. Gospođa Gay je prekinu.

"Baš smo se lijepo napričali o tebi, gospođa Lassiter i ja, i ona je kazala da neće reći da si zaboravio na sastanak. Ja sam joj pričala, kako si ti dobar dječak, a ona je rekla daje zadovoljna tobom kao instruktorom, premda, nemoj se sad previše uobraziti.“

Billy je ignorirao majku, promrljao nešto u smislu kako mu je žao i rekao: "Hajdemo." Izašavši iz Estatea, duboko je disao.

"No, dobro, dobila si što si htjela, vidjela si moju mamu, sad znaš kako izgleda. Jesi zadovoljna?“

no njen konstantni verbalni sliv njemu bijaše posve stran i u opreci s njegovim načinom govora.

"Istini za volju, pokušala sam razgovarati s Robbyjem, no bolje da sam štedila dah, budući mi je on rekao: 'Popričaj s tim svojim sinom i reci mu da kad njegov otac nešto kaže, on to mora i učiniti, a ne da uvijek staješ na njegovu stranu', a ja sam mu rekla da nisam ni na čijoj strani, samo ne želim gledati kako tuče mog sina. Tada se međutim, desilo nešto ružno. Billy je inače poslušan, vidite, i ja sam uvijek govorila da to nije on učinio, bila su dvojica s kojima se spetljao, ne vjerujem da je on osobno bio tamo ...“

"Što se dogodilo, gospođo Gay?“

"Neki mladići namjestili su Robbyju i strpali ga u bolnicu. Baš me briga što bilo tko kaže, ja ne vjerujem da je Billy s tim imao veze, no Robby je mislio da ima.

'Ili ja ili on', rekao mi je, 'ne želim ga više vidjeti pod svojim krovom.' I tako vam je to bilo.“

Prednja vrata se otvoriše i zatvoriše. Pojavi se Billy, bez daha, gledajući u Judith isprva iznenađeno, a onda pokajnički, pošto ona izdeklarira govor na koji ju je pripremio. Gospođa Gay je prekinu.

"Baš smo se lijepo napričali o tebi, gospođa Lassiter i ja, i ona je kazala da neće reći da si zaboravio na sastanak. Ja sam joj pričala, kako si ti dobar dječak, a ona je rekla daje zadovoljna tobom kao instruktorom, premda, nemoj se sad previše uobraziti.“

Billy je ignorirao majku, promrljao nešto u smislu kako mu je žao i rekao: "Hajdemo." Izašavši iz Estatea, duboko je disao.

"No, dobro, dobila si što si htjela, vidjela si moju mamu, sad znaš kako izgleda. Jesi zadovoljna?"

Jedva je susprezala suze. "Billy, žao mi je. Bilo mi je tako čudno što ne znam gdje živiš. Tvoja majka puno priča, no sviđa mi se. Moraš znati da te obožava." "Ide mi na živce. Ne znam što je rekla, ali inače je dobra prema meni, samo ..." Ostavio je rečenicu da visi u zraku.

"Jesi li me namjerno ostavio s njom, kako bi sa mnom pričala?" "Misliš da bih to učinio?"

"Iz onog što mi je rekla, zvučalo je kao da si na sve spreman."

"Da li je to ona rekla?" On počne zviždati, a onda reče: "Morao sam pomoći jednom prijatelju, onom koji mi je posudio svoju krtiju od auta."

"Oko čega si mu morao pomoći?"

"O Bože, znatiželjna si kao moja mama. Nije tvoja stvar. Gdje idemo?"

"U naš hotel. Ukoliko nemaš kakvu drugu ideju." "Ne mogu se sjetiti bolje."

Recepcija u Marvinu bila je prazna, miris češnjaka i dezinfekcijskog sredstva jači nego obično. Billy je pritisnuo zvono dva puta, prije no što se pojavio metuzalem s tupeom na glavi. Gledao je u njih vlažnih očiju, te rekao kako je njihova uobičajena soba zauzeta, a i sve ostale sobe su zauzete. Judith se htjede okrenuti i otići, no Billy istupi naprijed i reče, "Ma hajde, Jack ..."

"Nisam Jack, već Basil."

"Dobro, Basil, nemoguće da su sve sobe u ovom jeftinom hotelčiću popunjene, što onda rade svi ovi ključevi na recepciji?"

"Gosti će se vratiti kasnije. Trenutno su na zabavi."

Billy se okrenu prema njoj i reče tihim glasom: "Imaš li deset funti, ili dvije novčanice po pet?" Ona je buljila u njega, te on reče nestrpljivo: "Dvije novčanice od pet funti." Ona počne kopati po torbi i izvuče tražene novčanice. Billy ih gurne preko recepcijske daske i kaza: "Zadržite ostatak." Prije su plaćali šest funti za upotrebu sobe. Metuzalem je neko vrijeme promatrao novčanice, a onda je obrisao oči i dao im ključ sobe broj šest. Kad su bili u sobi, ona upita: "Zar danas svi rade sve za novac?"

"Ne sve." On je zagrl i privuče k sebi. Poznavala je taj užitak koji još nije bio blizu samog čina, ali gaje nagovještavao. Miris njegova tijela bio je dio tog užitka, ali isto tako i miris češnjaka i dezinfekcijskog sredstva, vlaga na stropu koja je napravila oblik jednonogog čovjeka kojeg je gledala ležeći na krevetu, očiju uprtih prema stropu, metuzalem s vlažnim očima i tupeom na glavi, brujanje automobila na ulici, vlaga njenog vlastitog tijela. Sve što je mogla vidjeti, čuti, opipati, doprinosilo je njenoj radosti. Kad se maknuo s nje, navrle su joj riječi koje su očito bile klišeji, no nisu postojale druge riječi kojima bi opisala svoj osjećaj. "Dobro?" Stajao je pokraj kreveta, nag, brišući se ručnikom. "Predivno." Kasnije je rekla: "Nema riječi kojima bi izrazila ovo što osjećam, te riječi ne postoje, ti to znaš." Ona ga pomilova po ramenu. "Pogledaj me, želim te pitati nešto. Dobri smo zajedno, zar ne, ne radi se samo o meni?"

"Rekao sam ti da si fantastična." "Bolja od drugih? U redu je, znam da je bilo i drugih."

"Ti si najbolja."

"Nemam baš puno prakse, to moraš znati."

Njegovi prsti stadu kliziti po liniji njenog nosa, usana i brade. "Mogla biste imati čitavo vrijeme. Samo, ti to ne želiš." Već je ljutito htjela kazati da naravno da želi, a onda shvati što je time mislio. "Onaj čovjek, Willem, tražio je previše novaca.

Previše."

"Da, razgovarao sam s njim telefonski, pa mi je rekao. To, u svezi novca. No reći ću ti nešto, krivo si to shvatila."

"Krivo sam shvatila?"

"Odbila si ga samo tako. On je naime, samo pitao, pokušao se nagoditi." "Nisam se mogla cjenkati." Ona pomisli kako je čudno što uopće i razmatra Viktorovu smrt, no užasnula se pri pomisli na cjenkanje oko toga.

"Da, znam. Ne želiš se pogađati s njim, baš kao što se nisi htjela pogađati ni za ovu sobu." On je potapša po ruci i nasmija se. "Slažem se s tobom. Stoga sam ja to učinio za tebe."

"Što?"

"Pogodio sam se. Ja sam napravio taj dio bezveznog posla. Pogodio sam se za šest tisuća. Tri tisuće sad, a tri poslije. Snizio sam nagodbu." Ona ništa ne kaza. "Gledaj, čuo sam daje taj starkelja

poseban. To je čovjek s reputacijom, a ne jedan od onih koji puno pričaju, a ništa ne rade. Ono što kaže to i učini. Kazao mi je kako se ti želiš ograditi od svega toga, te da ti je predložio neke stvari, samo što ti nisi htjela slušati. Što ti misliš?" Ona ništa ne odgovori, jer nije bila u stanju ništa reći. Težina njegova prijedloga, koji je ujedno sadržavao i ono stoje sama priželjkivala i razmatrala, totalno je obuzme.

"Drugu polovinu novaca morala bi uplatiti u nekoj banci u inozemstvu, ovisi već gdje će on biti."

Ona reče: "Uzet će nam sav novac koji imam, te tako nećemo moći otići u Kaliforniju." Kad mu je rekla koliko ima novca na tekućem i depozitnom računu, on isprva pogleda u nju zaprepašteno, a onda pokunjeno. Morala mu je objasniti kako treba proći neko vrijeme, prije no što novac Starog pripadne Viktoru. On sjedne na krevet, slušajući je zlovoljno, poput razočaranog djeteta.

"Znači tako." Ona ga nesigurno primi za rame, te mu reče kako ga voli, na što joj on uzvratil kratkim smiješkom. Razvedrio se kad mu je rekla da bi možda mogla posuditi nešto novaca na osnovu nadolazećeg nasljedstva. "Znači, pretpostavimo da smo negdje u Kaliforniji, recimo šest mjeseci. Kroz to vrijeme, dobila bi novac?"

"Pa, recimo", reče ona, no ukoliko istraga pokaže da žive zajedno i ako dođe do kakvih neprilika, očigledno je da će ona biti prva na listi osumnjičenih, a i on isto tako. On, mrzovoljno kimnu glavom. "To je bila tvoja ideja, ti si to željela, a sad mi govoriš da sve zaboravim."

Mrzila je taj jad u njegovom pogledu, no sjetila se Fostera i njegovih planova koji su se izjalovili. "Možda postoji način da svi pomisle kako je u pitanju nesreća."

"Willem nije rekao da ti je predložio neke stvari."

"Da. Možda bi nešto od toga moglo upaliti, ne znam. No, mora se raditi o potpunom dokazu, ne smije biti mjesta sumnji. Ukoliko policija otkrije da sam uzela sav novac s računa i upita me za razlog toga, što ću im reći?"

"Da, da, uviđam to. No čini mi se da ti to ionako ne želiš. Sigurno misliš kako bi ti bilo u Kaliforniji ili negdje drugdje, sa mnom čitavo vrijeme. Morala bi me podučavati, izlazili bi na mjesta gdje bi mi morala objašnjavati što je što, a to ti se ne bi svidjelo. Ne bi me mogla podnositi čitavo vrijeme ..."

On nastavi pričati o svome neznanju, govoreći kako on zna, da ona nikad nije povjerovala da bi on mogao učiniti nešto sa svojim životom, no on bi joj već pokazao, samo kad bi imao nešto novaca za početak ... sve dok mu ona, ne mogavši to više podnositi, ne kaza da prestane, jer je sve totalno krivo shvatio, budući da ona ne želi ništa, osim biti s njime čitavo vrijeme, no mora razmisliti kako da to ostvari. Samu sebe je čula kako ga moli da se ne ljuti. On odmahnu glavom.

"Kad si mi to prvi puta predložila, ja sam pomislio nema šanse, neću to učiniti, nisam želio u tome igrati nikakvu ulogu. Onda, znaš već kako stvari stoje kod kuće ... mama je inače u redu, ali mi nekad tako ide na živce da bi je mogao lupiti, a kad sam sreo tebe, hm, znao sam da si ti ono što sam priželjkivao. Pa, ako postoji šansa da nam to pođe za rukom, ja sam za, ako si i ti." Ona reče da je. "Smatram da ljudi imaju pravo na sreću. Ako to mogu ostvariti zajedno, zaš' bi se itko bunio."

Njegova djetinjastost je uzbudi i oduševi, no opet, osjećala je odbojnost prema onom, što ni on sam nije spominjao, a o čemu je sve ovisilo Viktorovoj smrti. Kad je na kraju rekao kako vidi da nema koristi od toga, ona opet začuje sebe kako govori da bi možda ponovno mogla razgovarati s Willemom, te vidjeti može li... nije znala kako da se izrazi, ponovno razmotriti svoje uvjete. No, Billy odmahnu glavom.

"Jednostavno ne shvaćaš, zar ne? Tako ne mo'š s njim razgovarati. Rek'o sam ti daje frajerprofić."

"Ali, sam si rekao da traži previše i da se s njim može nagoditi."

"Da, no vidiš, smanjio sam iznos skoro na pola, i to zato što je to ionako brz pos'o nakon kojeg će on odma' oputovati u inozemstvo. Kad jednom otiđe u Brazil ili Argentinu ili bilo koje od tih mjesta, k'o bi ih sve zapamtio, bit će na sigurnom, a i ti također. Rek'o mi je da ne mo'ž tako dugo odgađat' pos'o. Idući tjedan već putuje." Ona ga opet stade tražiti, gotovo moliti da ponovno popriča s njim, objasni mu situaciju te mu kaže ako bi samo mogao pričekati nekoliko tjedana...

"Nema smisla da mu to kažem. Spustio bi mi slušalicu. Tri tisuće sada, tri poslije, to je najniži iznos. Želiš li ponovo razgovarati s njim?"

S osjećajem neke nestvarnosti koji ju je snažno obuzimao ona pristade, no pod uvjetom daje Willem uvjeri u nepogrešivost svog

plana, koji će nju osloboditi svake sumnje. On je nagradi smiješkom i tako čvrstim zagrljajem, daje ostala bez daha, a onda joj reče: "Ne znam hoće li on pristati, mogao bi otkazati ili možda ne uspijem s njim stupiti u vezu. Ako sve bude u redu, vrijedi li dogovor za sutra na istom mjestu u isto vrijeme?"

Ona kaza da vrijedi. Šutjeli su pri povratku kući, sve dok ga ona nije dovezla pred Estate. Tek tada je rekao: "Sve važi, kao i prije. Ja stupim s njim u vezu, onda nazovem tebe, tko god da se javi, reću ću: 'Oprostite, krivi broj', što znači da je sve dogovoreno. Ukoliko ga ne uspijem dobiti ili on ne pristane, reći ću:

'Mogu li razgovarati s Harrvjem?', a ti ćeš reći da Harrvja nema. Shvaćaš? Dobro onda. Zapamti, ti pripadaš meni."

On joj rukom pošalje poljubac, izađe iz auta i već u idućem trenutku nestade iza ugla. Došavši doma, premda je u stvari sad shvaćala da Zeleni dijamant nikad nije smatrala domom, a činilo joj se nekako da ga nikada nije ni imala, otkako je napustila kuću Tri zabata, shvatila je da se osjećaj nestvarnosti još više produbio. Ona se pogleda u ogledalo u spavaćoj sobi i pomisli: "Može li ovo zaista biti lice žene koja planira ubojstvo, ili ja još uvijek igram igru, sličnu onoj s pismima od Phila? Učini joj se da ukoliko dovoljno dugo bude gledala u ogledalo, možda se pojavi druga žena i to ona kojoj je već dosadilo ovo poigravanje i koja će joj točno pokazati što da radi. Ona reče licu u ogledalu: "Znam da si ovdje, nema svrhe da se kriješ, reci mi što da učinim?" No lice je ostalo nijemo, ne odajući nikakve promjene, te tako nije mogla biti sigurna što od nje traži. Da li je željela da igra s Billvem i Willemom postane stvarna? Ili bi trebala naći kakvu ispriku i pobjeći? "Ne znam," kazala je licu u ogledalu, "zaista ne znam."

Zatim doda naglašavajući zadnje riječi: "A ti mi ništa ne pomažeš." A lice joj se smijalo, pa se ona smijala zajedno s njim. Popila je džin da se smiri, no kad je telefon zazvonio, bilo joj je potrebno nekoliko trenutaka da se sabere i digne slušalicu. Javio se Viktor i rekao da će se naći s Johnnvem i Cliveom na večeri, te će kasnije doći kući. Upitao ju je da li je dobro. "Da," reče ona, "zašto ne bih bila?"

"Zvučiš malo čudno, to je sve." "Luckasto?"

"Možda. Nije li ti se javio tvoj omiljeni policajac?"

"Naravno da nije, zašto bi se uopće javljao. I nije mi on miljenik." "Ispričavam se zbog zabune. Pripazi na sebe. Vratit ću se iza devet."

Kad je spustila slušalicu ponovno se sjetila fotografija i drhtaj joj prođe čitavim tijelom. Onaj drugi dio njene ličnosti koji je odbio dati joj savjet u ogledalu, reče joj da ona dobro zna što mora učiniti ukoliko više ne želi živjeti s Viktorom. Večer joj se učini beskonačnom, a silna praznina neispunjivom. No, uspjela je to nekako prebroditi, pročitavši par poglavlja romana, gledajući televiziju, zatim je pojela omljet, te se ponovno vratila televiziji. Telefon je zazvonio u deset sati.

Viktor se još nije vratio, i ona je taman namjeravala otići u krevet. Popila je još dva džina, te se potpuno smirila. Začula je Billjev glas: "Oprostite, krivi broj." Veza se prekinula. Osjećala se savršeno mirnom. Ovo je gotovo stvarnost, mislila je, no ne sasvim. Blizu sam ruba, no nisam ga prekoračila. Sutra to još uvijek može biti igra.

Bila je već u krevetu kad se Viktor vratio iza jedanaest sati. Otvorio je vrata njene spavaće sobe i zovnuo je, no ona mu se nije odazvala. Kad je zatvorio vrata, shvatila je da je posve budna. U tami, jasno je razabrala vrtuljak s konjima, devama i slonićima koji poskakivahu goredolje, pa uokrug, dok je čovjek nevidljiva lica okretao ručicu mašine iz koje su se razlijevali zvuči: "To je igra, ja mogu učiniti da to igra postane, da li je to igra ili ne?" Ona upali svjetlo, ustane iz kreveta, proguta dvije tablete koje joj je doktor propisao kad je imala živčani slom i čvrsto zaspi.

"Zar vi ne čitate novine?"

Ron Hinks bijaše nizak ćelavac škiljavih očiju. Zaškiljio se u Craxtona, i odmahnuo glavom.

"Slušate li vijesti na radiju?"

"Tko bi slušao sve to lupetanje, nitko ionako ništa ne kaže. Nikad ne slušam vijesti. Uglavnom se bavim svojim poslom. No, sad sam ovdje, ne?"

Osvrnuo se po Craxtonovom ogoljelom uredu, a onda nastavi zuriti u čovjeka stroga lica za stolom.

"Vi ste zaposlili Gaya kao vozača?"

"Mogu zapalit'?" To, u stvari nije bilo pitanje. On pripali cigaretu, škiljeći u Craxtona jednim okom, dok mu je drugo počivalo na fotografiji policijskih kadeta koja je visjela na zidu s Craxtonove lijeve strane. "Zaposlio sam dvojicu.

Ja imam i partnera. Ime mu je Joe Winters. Joe je pun ideja, ja obavljam posao, a on kupi novac." To je trebala biti šala. On se nasmije. Craxton se nije smijao. "Mislio sam, naime, da nam se neće posrećiti. No moram priznati, Joe je pametan. On je i smislio taj osvježavajući tečaj pomoću kojeg možeš obnoviti znanje o Cestovnim propisima.

'Kome to treba', govorio sam mu, no ispalo je sasvim dobro. Taj Billy Gay bio je jedan od vozača. Joe ga poznaje, kaže da zna voziti, ali on vam već ima dosje u policiji, pa ga morate držati na oku. No znade li on voziti? Možda i zna, no on više priča, no što radi, a sve sama sranja, o tome kako će zaraditi mnogo novaca i slično. I što se dogodilo? Slupao je jedan od mojih automobila, rekavši da nije mogao upotrijebiti dvostruku komandu, pa sam ga najurio."

"Gospođa Lassiter je bila jedan od klijenata koje je vozio. Što je rekao o njoj?"

"Rekao je da joj se on sviđa. Ja sam mu rekao: 'Prste k sebi'. Drugo ne znam, niti me se tiče."

"Da li je još što rekao o novcu?"

"Da, i to onda kad sam mu rekao da može otići i da se ne mora više vraćati. Kazao je da bi i onako sam otišao, budući da ima u vidu velik posao, te da ide u inozemstvo, pa se više neće morati zaje ... zbog par funti."

"Da li je to malo pojasnio? Da li je rekao da će ići s nekim ili na koji način će dobiti novac?"

"Kazao je da ide u Ameriku. Nisam obraćao pažnju. Ne mogu se sjetiti je li ikog spominjao."

"Kaliforniju?"

"Moguće. No, ne znam. Uostalom, baš me briga. Pa, ne idem ja tamo." "Da li je rekao 'ja' ili 'mi' idemo u inozemstvo?"

Ronove škiljave oči ljutito su sijevale po uredu. "Moguće da je rekao 'mi', ali ne znam."

"Vi baš ne znate mnogo, zar ne?"

"Gospodine, ja privređujem za život, vodim garažu. Imam partnera koji od toga stvara novac. Razumijem se u automobile, nikad nisam nikoga prevario u svom životu. Ne možete naći čovjeka koji je kupio loš automobil od Rona Hinksa. To je moj posao, a ostalo me se ne tiče. Ovo što me vi ispitujete, uopće me ne zanima. Za ono što taj

dečko kaže ili gdje ide ili što mu se desilo ne dajem ni pišljiva boba niti o tome bilo što znam.“

ČETVRTI DIO

Drugi Osvanulo je jutro. Ona ustade iz kreveta, pokušavajući onako snena doći k sebi, potom ogrnu kućni ogrtač, te se uputi prema kuhinji. Mahinalno, prostre stol, uključi toster, a kroasane stavi u pećnicu. Bila je svjesna daje dan neuobičajeno mračan kao i nepodnošljivog zujanja koje je odnekud dopiralo, no ona nije mogla odrediti od kuda dopire taj zvuk. Bzzzzz, bzzzzz naravno sjetila se, bila je to pećnica koja je zujala da joj javi da su kroasani ugrijani, no da li pećnica zuji da bi pružila takvu informaciju ili je to bio zvuk u njenoj glavi? Napunila je čajnik vodom i sve prolila. Stvari su kretale naopako. No, gdje je Viktor? Ona ga vidje kako dolazi, uredan kao uvijek, noseći nevjerojatno ružnu leptir mašnu. "Doručak gotov?" upitao je, te odmah dodao, "nije li prelijepa moja kravata? Znaš li tko mi ju je dao?" Zujanje se nastavilo, premda je izvadila kroasane iz pećnice i to je totalno zbuni, ona okrenu glavu od Viktorova lica, koje odjednom postane ogromno dok joj je šaptao na uho: "Billy mi ju je dao, možeš li to vjerovati, ti nisi jedina koja mu se sviđa, nije li on fantastičan, fantastičan, fantastičan ...“

Probudila se vičući: "Ti nisi jedina koja mu se sviđa", a onda se sva očajna zagledala u cvjetne uzorke na tapetama, zavjesama, čipci na stolnjaku, te pomislila na ulice Dalija i Kokotića, Magnolija, Ruža i Zumbula. Glava joj je pucala na dva dijela od boli koja se širila od vrha prema tjemenu. Ruke su joj se tresle. Kad je ustala osjeti da joj se trese čitavo tijelo. Nagnula se nad umivaonik, pljuskajući lice i ramena vodom, te se osjeti malo bolje. Ona začu glasove, ili su to opet bili glasovi u njenoj glavi. Otvorila je vrata sobe. Neki se čovjek nalazio u Viktorovoj sobi, pretražujući njegov ormar, i pipajući po džepovima odijela. Osvrnuo se oko sebe, te kimnuo glavom kad je ona ušla uhvativši se za vrata da umiri drhtaje. Kad ga upita tko je, on reče: "Maitland, financijska policija.“

"Vi pretražujete odjeću mog muža." On kimnu s odobravanjem na njenu očiglednu tvrdnju, te otvori ormarić s ladicama prepun njegovih košulja. "Što vi tu radite, zašto ste ovdje?“

"Radije pitajte narednika Higgsa. On je vani, razgovara s vašim mužem.“

Vratila se u sobu i navukla džemper i suknju. Kava, pomislila je, nesigurno se krećući prema dnevnom boravku, samo da popijem kavu.

No, možda je to bio njen drugi san, onaj koji se spojio s prvim. Sada će zateći Viktora kako jede kroasan za stolom dok mu Billy pravi društvo. Iz kuhinje su ionako dopirali glasovi. Možda će ih zateći u zagrljaju. Trak svjetla je zaslijepi te ona rukama pokrije oči. Bol u glavi bila je nemilosrdna. "A, tu si ti." Ona makne ruku. Svjetlost ju je već manje smetala, a dopirala je iz male stolne lampice u kuhinji. Viktor je bio za stolom i jeo kroasan, dok je nasuprot njemu sjedio čovjek s kavom u ruci, no naravno, to nije bio Billy. Bio je to netko koga nikad nije vidjela, obrijan muškarac, okruglog crvenog lica. Viktor ustade, priđe joj i zagrli je. "Pokušao sam te probuditi, no ti si samo nešto promrljala i okrenula se na drugu stranu. Da li ti je dobro? Iskreno rečeno, izgledaš grozno." Ona turobno kaza da joj glava puca od bolova zbog prevelike količine tableta za spavanje, te izrazi želju za kavom. Potom sjedne za stol i stade gutati crnu tekućinu. Obratila se čovjeku crvenog lica: "Ne razumijem. Zašto ste ovdje?" Čovjek izusti da nešto kaže, no Viktor prvi odgovori. "On ima nalog za pretres, te želi od mene što ono, narednice?"

"Da dođete u postaju na mali razgovor." Narednikov glas bijaše začuđujuće tih, gotovo nježan.

Ona upita: "Razgovor? O čemu?"

"I ja sam se baš pitao." Viktor je taman jeo posljednji zalogaj. "Narednik ne zna, ili barem tako kaže, no bio je dovoljno ljubazan pa se složio da najprije doručkujem, te je, kako vidiš, pristao sa mnom popiti kavu. Vrlo sam zabrinut, kako sam mu i rekao, što se naprosto nisi htjela probuditi. Koliko si popila tih pilula?"

"Dvije. Glupo od mene. Doktor mi je rekao da uzmem samo jednu. Viktore, što oni traže?"

"Možeš me ispitivati do prekосуtra, no nemam pojma. Nisam siguran ni da li narednik zna." On upitno pogleda narednika Higgsa, čiji mu bezizražajni pogled ništa nije kazivao. "Možda bi to trebala pitati svog prijatelja Craxtona. On je čovjek zadužen za to, nije li tako, narednice?"

"Ne znam zašto tako mislite gospodine. Mi smo financijska policija, nemamo nikakve veze s Craxtonom. Vrijeme je da pođemo." On

pogleda, s ispričavajućim izrazom na licu, Judith. "Bojim se da ćemo morati pretražiti i vašu sobu, gospođo Lassiter." Čovjek koji je bio u Viktorovoj sobi, vratio se, i pozvao narednika. Judith je upravo popila kavu. I dalje joj je glava pucala od bolova.

Bol na jednoj strani glave kao da je bila mnogo jača. Viktor se nagne preko stola te joj reče: "Ne vjerujem ovo o Craxtonu. Nazovi ga i zamoli da makne svoje pse odavde. Reci mu da ništa neće naći, jer niti nemaju što naći."

Prije no što je uspjela odgovoriti, narednik se vratio i upitao Viktora posjeduje li dozvolu za pištolj kojeg su našli u njegovoj sobi. Viktor je imao dozvolu i nije prošlo ni par minuta kad se vratio i pokazao je s neznatnim izrazom trijumfa na licu. Narednik upre svoj zdepasti prst prema njemu.

"No, po zakonu, trebali bi ga držati u posebnoj kutiji za pištolje, a ne samo u ladici. Mogu li se nadati da ćete to i učiniti?" "Možete, narednice. Trebate li još što?"

"Zapravo, da." Odjednom, vještinom mađioničara, u njegovoj se ruci nađe omotnica koju Judith odmah prepozna. "Je li ovo vaše, gospodine Lassiter?" Samo na časak, Viktor ustukne kao da ga je netko udario u trbuh. "Da, to je moje. To nema nikakve veze s vama."

"Mislim da ću se morati pobrinuti za njih, gospodine. Dobit ćete potvrdu o oduzimanju predmeta, i ako je to tako kako vi kažete, to će vam biti vraćeno." Viktorov glas bio je miran, no lice mu je bilo potpuno bijelo. On se obrati Judith: "Nazovi Nicka Williamsa, pa mu reci da policija ima nalog za pretres i da neće kazati što traže i zašto to čine, te ga zamoli da me potraži u postaji." On se okrenu naredniku Higgsu. "Želim da uđe u zapisnik da prigovaram diktatorskom načinu čitave ove procedure i da ću vas pozvati na odgovornost pred vašim pretpostavljenim."

"Primio sam na znanje, a vjerujem daje i vaša gospođa. A, sada, gospodine Lassiter, krenimo."

Viktor učini par koraka, a onda malo ubrza i nestane iza ugla. Narednik Higgs krene za njim, dok mu je mali čuperak kose blago vijorio na vjetru. Ponovno se pojavi čovjek iz Viktorove sobe, a u istom trenutku pristupi još jedan sa suprotne strane hodnika. Jedan je bio tamnokos, a drugi svijetao, no oba su nosila tamna, pomalo svjetlucava odijela i oba se doimahu poput mesoždera koji su

nanjušili krv. Čovjek koji je pretraživao po Viktorovoj sobi upita ovog drugog: "Imamo li sreće?" a ovaj učini neku gestu iz koje se dalo razabrati da ništa nije našao. Ona ih upita što traže. Jedan od njih joj reče: "To ne možemo znati, sve dok ne nađemo", a onda doda: "Oprostite na smetnji, no moramo to učiniti." Ona vidje da ovaj drugi čovjek ima veliku, plavu, kartonsku kutiju, te ga upita što ima u njoj, a on joj kaza da ima nekoliko papira koji bi ih mogli zanimati, te da će ona dobiti potvrdu za svaki predmet koji privremeno oduzmu. "Potvrda" je očigledno bila čarobna riječ. Sve se činilo savršeno u redu, samo kad bi spomenuli potvrdu. Ona zamisli kako uzimaju krevet te kako joj govore da se ne mora brinuti, jer će joj izdati potvrdu o tome.

"Što je s tavanom?" upita onaj prvi. Bol je muklo tutnjala u njenoj glavi. "Treat će nam stolica, zar ne?" Ona im odgovori da će im dati male ljestve na razvlačenje. Oni kimnu glavom i napuste je, a ona se pokuša sjetiti što bi trebala učiniti. Sjeti se da mora nazvati Nicka Williamsa, njihova odvjetnika. Ona okrenu broj i začuje njegov poznati glas: "Da?" Počne mu objašnjavati, no on je prekinu. "Znam, upoznat sam s time. Bolje da ne razgovaramo telefonski, no mogu ti reći, da su ispitali još najmanje dvoje ljudi, a možda i više. Zapamti, sada samo vrše ispitivanja. Čega? I sam bih to volio znati, stoga vršim pritisak na vlasti da mi kažu zašto toliko dosađuju mojim strankama. Naravno, pretražili su i ured. No, nemoj brinuti, po mojoj procjeni Viktor će dati izjavu, te se vratiti kući oko, hm, pretpostavljam do ručka. Za sada toliko. Bit ćemo u vezi."

Padne joj na pamet da će možda sve nestati samo ako zatvori oči i ponovno ih otvori. Ideja da je sve ovo san, poput zujanja i prolijevanja vode iz čajnika, nikako je nije napuštala. Držala je oči čvrsto zatvorene, čini se nekoliko minuta, no bila je svjesna jedino boli u svojoj glavi i to jednom njezinom dijelu koja je polako jenjavala, no i dalje trajala poput laganog bubnjanja čekića, ali odjednom bubnjanje više nije bilo lagano, već joj protrese čitavo tijelo, dok se ona pokušavala prilagoditi tom teškom stanju i umanjiti nadolazeće boli.

Ona začuje kašalj. Uljez broj jedan, Maitland iz financijske policije stajao je ispred nje, rukom čisteći prašinu sa svog odijela. Nije bilo bijega u san, sve je bila zbilja. Maitland joj priopći daje njemu i

njegovim kolegama vrlo žao što su je uznemirili, no da su sada završili s time. Potom su otišli. Ona ponovno zatvori oči i začuje zvonjavu telefona. Javi se Debbie u svom najteatralnijem stilu, toliko nepovezana govora da Judith isprva uopće nije razumjela što joj govori.

Judith osjeti da je savršeno mirna dok je odgovarala na njena pitanja.

"Da, Viktor je otišao u postaju odgovoriti na par pitanja, razgovarala sam u međuvremenu s Nickom Williamsom koji je upoznat s čitavom situacijom, a rekao mi je da će se Viktor najvjerojatnije vratiti do ručka. Zaista ne znam ništa više, no Nick Williams upozorio me je da ne bi smjele tako slobodno razgovarati, budući da ne možemo znati da li nas tko prisluškuje. Nick mi je rekao da su još najmanje dvoje ljudi..."

Ovdje je Debbie prekinu, te zakriči na telefon da su to dvoje John i Clive, te kako je policija naprosto banula na njihova vrata. No, da li Judith zna koliko mnogo policija zna o tome, te da li joj je njen prijatelj Craxton rekao što o ... Sada ona prekinu Debbie rekavši joj da ne bi smjela tako pričati, jer joj je Nick Williams sugerirao da ne pričaju o tome telefonski.

"Ma pusti tog pederčića Nicka Williamsa. Da li ti je išta rekao onaj tvoj prokleti policajac?"

"Mislim da on s time nema nikakve veze, Debbie, on me je samo pokušao upozoriti. Možda je izbio kakav problem zbog Nethersolea, cijelo vrijeme mislim o tome."

"Nethersole", zavrisku Debbie. "Zašto stalno pričaš o njemu, ta se stvar već godinama odvija."

Ona odjednom zašuti kao da je shvatila glupost takvog razgovora preko telefona. Kad je ponovno progovorila, glas joj je bio drukčiji, nekako drhturav i na ivici suza. "Ti znaš da ja nisam pobožna, no sada molim Boga na koljenima da sve prođe u redu s Johnnyjem." Judith začuje njen jecaj preko telefona. "Ja ga volim, znaš. Nema veze što je on učinio ili što sam ja učinila, ja ga volim i nikad neću voljeti nikog drugog. On je dobar čovjek, a i tvoj Viktor je isto dobar. Zato padni na koljena, Judith Lassiter i pomoli se da ti se vrati i da ne bude nikakvih nevolja."

Ako postoji jedna stvar koju ne bih učinila, pomisli Judith kad je spustila slušalicu, to je molitva za Viktora.

Ona potraži broj wyfleetske policijske postaje, okrenu ga i zatraži Craxtona, no neki joj glas odgovori daje on zauzet. Ona se predstavi i ostavi poruku da joj se javi kad se vrati. Sto je drugo mogla učiniti? Ukoliko Viktor, Ludi Hatter i ostali koji su na bilo koji način upleteni u tu prevaru dospiju u zatvor, hoće li joj to što pomoći? Ona uvidje da neće. Život s Billvjem u Kaliforniji time ne bi bio ostvariv, jer bi Viktor i dalje kontrolirao novac. Ne mogavši se primiriti, ona stade šetati po kući, vraćajući na mjesto stvari u svojoj i Viktorovoj spavaćoj sobi.

Ona zaključana Viktorova ladica sada je zjapila otvorena, te ona ugleda Mauser na istom mjestu gdje su stajali i papiri koje je već prije pregledala. Falila je jedino omotnica s fotografijama. U njenoj sobi pretražili su svu odjeću, neuredno je gurnuvši natrag u ormar, dok su kutije pudera bile sve ispražnjene. Ona se pitala da lije to uobičajen postupak ili su oni tražili zlato ili nakit koji joj je Viktor kupio nezakonito pribavljenim novcem. Ideja da bi joj Viktor kupio ogrlicu vrijednu deset tisuća funti i potom je pohranio u pudrijeru, natjera je u smijeh. Od smijeha ju je zaboljela glava. Ona odjednom osjeti ljutnju. Kojim pravom ove svinje zabadaju njuške u njen ormar, njenu odjeću, gurajući svoje prljave papke u njene kutije pudera. Odjednom joj se pojavi slika, i ona jasno vidje Maitlanda iz financijske policije kako poput svinje hoda na sve četiri noge, te malim nozdrvama, njuškajući slijedi njen ženski miris, da bi onda zaskvičao od uzbuđenja, zarivši njušku u njenu kutiju od pudera. Pomislila je da će, ako otvori oči, svinja Maitland nestati, no umjesto toga uskoro mu se pridružiše njegovi svinjski prijatelji, noseći tamna, sjajna odijela, čvrsto zakopčana na svojim svinjskim tijelima. Svinja je mahala plavom kartonskom kutijom te je započela otvarati. Ona nije sanjala, već je uistinu ovo gledala, te se s mnogo napora uspjela prisiliti da otvori oči, zavikavši prilično glasno: "Prestanite, prestanite."

U meni su dva čovjeka, pomisli Judith, jedan od njih vidi, čuje i iščekuje, i onaj drugi. Sto radi drugi? Ništa, drugi je drugi slika koja se odbila pojaviti u ogledalu. Sada je držala oči širom otvorene. Nalazila se u spavaćoj sobi. Zvonio je telefon. Vrijeme je proticalo, sekunde, minute. Nije mogla reći koliko je vremena prošlo, dok je

gledala svoju ruku, kako polagano posize za telefonom, i diže telefonsku slušalicu.

Začula je Craxtonov glas: "Gospođo Lassiter, Craxton ovdje. Kako vam mogu pomoći?"

Ona spomenu Viktora, a on odgovori kako Viktor pomaže policiji u istrazi. "Da li je uhićen?" začula je samu sebe kako ga ispituje. I drugi ju je isto čuo, zadivljen njenom mirnoćom.

"Rekao sam vam da pomaže u istrazi." Zatim je upita promijenjenim glasom: "Je li vam dobro?"

"Vjerojatno. Nisam baš sasvim pri sebi." On ne prokomentira njene zadnje riječi. "Je li moguće ... pitala sam se ..." "Da?"

"Da vas vidim?"

Tišina se činila dosta dugom (ali drugi, iščekujući i promatrajući postade svjestan da njena procjena vremena i nije baš onakva kakva bi trebala biti), te ona pomisli kako je Craxton prekinuo vezu. Odjednom on reče naglo: "Za pola sata, 'Kozja zaobilaznica', iznad Gornje ulice, znate gdje je to?" Morala je kazati da zna, premda nije imala pojma niti se mogla sjetiti da li je ikad vidjela tu gostionicu. Pitala se da li su oni doista maločas razgovarali, ili je to jednostavno plod njene mašte. No bila je sposobna, ili je onaj drugi bio sposoban, odlično upravljati automobilom i naći gostionicu bez ikakvih poteškoća. Sjedila je u tamnom kutu, s napola punom čašom male pive ispred sebe, što je uistinu bilo čudno, a što bi i onaj drugi trebao znati, budući da ona inače nikad nije pila pivo. Sjedila je tamo minutu, ili možda petnaest minuta, kad je on ušao i ugledao je, potom naručio pivo za barom i sjeo kraj nje.

"Ovo mora biti brzo", on reče. "Po svim zakonima ne bi smio biti ovdje. No, zvučali ste vrlo čudno preko telefona. Kao da ste u šoku."

"Mislim da nisam u šoku. Uopće nisam ni blizu tome." Ona otpije malo pive te se iznenadi otkrivši da uopće nema nikakav okus, pa mu nazdravi.

"To vam ne bi niti trebao biti šok. Upozorio sam vas."

Ona otkrije da se smije. Je li moguće da može vidjeti samu sebe kako se smije. Znala je da će, ukoliko zatvori oči, to i vidjeti.

"Posve sam mirna", ona reče. "Kao što vidite, posve sam mirna." Ona ulije malo pive u čašu. "Ovo je baš fino." "Zašto ste me željeli vidjeti?"

"Zato jer sam željela." Ona pokušava smisliti neki razlog, nešto što će imati smisla. "Zato jer vam se ja sviđam. A sviđate se i vi meni."

"Volio bih da mogu povjerovati u to."

"Viktor je u gadnoj nevolji, zar ne? Ići će u zatvor?"

"Ja s tim nemam veze. Nisam u financijskoj policiji. Niti me se to tiče."

On popije pivo, gotovo udarivši čašom o stol. "Želio bih poći u krevet s vama, zato sam, to morate znati, i ovdje, gdje u stvari ne bih trebao biti. Koliko vidim, vi uopće ne dijelite krevet s vašim mužem." Čekao je da ona odgovori, no odgovor nije uslijedio.

"Postoje, doduše, neka ograničenja. Vaši prijatelji su u grdnoj nevolji, to vam ipak mogu kazati, no, koji će od njih ići u zatvor i hoće li itko od njih ići u zatvor, za sada se ne zna. Da li vam to što pomaže? Ne znam što vas zapravo zanima."

"Niti ja."

"Za Boga miloga, dajte se urazumite." "Kao što vidite, malo sam uvrnuta." "Što?"

"Sami ste rekli da sam malo uvrnuta." Ona začuje samu sebe kako vragolasto, koketno govori. "Odlazak u krevet s nekim, nije baš moj običaj." Lažljivice kaza onaj drugi. "No mogla bih razmotriti tu mogućnost." Oh, lažljivice, lažljivice, znaš dobro da nikad ne bi izdala Billvja.

On ustade. "Bilo bi dosta za danas. Trošite moje vrijeme. Ne bih se iznenadio ako tako trošite i vrijeme svog muža. A ja ne volim zajebante."

Otišao je, a da nije ni taknuo pivu. Ona najprije popije svoju, a onda i njegovu. Tada odjednom shvati što se mora dogoditi, te kako će policijska istraga nad Viktorom i ostalima omogućiti rješenje, savršeno rješenje njenog problema. Toliko se oduševila tim otkrićem da je naručila i popila još jednu malu pivu, koja joj je konačno milostivo podarila okus. Zatim se odvezla u Hastings.

Willem je taj dan bio sasvim drukčija osoba, ili ga je možda onaj drugi takvim vidio, promatrajući ga drugim očima. Doimao se posebno pametnim i manje neurednim, u sivom odijelu i plavoj košulji, noseći uz to i odgovarajuću kravatu. Obrijao se, stoje bilo vidljivo i po par malih točkica osušene krvi oko brade.

Prije je nalikovao loše plaćenom učitelju na dopustu, a danas, sa svojom novom pojavom, izgledao je poput čovjeka koji se prijavljuje na posao. No, opet, kao stoje drugi nepristrano uočio, nije se doimao nervoznim, već okretno poslovnim. Međutim, osmijeh morskog psa, kad mu se pojavio na licu, pretvori ga odmah u grabežljivca.

Posluživala ih je ona ista unjkava konobarica od prije. Počela je recitirati meni, no on je prekinu kad je spomenula pržene kriške sira. "Za mene kriške. Stavite kuhano jaje na vrh." On se obrati Judith: "Čajne kolačiće za vas?" Kad je djevojka otišla, on joj reče: "Ružno izgleda kad samo jedan od nas jede." "Ne želim jesti."

"Čekajte dok dođe. Ako vi to ne pojedete, ja ću. No, barem se malko potrudite, dobro?" Ona započne govoriti kako mu želi nešto priopćiti, no on je zaustavi. "Ne, nešto ću ja reći vama. Ostajem ovdje samo dva, možda tri dana. Netko, nazovimo ga klijentom, u Zapadnoj Njemačkoj, ima poslić za mene. Krivo sam rekao, to sada nije Zapadna Njemačka, sve je to sada jedna Njemačka, no taj klijent živi u zapadnom dijelu, a ima pravo vlasništva u istočnom. Očito je njegova obitelj posjedovala kuću i zemlju blizu Dresdena prije pedeset godina, i sada je žele natrag. Ljudi u toj kući, mogu ih nazvati istočnim Nijemcima, odbijaju se iseliti." Ona ga upita ne bi li to trebalo prepustiti pravnicima, a on joj podari smiješak morskog psa.

"Trajalo bi mjesecima, možda godinama. Pokušat ću uvjeriti", on zategne riječ, tako daje zazvučalo uvjeriti, "zakupca da se iseli."

"On je samo zakupac?"

"U posjeduje nekoliko godina, no moj klijent smatra da je on samo zakupac. I ja tako smatram."

Ona se zaprepastila kad joj je namignuo. Njegove oči kako to prije nije primijetila? bijahu ogromne kao u žabe krastače, a njihov pogled nije bio ni prijateljski niti neprijateljski, već totalno tup, bez emocija. "Tako", kazao je to na totalno neengleski način, "došao sam ovamo danas, jer mi naš prijatelj kaže da bi mogli ponovno razmisliti o svemu tome. No, ukoliko ćemo sklapati posao, morate misliti brzo. Za tri dana, odlazim."

Djevojka je donijela hranu. Judith natoči čaj, a on suzdržanom poždrljivošću navali na kriške sira, odmahujući glavom. "Ovo jaje pretvrdo je skuhanu, no nema veze. Onda?"

Još uvijek je osjećala muklu bol u zadnjem dijelu glave. Bilo je pravo umijeće oblikovati riječi i rečenice, no nekako je uspjela u tome, pričajući polako.

"Stvari su se promijenile. To sam vam željela reći. Zadnji puta," ona zastane, ne želeći mu reći kako mu nije vjerovala, "zadnji puta, brinuli su me vaši..." ona ponovno stade oklijevati, no onda se sjeti izraza koji je htjela upotrijebiti, te kaza, "prijedlozi. Shvaćate, naime, da ne smije postojati nikakva mogućnost mog uplitanja u cijelu tu stvar." "To ste i rekli." On pojede zadnju krišku sira. "Najbolje bi bilo udariti ga autom i pobjeći."

"Što ukoliko vas vide?"

"Neće me vidjeti. A auto neće biti moj." Smiješak morskog psa pojavi mu se na licu i nestane.

"Ne znam. U svakom slučaju, smislila sam nešto drugo, nešto bolje. Danas je policija odvela mog muža na ispitivanje. Pretraživali su i kuću. Upleteni su još neki ljudi, a mislim da će biti podignuta i tužba." Ona otpije malo čaja. Nije bio ništa boljeg okusa od pive. "Moj muž, Viktor, mogao bi pobjeći. Mogao bi otići u inozemstvo, da izbjegne zatvor. Shvaćate?" On kimnu glavom, tupo u nju piljeći. "Vi ste prije bili mornar, mislila sam da imate prijatelja koji bi vam posudio čamac. Viktor bi naprosto nestao s lica zemlje, nikad se ne bi pojavio." Mirnoća je napusti i ona osjeti uzbuđenje u svom povišenom glasu, te pokrije usta rukom shvativši da je pretjerala. "On ima razlog za bijeg, zar to ne uviđate? A uskoro bi policija odustala od potrage za njim, pretpostavivši da je otišao na plastičnu operaciju kako bi promijenio identitet, te bi ostavila dosje nedovršenim, za slučaj da se on vrati kroz neko vrijeme. Što ne valja?" Nije shvaćala njegovu gestu.

"Ne želite ih?"

"Što? Aha, kolačiće. Ne, slobodno ih uzmite." Skoro je zavrištala, no drugi je upozori da se smiri. Gurnula je kolačiće prema njemu. On strpa jednog u usta, te joj reče. "Vrlo pametno. No, tako neće ići." Morala je pričekati da do kraja pojede kolačić, i obriše usta. Onda je rekao: "Neće biti novaca." "Kako to mislite?"

"Ukoliko naš subjekt nestane, a za to ima dobar razlog, policija će smatrati daje pobjegao iz zemlje, proslijediti to do Interpola, koji ga neće naći, te će slučaj ostati otvorenim. Vrlo dobro." Ona opet

pričeka dok je on jeo drugi komadić kolačića. "Vrlo dobro, ali i nije dobro. Ukoliko se ne nađe tijelo, mogli bi vrlo dugo čekati, možda sedam godina, prije no što bi vi mogli otići, nisam siguran gdje ste ono željeli otići... negdje u inozemstvo, zar ne? Engleskinja ste, to bi morali znati."

Naravno da je znala, kako je samo mogla biti tako glupa? Dok je tako gledala preko stola figuru u sivom odijelu koja je sada gutala već drugu šalicu čaja, osjećala je neku mješavinu mržnje i poštovanja. Odjednom ona uistinu shvati što je on zapravo, netko tko ranjava, osakaćuje i ubija ljude za novac. Zašto je ikada i sumnjala u to, kad je svaki tjedan čitala u novinama o skupinama za ubojstvo koje operiraju ulicama Brazila i Gvatemale, ubijajući napuštenu djecu, po nalogu poslovnih ljudi, zabrinutih da bi djeca mogla odvlačiti mušterije iz njihovih dućana. Začuje ga kako govori.

"Kao što vidite, tako na žalost ne možemo napraviti, premda je ideja vrlo dobra, vrlo pametna. Samo, tijelo mora biti nađeno, shvaćate? Gledajte, što ćemo učiniti. Ja stvarno imam prijatelja s čamcem, to ste dobro pretpostavili, čak i više njih, no bolje da ne znate suviše o njima. Ja ću telefonski nazvati subjekta, te mu priopćiti da imam informaciju koja bi ga mogla zanimati, no vi mi morate kazati neko ime, nešto čime ću ga privući..."

"Mogli bi se poslužiti policijskom korupcijom. Spomenite policajca, po imenu Craxton, on je viši inspektor, ili tako nešto, ali..."

"Tišina. Ja ću mu kazati, da znam nešto što bi ga moglo zanimati u svezi s Craxtonom, no moram se s njim naći nasamo, jer za informaciju tražim i nagradu. Ugovorit ćemo mjesto. Već ih imam par u vidu." On ponovno nabaci smiješak morskog psa. "Bolje da ne znate ostatak."

"No, ja želim znati sve."

"U redu, no možda vam se neće svidjeti. Sastanemo se, on uđe u moj auto." "Kako ćete ga..."

"Imam Colt 38. Ruke mu zavežem lisicama, omamim ga eterom, te ga odvedem na noćnu vožnju čamcem, on se utopi, a tijelo mu ispliva nakon dva, tri dana. More će ga izbaciti na kopno." On ponovno nabaci svoj poznati smiješak. "Biti će u mokrom sakou. Na obali će biti ostatak njegove odjeće. U džepu njegovih hlača, policija će naći otipkanu poruku, u kojoj će stajati da će ga brod pokupiti u

jedanaest sati noću, pedeset jardi od obale." On odjednom zašuti. "Zna li on plivati?"

"Da, on je dobar plivač."

"Ne smijemo zaboraviti takve sitnice. I što se onda dešava? On kani pobjeći, iznajmi čamac, no stvari krenu loše i on se utopi."

"Zašto je u hlačama ostavio poruku?"

Willem slegne ramenima. "Bio je nepažljiv." "Policija će možda početi sumnjati."

"Zašto bi išta posumnjala? On je planirao pobjeći, plan se izjalovio i on se utopio. U plućima će mu biti vode, smrt je dakle prirodna." On odgurnu šalicu s čajem. "Sviđa mi se, da, vrlo mi se sviđa. A što vi mislite?"

Uvrnut si pomisli ona ti si uvrnut. Drugi, koji ju je cijelo vrijeme promatrao i, kako je osjećala, nije odobravao njena pitanja, sad preuzme kontrolu, te kaza posve mirno: "Sve je u redu, dok sam ja izvan toga."

"Sviđa vam se? Dobro. Donijeli ste fotografiju subjekta? Uz ostale detalje, naravno, adresu, nešto o njegovim navikama, rutini." Pobilježila je neke detalje Viktorovih navika, te papir stavila u omotnicu, zajedno s dvije fotografije i adresom. Omotnica se nalazila u njenoj torbi, dok je pričala s Craxtonom, dok je drugi, znala je to, uživao u tome. Sada ju je izvadila i pružila Willemu. On kimnu glavom i reče: "Onda?"

Sad je trebao uslijediti dio za koji se pripremila u autu, premda je onaj drugi, a ne ona, mislio da nikad neće izgovoriti te riječi. "Naš prijatelj vam je rekao koliko najviše mogu platiti."

"Tri sada, tri poslije, znam."

Drugi se divio njenoj mirnoći ili se ona divila mirnoći onog drugoga? "Podići ću prvi dio iz banke sutra. Za drugi dio, morat ćete mi reći gdje da uplatim." "Uplatit ćete u Hamburškoj kreditnoj banci, na ime Edgar Dunant." On preduhitri njeno pitanje. "Imam otvorene račune na nekoliko imena. Jedno od njih je Edgar Dunant. Zapamtite ga, nemojte ga pisati."

Usljedio je ključni trenutak. "Platit ću prvu ratu našem prijatelju. On će je proslijediti vama kad se uvjeri da se stvar odvija po planu." "Ne vjerujete mi?"

Skoro je zavrištala: Naravno da ne, no drugi reče mirno: "Nema potrebe za povjerenjem bilo koje strane. Vjerujem našem prijatelju. Nadam se da mu i vi vjerujete. Kad se on uvjeri da ste izvršili prvi dio pogodbe, proslijedit će vam novac. U redu?"

On učini neku ljutitu kretnju, no ništa ne kaza. "Sutra ću mu dati novac. Kad bude zadovoljan učinjenim, on će vam ga dostaviti."

Pojavi se njegov smiješak morskog psa. "Dobro se pogađate. Vrlo dobro." Nakon pet minuta, rastadoše se. Ovog puta, međutim, ipak je platila čaj. "Očaravajuće iskustvo", naglas je izgovarala te riječi, vozeći se iz Hastingsa, osjećajući se ispunjenom i zadovoljnom, kao poslije vođenja ljubavi s Billjem. To očaravajuće iskustvo svugdje je sada nalazila, u poljima i drveću, koje se obavijeno izmaglicom, no opet nježno obojeno pružalo u svojoj neodređenosti. Asfalt ceste sjajio se kao da je neka svjetlost protkana u nj', motor Fieste proizvodio je nježan zvuk, umjesto onog hrapavog na koji je navikla, čak su i kamioni koji su prolazili cestom više nalikovali ogromnim, dječjim igračkama, umjesto gromoglasnim zvijerima kakvima ih je prije doživljavala. Pokušala se sjetiti redaka koje je jednom pročitala o divnom, novom svijetu, no nije se mogla sjetiti više od ovih dviju riječi koje je konstantno ponavljala dok je Fiesta i dalje harmonično bružala.

Nije razmatrala budući život koji bi mogla provesti u Kaliforniji, Kalkuti ili Kairu, ili bilo gdje drugdje, ali izvan ove zemlje u kojoj je onaj najvažniji dio nje same bio tako dugo prigušivan. Znala je da će u drugoj zemlji, ispod drugog sunca, konačno procvjetati. No, nije razmišljala ni o sadašnjosti, osim što je osjećala da mora biti vrlo dobra prema Viktoru, budući da mu je preostalo još tako malo vremena. I premda je razmišljala o Billju, osjećala je da više nije ovisna o njemu, te da možda, u stvari, nikad nije ni bila. Billy je bio sredstvo za postizanje cilja i drugi je toga bio svjestan. Pod okriljem svjetlosti njegove ljubavi, ona se rascvjetala, no koliko dugo će joj biti potrebna ta svjetlost? Kazala si da nemaš običaj odlaziti s drugima u krevet drugi je podsjeti, no u stvari to nije tako. Nema razloga zbog kojeg bi je Billy iznevjerio, ali ako se to desi, željela je da joj drugi pruži sigurnost da se nema potrebe brinuti. Ja sam uvrnuta, strahovito uvrnuta kazala je drugom, no drago mi je da je tako. Kad se vratila kući, zatekla je Viktora. Bio je podvrgnut oštrom ispitivanju,

kako je sam rekao, skoro četiri sata, te je izgledao neuobičajeno blijed. Konstantno je visio na telefonu, razgovarajući s Cliveom, Johnnjem i ostalima čija prva imena njoj ništa nisu značila. Bila je svjesna kako drugi odobrava njenu izuzetnu pažnju prema njemu, dok mu je točila piće, pitajući ga što bi želio za večeru, pa kad gaje kratko pomilovala po kosi, on je iznenađeno pogleda. Ostavio je telefon, te joj se obratio.

"Sve je to glupost, znaš, ništa nisu našli. Tresla se brda, rodio se miš." Ona ništa ne prokomentira, no kaza da bi morao biti pažljiv dok razgovara telefonski, jer se razgovori možda prislušuju.

"Misliš? No, čula si me, nisam rekao ništa što ne bi smio, a isto tako niti Johnny niti Dick niti ostali. Da li ti je tvoj prijatelj Craxton rekao da se linije prislušuju?"

Želim ići u krevet s tobom, znaš li to, skupljala je hrabrost da kaže Viktoru što joj je Craxton rekao, no drugi joj kaza da to ne učini. Ona odmahnu glavom:

"Naravno da nije", te ga upita tko je Dick. "Dick Casement, pa njega poznaješ."

"Ona mala budala s kojom sam pričala u Rotaryju na večeri? Zar je i on upleten u ovo?"

"On je ..." on započne, no stane. "Nitko nije ni u što umiješan, niti je bilo tko od nas učinio nešto krivo. Diglo se mnogo prašine zbog nekih ugovora, to je sve. Zaista ne znam zašto te to toliko zanima. Sigurno ništa nisi rekla onom policajcu?" Ona stavi ruku na srce. "Kunem se da niti riječ našeg razgovora neće biti priopćena nikom živom."

"Vjerujem ti. Jesmo li opet prijatelji?"

Kad je rekla da jesu, ona opet ugleda onog starog šarmera čiji su je smiješak i dobra narav privukli prije mnogo godina. "Kad sam ti rekao da te volim, doista sam tako mislio. Postoje razne vrste ljubavi, to je sve. Nadam se da to uviđaš."

Oh, da uviđam, pomisli ona ili možda onaj drugi, doista uviđam. Kad joj je rekao da mu se čini nekako drukčijom, na neki način dalekom i stranom, a u isto vrijeme pristupačnijom i prijatelj skijom, ona po prvi puta postane svjesna svoje superiornosti nad njim (ili je onaj drugi bio taj koji je bio superioran), kao i nad njegovom prostodušnom jednostavnošću kojom je uvježbavao svoj šarm. Nije baš da mogu vidjeti kroz tebe, mislila je ona, ali utjecaj koji si nekoć imao na mene,

a koji je bio toliko snažan, sada je jedva opipljiv. Meditirala je tako, dok je radila umak za teleće medaljone, i pripremala voćnu salatu, obogaćenu s malo rakije.

Viktor kaza kako ova prilika zaslužuje više od boce koju je stavio na stol, no ako sada uzme francusko crveno vino iz podruma, ono će se odmah ugrijati. Da li bi se složila da uzme bijeli burgundac, Meursault, koji bi baš pasao uz umak s telećim medaljonima. Ona prihvati ideju da se on razumije u vina te se složi s njegovim prijedlogom. Viktor kaza kako je teletina savršeno spravljena. Jeli su u skladu. Točio je Remy Martin za oboje, kad se ona sjeti da ništa nije javila Bilh/ju, i dok je o tome razmišljala, zazvonio je telefon. Viktor se javi, te reče: "Ne, sve je u redu", a potom reče Judith, "krivi broj, izgleda."

"Muškarac ili žena?" upita Judith.

"Muškarac", odgovorio je. Kad ga je upitala što je točno rekao, on zastane, a onda reče: "Ne mogu se sjetiti", a onda doda, "znaš li tko je to bio?" "Naravno da ne."

"Rekao je nešto u stilu: 'Oprostite, krivi broj'. Je li to bio Craxton?" Ona mu kaza da ne bude smiješan i da mu je Craxton u glavi, te da gaje to pitala iz čiste radoznalosti. Nije mogla odoljeti, a da ne doda: "Ja ne pitam da li se Dick nalazi na jednoj od onih fotografija. Naravno, ne onima, koje sam ja vidjela, već na onima koje nisam vidjela."

Na ovo, on se jedva primjetno tržne. "Rekao sam da te fotografije nemaju veze s mojim životom ovdje. Nisam tako glup da se kompromitiram." On zastane, a onda reče: "S tim fotografijama."

Kad je izgovorio te riječi, ona ih opet jasno ugleda, ponovno mislima preletjevši po njima, te sav užitek večeri, koja uistinu bijaše ugodna, kao i daleka jeka onih dobrih dana s Viktorom prije toliko godina, bi zamijenjen odvratnim slikama Viktora u ulozi roba, Viktora s penisom u ustima, kojeg nije željela poznavati niti misliti o njemu. Što je to on govorio?

"One nisu važne, znaš i sama. To je samo fizička potreba. Inače, one ništa ne znače, niti me zaokupljaju, pokušaj mi vjerovati."

Ona kaza da će pokušati. Popili su brendi i tada joj on izvještačenom galancijom poljubi ruku, rekavši joj kako je uživao u večeri. Ona iskreno odgovori da je i ona uživala. Nije se činilo tako

čudnim što je izgovorila te riječi, u usporedbi s onim što je tog dana učinila, unajmivši plaćenog ubojicu da ga ubije.

Kao automatski pilot aviona ili bomba usmjerena prema željenom objektu putem lasera, Judith je shvaćala da s puta kojim je krenula nema više povratka. No, opet, krećući se tim putem izbjegavala je samoj sebi priznati da se tijekom njena dosadašnjeg života nepovratno gubi. Prijateljski odnosi s Viktorom nastaviše se i za doručkom. Dok je jeo kroasane, rekao joj je kako su ponovno par, i to par koji se međusobno tako dobro poznaje, te bi bilo upravo apsurdno da svaki od njih vodi zaseban život. Smješkajući se, on pokaza na kroasane kao dokaz toga. Tko bi drugi znao zagrijati kroasane upravo onako kako on to želi, ili onako maštovito pripremati doručak, kombinirajući džem, med ili marmeladu, s povremenim serviranjem raznih sireva. Prije nego što je otišao na posao, poljubio ju je nježnije nego inače. "Prošla noć zaista mi je nešto značila", on reče. "Osjećam ponovno harmoniju među nama, a čini mi se da i ti tako osjećaš." Bez imalo osjećaja izdaje, ona mu odgovori da je u pravu, pa kad joj on kaza da se ne mora brinuti zbog te afere, ona mu iskreno kaza kako se i ne brine. Ponovno je promatrala njegovu Lagundu kako odmiče strminom, prebrzo kao i uvijek. Potom je stigla Patty s Derekom, koji je ovog puta imao masnicu na oku i povijenu nogu. Jedva da je progovorio koju riječ prije no što se smjestio pred televizor, uključivši program s crticama i smještajući kraj sebe biskvite i čašu s limunadom. Patty joj se povjerila dok su pile kavu.

"To je sve zbog Carla", počne objašnjavati Patty, "kad dovuče svoje prnje, a nešto pođe po krivom, onda ne zna što radi. Rekla sam vam daje svojevremeno bio u onoj grupi 'Legija stranaca', ne? Tamo je znalo biti grdnih nevolja, čak i takvih da ih je nakon toga tražila policija, onda si možete misliti. Kako je Rocky otišao, vratio se Carl, i ja ne znam, valjda nešto nije bilo u redu, jer kad njemu nešto nije pravo, obično iskali svoj bijes na nekom. Neki su ljudi takvi, ne možete ih mijenjati. Jednom sam tako dohvatila nož, kad sam vidjela u kakvom je raspoloženju, pa sam mu rekla da ak' me samo pipne, dobit će svoje. Svojevremeno me je naime, tako udario, da mi je slomio par rebara, a ja sam rekla 'nikad više', te sada imam nož ako pokuša učiniti nešto slično. No, on zna da se ne šalim i da bi ga zbilja mogla upotrijebiti. No, sinoć, znate, Angie koja živi nasuprot mene,

pozvala me je da skupa razgledamo neke kataloge koje je dobila poštom. Radi se o stvarima koje možete kupiti izravno iz tvornice, čak i haljine po najnovijoj modi i slično. Popile smo piće, te me nije bilo par sati kad se Carl pojavio. Bio je negdje vani i ja nisam znala da će doći, jer bih inače bila kod kuće. No, nije me bilo, a on je želio nešto pojesti, ali u frižideru nije bilo ničeg što on voli. Kazao je daje Derek bio bezobrazan, a ja ne znam, možda i je. Znam da ga Derek ne voli. Počeo je tući Dereka, i ne znam što bi se dogodilo da se nisam vratila kući. Smlavio bi ga k'o pljeskavicu." Judith upita stoje s Derekovom nogom. "Derek je udario Carla nogom, pa je on bacio malog preko sobe, tako daje udario nogom u kut stolića za kavu, usput srušivši kataloge 'Osnove pogađanja' i 'U pola cijene', 'ste čuli za te kataloge? ... navodno su u tim velikim robnim kućama cijene snižene i do pedeset posto. U svakom slučaju, mi vam imamo stolić za kavu koji je od neke vrste mramora, samo što to u stvari nije pravi mramor, shvaćate? Derek je ozlijedio nogu na rub tog stolića, te je sve bilo puno krvi. A znate li što je Carl rekao? Rekao je: 'Pusti malo govno da iskrvari do smrti.' Naravno, da mali ne bi iskrvario, ali možda bih s njim morala otići u KDPOŽ8. Što vi mislite?"

"Valjda mislite NDPOD9, pa on je dijete, a ne životinja."

"Aha, da." Patty umoči biskvit u kavu i pojede ga. Lice joj je bilo nasmiješeno i bezbrižno. Judith osjeti sućut, no bez neke potrebe da pomogne ili da o tome uopće razmišlja. Kazala je kako ne zna na koji način NDPOD uopće djeluje.

"Mogu li uzeti još jedan biskvit? Hvala. Ne znam vam ni ja. Na tim vam mjestima uvijek dignu puno larme, a vrlo su znatiželjni, pa vas ispituju o svemu i svačemu.

8 KDPOŽ Kraljevsko društvo za prevenciju okrutnosti prema životinjama; humana organizacija u Britaniji koja se brine za zaštitu životinja
9 NDPOD Nacionalno društvo za prevenciju okrutnosti prema djeci; britanska organizacija koja se brine za interese djece prema kojoj se loše postupa, koja su u opasnosti ili su ozlijeđena
Mislim da ću to ostaviti po strani za sada. Carl nije uvijek takav, no ne voli previše Dereka u blizini."

"Možda uz njega osjeća obvezu."

Patty podrugljivo frknu nosom. "Nema šanse. Ali, opet, znalo nam je biti stvarno dobro. A, ni s Rockvjem nije loše. Rocky je dobar, sigurno

bi vam se svidio." Ona umoči drugi biskvit u kavu i pojede ga. "Bolje da nastavim s pospremanjem. Ako vam Derek bude smetao, pošaljite ga k meni."

Derek, međutim, nije predstavljao smetnju. Sjedio je na podu, gledajući već drugi crtić, baš kao i neki dan, prije no što je upoznala Billvja. Premda nije jeo čips kao obično, usne mu bijahu u nekom grču, te bi povremeno lagano uzdrhtale pri krajevima. Sjela je na stolicu kraj njega i gledala u ekran. Mačka je naganjala dva miša, no nikako ih nije uspijevala ščepati. Stavila je zato komad sira na kruh i položila ga blizu rupe čekajući sa strane da ih zgrabi. Jedan od miševa nanjušio je sir, a drugi je dohvatio žarač s vatre. Dva miša izašla su iz rupe zajedno, jedan je krenuo prema siru dok je drugi zabio vrući žarač mački u leđa. Mačka je visoko poskočila u zrak i snažno zamijaukala.

Derek se okrenu i spazi je. "Što gledaš? Ne želim da gledaš sa mnom." Ona ga ostavi samog, te pozdravi Patty koja je baš usisavala njenu sobu, rekavši joj da se vide sutra, te se odvezla u grad. Budući da je Billy rekao: "Oprostite, krivi broj" to je značilo daje sve dogovoreno, te da će je on čekati u Marvinu u njihovo uobičajeno vrijeme. Bilo je podne, te su valjali proći sati i sati, minute i minute vrijeme koje je nekako trebalo ispuniti. Ispuniti vrijeme čudne li fraze.

Ispunjava se križaljka, ali kako se može ispuniti vrijeme? Bol u njenoj glavi već je skoro nestala, no još uvijek je osjećala da joj je glava podijeljena u dva dijela i da je jedan dio nje negdje drugdje. Bilo joj je zato teško skoncentrirati se na ono što predstoji, poput odlaska u banku i podizanje novaca, potom ručak, a onda polagana vožnja do Marvina gdje gaje trebala pričekati u njihovoj sobi, njihovoj privatnoj i osobnoj sobi. No, netko ju je uhvatio za rame.

"Gospođo Lassiter, kakva sreća. Oduševljen sam što vas vidim." Crvena kosa Jocka MacGregora blještala je na suncu. "Ako mi možete pokloniti pet minuta vremena, rado bih vas pozvao u svoj ured. Mislim da me još nikad niste počastili svojom posjetom."

Pet minuta vremena mislila je, imam i pedeset minuta, čak i nešto bolje od toga događaj koji bi ti dao pravu priču za tvoje novine. Uredi wyfleetskog Merkura kamo ju je on sada vodio, nalazili su se u lijepoj kući sagrađenoj početkom devetnaestog stoljeća, nešto podalje od Gornje ulice, s ovalnim prozorima, ispod kojih je bio otisnut natpis:

"Vijesti i vidici iz čitavog svijeta", a ispod toga je stajao naziv novina: "Merkur".

"Sjednite", MacGregor joj ponudi stolicu i zovne Bertieja. Pojavi se crvenokosi mladić. "Moj sin Bertie, gospođo Lassiter. Bertie je cijeli stari, ali bolji novinar nego što će njegov starkelja ikada biti, jel' tako Bertie?" Bertie je mudro šutio. "Pripremi nam čaj, momče." Kad je mladić otišao, on joj reče: "Uskoro će taj momak otperjati. Neće još dugo ostati u Wylfleetu. Raširit će krila i otići od nas." Ona jasno vidje taj događaj Bertie se uzdiže iznad krovova Wyfleeta, mašući krilima pozdrav, premda je u isto vrijeme znala da se nalazi u uredu Jocka MacGregora te ga čula kako joj govori: "Pa, gospođo Lassiter, što mislite o vijestima?"

Vijestima, o čemu je on to pričao? Nije bilo nikakve taktike zatezanja, niti pokušaja obmane kad mu je odgovorila da ne zna na što misli. Bilo joj je teško slijediti njegove riječi, jer njene misli bijahu negdje drugdje. Nisu, doduše, više letjele s Bertiejem, premda u stvari nije mogla reći gdje su joj počivale misli ili što ju je uopće zaokupljalo. Kad je stigao čaj, u teškim, žutim, šarenim vrčićima, ona se pokušava sjetiti kad je zadnji put pila čaj. Za doručkom? Ne, za doručkom je pila kavu. Napola je čula da MacGregor nešto govori.

"Ne događa se često da lokalne novine nadmaše nacionalne, no primio sam poziv iz Nezavisnosti jutros, iz koje su mi javili da će objaviti priču. Što Merkur kaže danas, Nezavisnost tiska sutra. Gospođo Lassiter, vrlo me zanima vaše mišljenje i mišljenje vašeg muža. Vidjeli ste novine? Vijesti su stigle u pravi čas za nas, uspjeli smo članak ugurati u novine." Na naslovnici je stajalo krupnim slovima: "KORUPCIJA VIJEĆA? POLICIJA ISTRAŽUJE", ali MacGregor upre prstom u par redaka sa strane gdje je masnim slovima pisalo ispod naslovnice "DODATNE VIJESTI". Ona pročita:

KORUPCIJA VIJEĆA Predsjednik Vijeća u Wyfleetu, Richard Casement, mjesni poduzetnik John Hatter, graditelj Clive Braden i arhitekt Victor Lassiter podvrgnuti su policijskoj istrazi u predmetu koji se odnosi na ugovore za izgradnju, povjerene Bradenovim graditeljima.

Niže su instance iznijele na vidjelo činjenicu, da iako su građevinske dozvole dane na nekoliko mjesta, iste nisu odobrene od strane nadležnog pododbora.

Policija je oduzela dokumentaciju iz ureda gospodina Casementa kao i ostalih poslovnih ljudi uključenih u projekt. Očekuje se daljnji razvoj događaja. Čitajte o njima u Merkur, vašim mjesnim novinama.

Ona odloži novine. Sada se sjećala gdje je posljednji put pila čaj. Bilo je to u gostionici "Čaj u svako doba" u Hastingsu. Ona vidje Willema nasuprot sebe u pomalo pohabanom sivom odijelu, s osušenim točkicama krvi oko brade. Potom se on promijeni u crvenokosog MacGregora, koji je opet nešto govorio što je ona napola slušala.

"Nazvao sam vašeg muža, Viktora, jutros, no bio je prezauzet da bi mogao razgovarati sa mnom, a ostali kojih se to isto tiče nisu uopće željeli razgovarati, osim Johnnija Hattera koji je rekao da su priče teško sranje. Tako to naime ne ide. Ako dopustite da vas osude uslijed oglašivanja, mogle bi se proširiti gadne glasine. Stoga vas molim, u vlastitom interesu, da mi date priču, odnosno svoje viđenje situacije. Očito je da postoji neki obrazac u tim ugovorima. Casement pribavlja građevinsku dozvolu, Johnn Hatter kupuje zemlju, vaš muž projektira, a Braden gradi. Pitam se da li vam je vaš suprug pričao o tome?" Ona mu odgovori da Viktor gotovo nikad nije pričao o poslu, te tako ona ništa o tome ne zna.

MacGregor kimnu glavom. "Čuo sam da vam je u kući bila policija. Zacijelo vas je to šokiralo." Ona se složi. "Imate li pojma što su tražili i odnijeli sa sobom?" "Papire", ona mu reče, no nije imala pojma o kakvim papirima je riječ. "Koliko sam shvatila uzeli su hrpu papira i spisa iz raznih ureda i napunili time čitav kombi." On se od srca nasmija te je upita za Viktorovu reakciju. Ona odgovori da je Viktor na sve to bio ravnodušan.

"On je prilično mirne naravi, zar ne? Kako ste vi to primili? Da li sam u pravu kad pretpostavljam da ste bili silno uvrijeđeni njihovim smetanjem?"

Toliko je dugo zatezala u odgovoru da je ponovio pitanje. Tada je odgovorila kako smatra daje policija učinila ono što je morala. Pokušala se sjetiti što je Willem jeo u onom pubu. Čajne kolačiće, no što još? Ona se sjeti te reče: "Pržene kriške sira."

"Molim? Nisam vas shvatio?"

"Nečeg sam se sjetila. Morala bih kupiti nešto sira za večeru, te ću vas sada pozdraviti."

On je isprati do vrata, rekavši joj neka bude sigurna da će Merkur biti vrlo nepristran u svojim člancima.

Ponovno se našla u Gornjoj ulici, no još uvijek je imala mnogo vremena koje je trebala utrošiti. Razmišljala je o tome da posjeti dućan za milodare, no umjesto toga otiđe do Debbie. Hatterovi su živjeli na kraju Gornje ulice, gdje se prije nalazila robna kuća koju je kupio Johnnv i pretvorio je u vilu. Kuća je imala garažu, sobu za igre u prizemlju, na katu se nalazila kuhinja spojena s blagovaonicom, a na samom vrhu bile su spavaće sobe. Svojevremeno se diglo mnogo prašine zbog prenamjene poslovnog prostora u rezidencijalnu upotrebu, no promjena se odigrala tako brzo, da su daljnji prigovori tijekom vremena izblijedjeli. Da li je Viktor svojim projektom načinio iz robne kuće ovako poželjnu rezidenciju? Bila je to jedna od stvari koje se nije mogla sjetiti.

"Drago mi je da te vidim. Tako se jedno osjećam." Debbie je imala natečene oči, te je izgledala poput nekog tko očekuje da će se nešto strašno dogoditi.

Vodila ju je stepenicama na kat. "Upravo nešto pijuckam. To je jedina stvar koju možeš napraviti kad si tako jadan. Pićence uvijek malo pomogne." Sunčeva zraka raspolovila je sobu na dva dijela, te je jedan dio bio osunčan, dok se drugi nalazio u sjeni. Judith sjedne na sunčanu stranu, na jednu od visokih bijelih stolica, te prihvati džin koji joj Debbie pruži, rekavši joj kako je pila čaj s Jockom MacGregorom.

"S onim štakorom? Sto ti je bilo, za Boga miloga, da s njime pričaš?"

"Nisam ja pričala s njim, već je on pričao sa mnom. Ja sam jedva progovorila riječ. U svakom slučaju, nije on tako loš. Poznaješ li njegovog sina Bertieja?" "Mislím da ne, zar bi trebala?"

"On će uskoro odletjeti." "Odletjeti?"

"Da, za London. Tako kaže njegov otac."

"Si ti sigurna da si pila samo čaj?" Debbie, onako malena i tamna, sklupčavši se na fotelji, izgledala je kao... nije se odmah mogla sjetiti ... kao mačka, odjednom joj padne na um. "Taj gad je uzmutio vodu,

prouzročivši pola nevolja glasinama koje širi svojim novinama. A u nevolji smo, ljubavi, vjeruj mi, u nevolji smo." "Zbog Nethersolea?"

"Ma kakvog Nethersolea. On je napast, ali je nebitan, njega bi već pridobili na ovaj ili onaj način."

"Ucjenom?" Džin je imao zadovoljavajući okus dok joj je klizio niz grlo. "Viktor mi je sam to priznao. Ja sam mu rekla da to ne odobravam."

"Hej, na čijoj si ti strani?" Debbie iznenađeno pogleda u njenu čašu. "Prazna je. Pa, kad si ga već uspjela popiti? Očito i tebi treba jedno pićence." Ona napuni obje čaše.

"Mislim da ne razumiješ. Svi smo mi u nevolji, a ne samo Johnnv, i to sve zbog onog govornara Notlevja. Notlev je sve zakuhao."

"Notley? Tko je Notley?" Osjećala se kao da se odvaja od svega, a polovica nje lebdi prema nečemu dalekom. Lebdi ili leti. Nemoj odletjeti kazao je onaj drugi, ostani ovdje, vrati se na zemlju. "Ne poznajem Notlevja."

"Sigurno si čula za njega. On ti je bivši predsjednik Vijeća. Dao je ostavku prije godinu dana. Merkur je objavio pregršt članaka o tome."

"Nisam čitala Merkur." Ona ponovno reče: "Ne poznajem Notlevja. Nikad nisam čula za njega."

"Ništa nisi propustila. Zašto su ga uopće postavili, nikad mi neće biti jasno, no Johnnv kaže daje imao visoke preporuke. Da smo znali kakav je, nikad ne bi dobio taj posao. Od samog početka imali smo s njim samo probleme. Dick se pokušao slagati s njime, no nije bilo nikakve koristi."

"Dick?"

"Dick Casement."

"Aha, zečić. Onaj koji frkče nosićem." Ona pokuša sama frknuti nosom poput njega. Debbie se stade smijati. Sada su obje frktale nosom.

"Ti si mi zbilja dobra, znaš li to, Judy? Ne znam zašto, nemamo baš puno toga zajedničkog, ali zbilja si mi dobra." Ona promijeni položaj na fotelji, izgledajući više nego ikad poput seksi mačke. Seksi mačka se uvijek za nekim ogledava. Stoje ona jednom rekla za Bilyja? Aha, da, kazala je kako je on seksi. Judith odjednom sve postane jasno, te se pitala kako to uopće prije nije shvatila. Ona prekinu Debbie koja je nešto govorila.

"Ti si spavala s Billvjem."

"S kim? O čemu ti to pričaš?"

"S Billvjem Gayom. Mojim vozačem s osvježavajućeg tečaja. Kazala si kako je seksi, znači, spavala si s njim."

"O, Bože." Bilo je to očito dovoljno da nasmije mačku, a mačka se uistinu i smijala, i to diskretno, kako to mačke već čine, gotovo bez zvuka.

"I ti si zbilja mislila... da bi ja s tim dečkom dječjeg lica ... oh Bože ... ja se ne palim na piletinu. Više mi se sviđa nešto zrelije. Nisam na njega mislila, kad sam ti to rekla, već na svog vozača Conana prelijepog Irca, neustrašiva pogleda. To ne znači da sam s njim nešto i imala." Mačka se zacereka. "A ti si mislila ... ti si znači spavala s njim."

Vidiš li što si sada učinila, kaza joj drugi, bez veze si se izlanula. No prepusti to meni, prepusti sve meni. Ona to prepusti drugom, diveći se mirnoći kojom je kazala Debbie da ne bude smiješna, jer ona je vjerna Viktoru, a i on njoj, a današnje jutro ... ona ponovi Viktorove riječi koje joj je uputio tog jutra, o tome kako su oni skladan par. Je li uspjela uvjeriti Debbie? Možda, premda kao da je još bilo sjaja sumnje u njenim mačjim očima. No ona odustade od te teme, što je jedna od njih učinila ili ne, te se vrati aktualnom problemu.

"U pravu si, što se tiče Dicka, on stvarno izgleda kao zec, premda to nikad prije nisam primjećivala. No, znaš, i Johnnv mi je sam to jednom rekao, ponekad čovjek stekne krivi dojam u svezi s njime. Sto sam ono govorila?"

"O Notlevju."

"Tako je. O Notlevju. Znaš što ću sada učiniti? Napraviti ću nam sendvič. Reći ću ti što imam, a ti meni reci što bi željela. Evo, tu je šunka, a ima i tune i krastavaca. Onda? Šunka i krastavci ili tuna i krastavci?"

"Šunka, no bez krastavaca."

"Šunka bez krastavaca. Nasmijavaš me, Judy, zbilja si mi dobra. A što bih ja mogla uzeti? Šunku i krastavce, valjda. Ne znam ni sama." Ona po treći put napuni čaše.

"Govorila sam ti o Notlevju. Johnnv ti kuži takve stvari. Rekao mi je prvi put kad ga je vidio da je tip nezgodan. Rekao je to i Dicku. No da

lije Dick slušao? Vraga je slušao. Dick mu je rekao: "Prepusti to menija sam ga doveo, ja ću ga i otjerati..."

"Otjerati?"

"Da. Što ne valja?"

"Zečić da nekog otjera?" Obje se nasmijaše na tu ideju. "Znaš što, možda bi mi se on svidio?"

"Dick?" "Notlev."

"Nikad ga nisi srela, kako bi ti se mogao svidjeti? A vjeruj meni kad ti kažem, Notlev je odurni filistar. On je gad koji se u sve petlja i koji je prouzrokovao sve probleme od samog početka. A znaš li što radi? Stavlja nešto na lice ili kosu ili pitaj Boga gdje, da ga možeš namirisati na kilometar."

"On je tvor."

"Naravno da je tvor. Pa kako bi ti se onda mogao svidjeti."

Ona se složi da joj se Notlev ne bi mogao svidjeti, ali osjećaj ili potreba, kako je to drugi smatrao, tjerao ju je da se suprotstavi Debbie. No bilo je tu još nečega, što bi trebala učiniti, ali misli su joj bile zbrkane. Zapravo, više su nalikovale nekom labirintu koji ju je doveo do ove kuće, ove sobe, k Debbie. Ona reče: "Ne sviđa mi se ova kuća."

"Zaista krasno kad mi to kaže najbolja prijateljica."

"Nisam tako mislila. Mislila sam..." Ona otpije malo pića, iznenadivši se kad je ugledala malu mrlju na crnom tepihu. "Ne sviđa mi se moja kuća."

Debbie kimnu glavom kao mudra maca. "Onaj krov. Zaista je previše." Judith se složi. "Previše, bogme je previše. Ali to nema veze s ovom kućom. Ova kuća nema zeleni natpis. Ova kuća mi se sviđa."

Prije svega, Debbie je ipak bila njena najbolja prijateljica, njena jedina prijateljica. Nije željela svađati se.

"Dobro. Vrlo dobro. Nego, pričali smo o Notlevju. On ti je svuda gurao svoj nos. Dick je sve učinio stoje bilo u njegovoj moći da ga smiri." Debbie promjeni svoj skvrčeni položaj na fotelji te je sada visjela preko nje kao da će svaki čas skliznuti na pod. "No, na kraju je morao otići. S pozamašnom šumicom, dakako. No da li je on time bio zadovoljan? Neki ljudi nikad nisu zadovoljni. Od tada, stalno je visio Dicku i Johnnvju za vratom."

Nalazila se u sredini labirinta, no krivo je skrenula. Nije vidjela ništa doli zelenih avenija. Nije bilo pokazatelja smjera, te je ona krećući se prema kraju jedne avenije bivala suočena s istovjetnom avenijom pod pravim kutom.

To je tako zbunjujuće rekla je ili je možda samo mislila. No, stoje to Debbie govorila? "Sto si rekla?" upitala ju je.

"Nikada nije učinio ništa od onog što ljudi inače čine", Debbie zajeca. "Osnovao je dioničko društvo, svi to rade, a revizor je potvrdio da je sve u redu. Dick nikad nije bio partner dioničkog društva, iako je bio predložen za člana. Sve je to bilo kao presijecanje crvene trake u prigodnim trenucima. Problem ove zemlje, to svi znaju, je da se ništa ne može napraviti. Vijeću trebaju mjeseci da donese odluku, a svi su u to bili upućeni. Viktor ti je to sigurno ispričao."

Judith odmahnu glavom, no Debbie to izgleda nije primijetila. "Viktor je, kao i Johnnv i Clive, znao da sve ide glatko i po planu. Na kraju krajeva, tko bi bio povrijeđen. Nitko ne bi bio povrijeđen, a niti bi išta pošlo po krivom, da nije bilo Notlevja. Dick gaje pokušao uvesti u to, i to mu je bila greška. Notlev mu je od onda bio stalno za vratom."

Judith zatvori oči. Sunčeve zrake milovahu njene vjeđe, grijući jednu stranu lica dok je druga bila u hladu. Debbie ustane s fotelje, priđe joj i prodrma je.

"Zar ti ne shvaćaš da bi svi mogli otići u zatvor? Johnnv je izvan sebe od brige, a pretpostavljam da je i Viktor."

"Viktor je rekao ..." ona započne, no izgubi nit. "Da? Reci mi. Što je Viktor rekao?"

"Rekao je da nema razloga za brigu. Diglo se malo prašine zbog nekih ugovora, no to je sve."

Ona začu kako Debbie nešto podrugljivo govori, no snažna potreba da sklopi oči totalno je preplavi, izblijedivši njene daljnje riječi, premda negdje daleko u svom umu bijaše svjesna njihova postojanja, svjesna nečeg neučinjenog i nedorečenog.

Probudila se s glavoboljom. Na bijeloj fotelji, Debbie se skvrčila kao mačka, hrčući. Boca džina stajala je kraj nje, na staklenom stoliću, prazna. Judith se uputi prema kupaonici. Skinula je sat, te oprala ruke i lice. Zatim je otvorila ormarić, našla bočicu s tabletama protiv bolova, te odmah progutala tri tablete. Stavila je ponovno sat na ruku, i pogledavši na njega ustanovila je daje za petnaest minuta

četiri sata. Mora da je spavala više od dva sata. Ponovno pogleda na sat. Petnaest minuta do četiri. Banka se zatvara u tri i trideset.

Radnje, koje je nakon toga počela poduzimati bile su vrlo povezane, razumne, no s primjesom panike. Prvo je namjeravala napisati poruku Debbie, no odustala je od te ideje, ne mogavši naći papir, zatim se sjurila niz stepenice, zalupivši vratima. Banka se nalazila otprilike stotinu jardi niže od Gornje ulice, te je ona trčala prema tamo, sjetivši se kako su neke filijale otvorene do četiri i trideset. Ali, vrata banke bila su beskompromisno zatvorena, i premda je zvonila i zvonila nitko se nije javljao.

Čovjek srednjih godina u sportskoj jakni, sivim hlačama, i cipelama koje su bile jako ulaštene sućutno joj reče: "Skandalozno. Nema svrhe zvoniti, oni jesu unutra, no ne žele se javiti, jer navodno rade." On zamahnu svojim štapom. "Pisao sam i upravitelju." Zatim se nakašlja. "Mogu li vam ikako pomoći?" Ona se zahvali te neiskreno reče kako je sve u savršenom redu, zatim ponovno pogleda na sat te pomisli da će možda zateći Billvja kod kuće prije nego što ode u Marvin. Zaputila se u ulicu Primula. Ispred broja osamnaest bio je parkirana Vauxhall Astra u prilično lošem stanju. Na njenom satu bilo je četiri sata i tri minute. Billy je otvorio vrata. Nosio je stare, pamučne hlače i usku potkošulju. Bila je toliko nestrpljiva da mu kaže što se dogodilo da nije ni primijetila je li iznenađen ili zbunjen njenom pojavom na svojim vratima, dok mu je ona zamuckujući objašnjavala daje banka zatvorena, pa zato nije uzela novac, no ići će po njega rano ujutro. Kad mu je to ispričala shvatila je da još uvijek stoji pred njegovim vratima. Ona ga upita može li ući.

"Može, da, u redu. Samo minutu." Kad su se našli u sobi s plastičnim psima, on joj reče: "Da si došla pet minuta kasnije, već bih otišao. No, nazvat ću ga, i nekako se pokušati s njim naći. Najvjerojatnije sutra ujutro."

Tek tada ona primijeti daje on uznemiren. Kao da je želio da ona otiđe. Ona ga upita što nije u redu.

"Ništa. Pila si?"

"Oh. Zar je tako očigledno? Mislim da jesam, malo. Zaspala sam nakon toga. O, još uvijek se osjećam malo mamurno. No, nešto nije u redu, o čemu se radi?"

"Rekao sam da je sve u redu." To je bilo prvi puta da je pokazao ljutnju. "Nisam očekivao da ćeš doći nacvrcana, to je sve. Da li ćeš sutra ujutro sigurno imati lov?"

"Lovu? Aha, novac. Da, sigurno."

"Ako nećeš imati novac, on će otići, to znaš, ne?"

"Rekla sam da ću ga ujutro imati." Odjednom ona shvati. "Netko je kod tebe, zar ne? Gore. Imaš neku djevojku gore."

"Naravno da ne, samo ..." "Da?"

"Moja mama je u kupovini, a uskoro će se vratiti. Ako te ovdje zatekne, a ti si navodno klijent, što će si pomisliti?"

"Zar je to važno?"

"Ne mo'š ti živit s njom." On se ispravi. "Ne moraš ti živjeti s njom. Ne znaš kakva je ona."

Netko se gore kretao, čulo se zatvaranje vrata. Billy pokaza prstom prema gore. "To je podstanar. Mama je iznajmila sobu nekom bezveznom trgovačkom putniku. Ona ponekad iznajmljuje sobe. Ostavio je kofer vani, pretpostavljam da si ga vidjela. Nego da se dogovorimo za sutra. Je li u redu ak' dođem kod tebe u pola deset? Znaš, ja ću se s njim sastati oko jedanaest, sve ću provjeriti i ak' bude sve u redu, dat ću mu lov."

"A onda će on telefonirati..."

"Tot' ja ne znam. Nit' želim znat'. Ni ti također. To će mu biti prva isplata, no što ak' bude pit'o za drugu? Što da mu kažem?"

"Ja sam već sve s njim dogovorila."

"Dobro. Dobro. Znači sve je dogovoreno. Bolje sad odi prije no što se moja mama vrati. Sutra u pola jedanaest."

Nije bilo sumnje da je jedva čekao da ona izađe iz kuće, a primijetila je kofer koji je stajao baš kod vratiju. Na putu za Zeleni dijamant, pitala se je da li se gore uistinu nalazio podstanar ili neka djevojka iz Estatea, no shvatila je da joj je posve svejedno ukoliko je i bila neka djevojka u pitanju. Da li je ona stvarno voljela Billvja Gaya, upitao ju je drugi. Je li moguće da bi mogla tako dugo podnositi problematičnog mladića koji govori: "Ti ne mo'š živit s njom." Hajde, priznaj samoj sebi, kazao je onaj drugi, nije li Billy Gay bio sredstvo za postizanje cilja? Nije li on shvatio kakva si u stvari, što želiš i tko si? Te riječi ostale su u njenim mislima tijekom večere na kojoj je satima slušala Viktora, koji je sjedio nasuprot njoj u jednom od boljih

wyfleetskih francuskih restorana. Napola je slušala njegovo čavrljanje o smiješnim pitanjima koja su mu postavljali na policiji, dok je pola njena uma bilo zaokupljeno činjenicom kako će za dva ili tri dana biti slobodna i potpuno samostalna osoba koja ide gdje poželi i čini što joj se sviđa. Još uvijek je osjećala muklu bol, negdje u glavi, koja, premda ublažena tabletama protiv bolova, nije do kraja nestala, te je i dalje bila prisutna kad joj je Viktor rekao: "Evo, proveli smo još jedno lijepo večer, a vjerujem da će ih biti još mnogo, sve dok isključimo seks iz toga", nakon čega ju je poljubio za laku noć, toplo, ali pristojno i bez strasti.

Tog jutra, njenu odluku, neumoljivu i nepopustljivu, uzdrma nešto nepredviđeno. Ustala je iz kreveta, a onda je uslijedilo pripremanje Viktorova zadnjeg doručka, po uobičajenom redoslijedu. Roščići maslaca, med, domaći džem od jagoda, kupljen u dućanu za milodare, kava na vrućem pladnju, njen tamnosmeđi tost... Sve je to valjalo uredno poslagati na stol. Dok je stavljala džem od jagoda u lijepu zdjelicu u obliku srca, pitala se koliko toga će biti pojedeno. U kuhinju je upao Viktor, sav poletan, s leptir mašnom purpurnosive boje, sivim odijelom na kojem se vidjela izbljedjela crvena mrlja. Kazao je da su kroasani odlični, no danas neće jesti džem, jer mu više odgovara med. "A danas imam i sastanke", kazao je Viktor, "i to jedan ujutro, s Johnnvjem i Cliveom, a drugi će biti za okruglim stolom s Nickom Williamsom."

"A ne sa zecom Casementom?" ona upita, no Viktor joj namignu svojim plavim okom te joj reče kako će od sada Dick biti u pozadini, kao počasni član koji nije imao nikakvih zasluga, pa mu stoga neće biti ponuđena ni nagrada. "Neka nam dokaže suprotno", dodao je samouvjereno. On je upita što će danas raditi, te kimnu glavom kad mu je rekla da ide u dućan za milodare, pa joj kaza da će je nazvati kasnije. Kad je gledala Lagonda kako odmiče strminom, pitala se hoće li ikada više čuti zvuk tog automobila. Danas joj je glava bila bistra, a misli povezane. Ako se drugi negdje i pritajio, to je nije nimalo smetalo, no padne joj na pamet da je ona sada taj drugi, a da je Judith negdje odletjela poput Bertieja MacGregora. No bila to Judith ili onaj drugi (a koja je uopće i razlika između njih), osoba koja se javila na Debbien telefonski poziv zvučala je prijateljski, izražavajući žaljenje, kad joj je Debbie prigovorila da ju je jučer tako

naglo ostavila, ispričavajući se u isto vrijeme zbog svoje pretjerane reakcije. Ona joj je odgovorila da ne mora brinuti, dodajući kako je Viktor bio raspoložen jutros, premda (zaista dirljivo što je tako pažljiva prema čovjeku koji će uskoro umrijeti), je kazao da će se danas naći s čovjekom koji bi mu mogao priopćiti važnu informaciju.

Iz nekog razloga, odijevala se s mnogo više pozornosti, birajući svilenu bluzu izražajno plave boje i tamnoplavu suknju. Stavila je u torbu čekovnu knjižicu za podizanje novaca, Viktorovu putovnicu koju će dati Billju, a koji će ga onda proslijediti Willemu. Tada je, međutim, nešto pošlo po krivom. Pattyn prepoznatljiv glas najavi njen dolazak, premda danas nije bio njen dan. Njen bistri, nepodijeljeni um, upozori je na opasnost. Billy dolazi u pola jedanaest, a Patty ga poznaje. Znala je da ga Patty ne smije vidjeti. No, što da sad učini? Patty je kao uvijek bila vrlo pričljiva. "Znam da danas nije moj dan, trebala sam doći sutra, ali sutra Rocky mene i Dereka vodi u Margate, jer preksutra ide u Beč, a onda negdje u Mađarsku, ili je zapravo Beč u Mađarskoj? U svakom slučaju, bit će odsutan tjedan dana, pa sam mislila, da bi bilo u redu ako danas ..."

Ona prekinu njenu bujicu riječi, rekavši joj da joj je žao, no da joj danas nikako ne odgovara, budući da joj sada dolaze neki prijatelji u posjetu, te zato ne želi nikakvo čišćenje. Patty je bila vidljivo uvrijeđena, ili u krajnjoj liniji prilično nezadovoljna, te je rekla "u redu", ali ne zna hoće li moći doći još ovaj tjedan, budući da joj mama dolazi u posjetu preko vikenda, a, osim toga donijela je i neke fotografije s Costa del Sol, koje je, sad je već zvučala uvrijeđeno, Judith specijalno željela vidjeti.

Je li Judith zbilja rekla da želi vidjeti te fotografije? Ali, dobre spremačice prava su rijetkost, a ona nije željela izgubiti Patty. Pogleda na sat. Bilo je devet sati i pet minuta, te ona uvidje da ima dovoljno vremena da ode u banku i vrati se prije pola jedanaest. Stoga sjedne za kuhinjski stol kraj Patty koja odmah počne prebirati po fotografijama objašnjavajući joj svaki detalj.

"Ovo je pogled s našeg apartmana, vidite, on se nalazi skoro na samoj plaži, morate samo prijeći cestu. Ovo ovdje je Derek sa smiješnom policijskom kapom na glavi, a ovo je opet on, no ovdje se plače, jer su rasprodali sav sladoled. Ovo smo ja i Rocky na plaži."

Rocky je izgledao sukladno svom imenu, krupna figura, raščupane obrve, te je naprosto stršao uz Patty.

"Svi smo se tako lijepo slagali, on, ja i Carl." "Zar je i Carl bio s vama?"

"Da, nije imao što za radit', premda bi ionak' mog'o doći, pa je doš'o s nekom curom koja se zove Jessie. Zbija su se dobro slagali, no ne znam imam li koju njihovu fotografiju, da, da, imam, evo ovaj par ovdje, vidite, a ovdje je on sa mnom i Rockvjem. Što vam je, je li vam dobro?"

Ona odgovori da joj je dobro, no još se jednom nagne nad fotografiju kako bi se uvjerila da uistinu dobro vidi i da je Carl, kojeg je sada gledala na fotografiji, onaj isti čovjek kojeg je upoznala pod imenom Willem. Čula je negdje, kao iz daljine, kako Patty govori, da sada kad se Rocky vratio, Carl boravi kod dečka od kojeg je ona uzimala satove vožnje, a oni su inače vrlo prisni, no uistinu je čula drugog koji ju je pitao što je uopće očekivala od prostog, podmuklog mladića s kriminalnim dosjeom, kao što je Billy Gay.

"Znači, bio je to samo fiktivni plan", kazao je Ewbank. "Bez ikakvih namjera. Bez nasilja."

"Samo fiktivni plan." Craxtonove usne bijahu čvrsto stisnute. Tri sata provedenih s Willemom alias Carlom, kojeg ponekad zovu i Glumac, a pravo ime mu je Arnold Lippman, pružilo im je uvid u čitav događaj.

"Ona im je trebala pljunuti gotovinu, a oni bi zapalili za inozemstvo i sve potrošili. Ne bi se samo tako jeftino izvukli."

"Zašto ne? Sto bi ona mogla učiniti doći do nas i reći: 'Slušajte, obećali su ubiti mog muža, no nisu to učinili'?"

"Tri tisuće funti." Ewbank u nevjerici odmahnu glavom. "Mora da joj je servirao dobru priču. Ili ona baš nije sasvim pri sebi?"

"On je bio glumac, možda mu je ovo jedna od najboljih uloga koju je ostvario.

Barem što se ideje tiče. A, onaj drugi mali štakor, isto je dobro odglumio, mora se priznati. Zbilja ju je prevario. Ona se zaljubila u njega ili je barem mislila daje zaljubljena."

"Zaljubljena. Da, čuo sam to." "Mislim da si ti u pravu."

"U svezi čega?"

"Možda ona nije baš pri sebi."

Ewbank se zahihóće. "Mora da su se grdno prestrašili kad je gospođa Lassiter banula u Bilh/jevu kuću, dok se njegov prijatelj nalazio u sobi na katu, a postojala je opasnost da se vrati Bilh/jeva mama i izlane nešto što bi upropastilo čitav plan. Da ih je zatekla, onda ..."

"No, nije ih zatekla."

Ewbank shvati da mu šef danas i nije najbolje volje. On promijeni temu. "Kako napreduje istraga poslovne prijevare, hoće li se ti ljudi izvući?"

"Oni nisu moja odgovornost, ja znam samo ono što mi kažu. Casement je u govnama do grla, potrošio je čitavo bogatstvo na onu kurvicu, Verne Upwood, namjestio joj je stan. Hatter, također, bio je vrlo nepažljiv pri vođenju papira. Braden i Lassiter bi se mogli izvući. Barem su mi tako rekli."

"A, što je bilo s onim fotografijama?"

"Ništa, ionako se radi o odraslim ljudima. To je njihova stvar." On se obrati vozaču. "Prva ulica na desno, pa gore uz obronak."

Uputili su se prema Zelenom dijamantu. Ewbank je sa strahopoštovanjem promatrao svjetlucavi natpis na krovu. "Ovo je zbilja nešto originalno."

Prije no što uđoše u kuću, pretražili su automobile u garaži. U Fiesti su uočili tamne mrlje na sjedalu suvozača. Na podu se nalazila hrpa papira i komadi starih novina, povezanih vrpcom.

"Žetoni", kaza Ewbank. "Dala mu je zamotuljak, rekavši daje unutra novac, on je to uzeo od nje, a onda bum, bum i Billy se oprostio sa životom."

Viktor se pojavio navratima, ustuknuvši na trenutak kad ih je ugledao.

Craxton reče: "Došli smo vidjeti gospođu Lassiter."

"Da." Viktor pogladi brk. "Zabrinut sam zbog nje. Možda sam vam se prije trebao javiti."

"Kad ste vidjeli da je nađen vaš pištolj, trebali ste se javiti. Bio je to vaš pištolj, zar ne?"

"Pripadao je mom ocu. Nestao mi je, ali nisam mogao vjerovati..."

"Gdje je ona?"

"U svojoj sobi. Tamo provodi većinu vremena, nije željela izaći i napraviti mi doručak. Nećete je uznemiriti, nadam se."

Narednik se podsmjehne. Craxton kaza: "Vi znate zašto smo ovdje." On se zaputi hodnikom. Viktor ga isprati, pokazujući mu vrata sobe. Craxton okrenu kvaku. Vrata su bila zaključana. On reče: "Otvorite. Ovdje je Craxton, Jack Craxton."

Iz sobe se začu zvuk sličan skvičanju ili cviljenju. Vrata se otvore. Ona je stajala pred njima u kućnoj haljini na cvjetove ispod koje je nosila spavaćicu. Oči su joj se caklile. "Znala sam da ćete doći. Čekala sam vas."

Craxton ništa ne kaza. Ona ga primi za rame. "Znam gdje možemo otići, ima jedan mali hotel, prilično je nečist, no neće vas to smetati. Meni se baš sviđa. Dečko je bio pogreška, vi to znate. Stvarno sam se naljutila kad sam saznala kako su mi pokušali namjestiti, no opet, sada je gotovo s time. Malo sam uvrnuta, ali vi ste rekli da vam se to sviđa." Ona nastavi pričati i nakon što se Craxton okrenuo, ostavljajući Ewbanka da joj pročita optužnicu, kako je u određeni sat jednog jutra, dvadeset petog lipnja, pucala i ubila Williama Harolda Gaya. Isprva, drugi nije shvaćao što se dešava, no nakon toga ona se stade opirati čitavim putem do automobila. Kad je napokon ušla u automobil, bila su potrebna dvojica daje smire.

Bilješka o piscu JULIAN SYMONS je romanopisac, kritičar, biograf i pjesnik. Umro je 1994. godine. Njegovi romani donijeli su mu široko priznanje kritike, a njegove biografije pokrivaju tako različite osobnosti kao što su Dickens, Carlyle i Poe. Godine 1990. dobio je nagradu Cartier dijamantni bodež za izuzetan doprinos kriminalističkoj literaturi.